

TAMPEREEN YLIOPISTO

Noora Huokonen

TYÖHÖN SIDOTTU SUKUPUOLI

Miesten ja naisten representaatiot ammattilehdissä
työelämän segregaaation kuvaajina

Tiedotusopin pro gradu -tutkielma

Huhtikuu 2014

TAMPEREEN YLIOPISTO

Viestinnän, median ja teatterin yksikkö

HUOKONEN, NOORA: Työhön sidottu sukupuoli. Miesten ja naisten representaatiot ammattilehdissä työelämän segregaatian kuvaajina.

Pro gradu -tutkielma, 84 s., 15 liites.

Tiedotusoppi, visuaalinen journalismi

Huhtikuu 2014

Tutkimus selvittää miten miehiä ja naisia representoidaan suomalaisten ammattilehtien kuvissa. Representaatioiden sukupuolittuneisuuden kautta tämä tutkimus pyrkii avaamaan Suomessa nykyaikana vallitsevaa työelämän segregatiota, eli eriytymistä miesten ja naisten välillä. Tutkimuksessa sukupuolten eriytymistä tarkastellaan neljän eri ammattilehden, *Yhteenvedon*, *Toimin*, *Motiivin* ja *Kuntalehden* kuvien kautta. Jokaisesta lehdestä tutkitaan kolmea eri numeroa vuodelta 2012.

Tutkimus pohjaa vahvasti viestinnän ja journalismin sekä sukupuolentutkimuksen teorioihin. Tutkimuksessa sovelletaan maskuliinisuuden ja feminiinisyyden keskinäisriippuvuuden huomioivia feministisiä ajattelumalleja. Se pyrkii selvittämään tasapuolisesti miesten ja naisten rooleja representaatioissa ja työelämässä. Representaatioita lähestytään tutkimuksessa konstruktivistisesta näkökulmasta.

Tutkimusmetodina käytetään sisällönanalyysiä, joka toimii laajempänä viitekehyksenä kattaen sekä määrällisen sisällön erittelyn että tarkemman yksittäisten representaatioiden laadullisen semioottisen analyysin. Määrällinen analyysi pureutuu naisten ja miesten yleiseen lukumääräiseen jakautumiseen ammattilehtien kuvissa kun taas semioottinen analyysi selvittää, millaisia merkityksiä miesten ja naisten ympärille yksittäisissä kuvissa rakentuu.

Tutkimus osoittaa, että segregatio on yhä osa suomalaista työelämää ja se näkyy myös työelämää kuvaavissa representaatioissa. Ammattilehtien visuaalisissa järjestyksissä kuvataan eri tavoin naisia ja miehiä. Miehet saavat usein lehdissä naisia enemmän näkyvyyttä ja maskuliiniset piirteet vaikuttavat olevan olennaisia työelämässä, vaikka eri lehtien välillä on painotuseroja. Tutkimus vahvistaa lisäksi sen, että työelämän eriytyminen koskettaa eri tavoin eri sukupuolia.

Tutkimustulosten pohjalta voidaan sanoa, että naisten ja miesten asemat työelämässä ovat erilaiset ja myös eriarvoiset, ja ammattilehtien visuaalinen viestintä usein tukee kyseistä eriytyneisyyttä. Sukupuoliin liitetään yhä perinteisiä ja normittuneita mielikuvia, jotka hidastavat esimerkiksi miesten ja naisten ammattikuntien sekoittumista keskenään. Tutkimuksen perusteella vaikuttaa siltä, että ammattilehtien kuvasto osallistuu usein normittuneiden mielikuvien rakentamiseen ja siten osaltaan estää työelämää tasapuolistumasta miehille ja naisille.

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO.....	1
1.1 Sukupuoli, työelämä ja visuaalinen kulttuuri.....	2
1.2 Tutkimuskysymykset.....	4
1.3. Teoreettiset lähtökohdat ja käsitteet.....	5
1.3.1 Representaatio.....	5
1.3.2 Sukupuolittuneisuus ja sukupuoli.....	8
1.3.3 Vertikaalinen ja horisontaalinen segregatio	11
1.4 Tutkimuksen eteneminen.....	12
2. AIEMPI TUTKIMUS JA TEOREETTINEN VIITEKEHYS.....	13
2.1 Media- ja sukupuolentutkimus kietoutuvat toisiinsa.....	13
2.2 Sukupuoli, visuaalisen kulttuurin tutkimus ja semiotiikka.....	16
2.3 Sukupuoli ja työelämä.....	20
2.3.1 Koulutuksesta kuiluun.....	21
2.3.2 Naisten ja miesten alat.....	21
2.3.3 Miesjohtajien maailma.....	22
2.3.4 Työelämän segregatian suurimmat kulmakivet.....	23
3. VISUAALISTEN REPRESENTAATIOIDEN TUTKIMINEN.....	25
3.1 Neljä ammattilehteä ja niiden lukijakunta.....	25
3.2 Sisällön erittelystä analyysiin.....	28
3.3.1 Luokittelujärjestelmä.....	29
3.3.2 Muuttujat ja muuttujien arvot.....	31
3.4 Representaatioiden semioottinen analyysi.....	36
3.5 Tutkijapositio.....	40
4. AINEISTON ANALYYSI JA TULOKSET.....	42
4.1 Määrällisen analyysin tulokset.....	42
4.1.1 Lehtikohtaisia eroja.....	42
4.1.2 Sukupuolet eriytyvät kuvamaailmassa.....	45
4.1.3 Juttu- ja kuvatyypit jakavat miehiä ja naisia.....	46
4.1.4 Kuvakoot kertovat.....	48
4.1.5 Konteksti vahvistaa sukupuolijakaumaa.....	51
4.2 Laadullinen representaatioiden analyysi.....	53
4.2.1 Valokuvien analyysi.....	53
4.2.2 Kuvituskuvien analyysi.....	60
5. JOHTOPÄÄTÖKSET.....	70
5.1 Kuvien viesti.....	70
5.2 Kriittisiä huomioita.....	75
5.3 Lopuksi.....	79
LÄHTEET	81
LIITTEET.....	85
Liite 1. Tutkimusaineisto.....	85
Liite 2. Havaintomatriisi.....	86

Taulukot ja kaaviot

Taulukko 1. Sukupuoli ja lehti.....	43
Taulukko 2. Kuvien sukupuolijakauma.....	45
Taulukko 3. Sukupuoli ja juttutyypit.....	47
Taulukko 4. Lehti ja juttutyypit.....	47
Taulukko 5. Sukupuoli ja kuvatyypit.....	48
Taulukko 6. Lehti ja kuvakoko.....	49
Taulukko 7. Sukupuoli ja kuvakoko.....	50
Taulukko 8. Sukupuoli ja konteksti.....	51
Taulukko 9. Lehti ja konteksti.....	52
Kaavio 1. Naisia ja miehiä esittävien kuvien jakautuminen lehdittäin.....	44
Kaavio 2. Kuvien sukupuolijakauma.....	46
Kaavio 3. Kuvakokojen jakautuminen lehdittäin.....	49

1. JOHDANTO

Sukupuolineutraalius ja tasa-arvo ovat nykyaikana Suomessa lähes luonnollisia arvoja, niihin panostetaan, niitä kannatetaan, niiden toteutumisen puolesta puhutaan ja niitä valvotaan. Kuitenkin miehillä ja naisilla on säilynyt joissakin asioissa tietyt pinnetyneet roolit ja asemat suomalaisessa yhteiskunnassa. Ne heijastuvat eri tavoin eri asioissa – eivätkä vähiten työelämässä.

”Sukupuoli sanelee työelämässä”, uutisoi Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö (SAK) vuoden 2011 lopussa kertoen pitkään jatkuneesta ja yhä piinaavasta ongelmasta. Uutinen ei yllätä, sillä mediassa nousee jatkuvasti esiin esimerkkejä siitä, miten sukupuoli ja työelämä kytkeytyvät toisiinsa. Oli se sitten juttu siitä, kuinka nainen on ensimmäistä kertaa Suomen kovapalkkaisin, kuinka miehet tekevät enemmän töitä kuin naiset tai kuinka nuori rakennusmies on etsinyt itselleen kauan töitä, sukupuoli on jossain määrin aina läsnä. Suurimman ongelman sukupuolten tasa-arvoon tuottaa yhä naisten asema, esimerkiksi palkkaerot miesten ja naisten välillä ovat edelleen merkittävät. Palkkaeroja tuodaankin ehkä medioissa räväkimmin esille, mutta jakautuminen ei lopu siihen. Esimerkiksi teollisuusalojen hiipuminen on puolestaan vaikuttanut miesten syrjäytymiseen työelämästä.

Tasa-arvoa työelämässä pyritään edesauttamaan ja valvomaan erilaisin keinoin. Esimerkiksi tasa-arvolain mukaan yli 30 henkilöä säännöllisesti työllistävältä työpaikalta vaaditaan vuosittain tehtävä tasa-arvosuunnitelma (Toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi 15.4.2005/232), mutta käytännössä suunnitelmien suuntaviivat saattavat unohtua. Naiset ja miehet ovat kiireisiä suorittaessaan työtehtäviään ja noudattaessaan heille rakennettuja odotuksia ja normeja.

Yhteiskunnassa on edelleen paljon sekä selkeitä että piiloutuneita sukupuolittuneita käytäntöjä, jotka vaikuttavat asenteisiimme ja mielikuviiimme miehistä ja naisista. Ne ylläpitävät, vahvistavat tai horjuttavat sitä kuilua, joka sukupuolten välillä tuntuu olevan. Yksi merkittävin mielikuvien luoja on median tarjoama kuvasto, joukkoviestinnän välittämä visuaalinen kulttuuri, joka ympäröi meitä päivittäin esimerkiksi lukemiemme lehtien kuvavirran kautta. Journalismi ei siis suinkaan ole vain viaton sukupuolten esittäjä, vaan ”sukupuolta tehdään journalismissa ja vastaavasti journalismi kaikkine käytäntöineen tuottaa sukupuolta” (Ruoho & Torkkola 2010, 201). Tässä tutkimuksessa tarkastelen juuri mediakuvaston roolia sukupuolittuneen työelämän rakentajana, ylläpitäjänä ja purkajana. Ammattilehtien kuvamaailman avulla sukellan selvittämään visuaalisten esitysten voimaa miesten ja naisten työelämäidentiteettien rakentajana.

1.1 Sukupuoli, työelämä ja visuaalinen kulttuuri

Sukupuolta määriteltäessä puutummme helposti ensimmäiseksi biologisiin eroihin. Puhdasta biologiaa ei kuitenkaan ole olemassa, vaan tarkastelemme sitäkin aina kulttuurin silmin (Nikunen 1996, 5). Sukupuoli rakentuu historiallisille ja kulttuurisille perinteille sekä yhteiskunnallisille käytännöille, jotka muokkaavat käsitystä mieheydestä ja naiseudesta. Media on yksi keskeisin kulttuurin alue, jossa sukupuolta rakennetaan (Mäkelä, Puustinen & Ruoho 2006, 7). Käsitys sukupuolesta saattaa muuttua ja muuttuukin yhteiskunnan mukana. Esimerkiksi Suomessa naisten oikeudet ovat parantuneet huomattavasti pelkästään viimeisen sadan vuoden aikana ja myös yleinen käsitys naiseudesta, naisten taidoista ja kyvyistä on muuttunut. Silti työelämässä erot ovat käsinkosketeltavia. Naisilla on yhä päävastuu perheestä työn ohella, se näkyy palkoissa ja toimenkuvissa.

Useat ammattiliitot liputtavat tasa-arvon puolesta erilaisin tuloksin. Esimerkiksi Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL, joka on SAK:lainen ammattiliitto, korostaa tasa-arvon merkitystä. Liiton verkkosivuilla pohditaan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden seurannasta muun muassa seuraavaa:

”Tasa-arvoa ajatellaan helposti itsestäänselvyydeksi ja jo kunnossa olevaksi. Epätasa-arvoisuudet ovat kuitenkin osana yhteiskunnan rakenteita, kulttuuria ja käytäntöjä. Siksi niitä on nostettava edelleen keskusteluun ja toiminnaksi. Asiaa voidaan tarkastella esimerkiksi kysymällä, ovatko hoitohenkilökunnan ja paperityöntekijöiden töiden vastuullisuudet ja palkat samassa suhteessa? Miksi isät ovat edelleen vähemmistönä perhevapaiden pitämisessä? Miksi naisten osuus johtotehtävissä on edelleen oleellisesti pienempi kuin miesten?” (JHL)

Myös kattojärjestö SAK on julkaissut oman tasa-arvosuunnitelmansa ja oppaan valtavirtaistamiseen, joka peräänkuuluttaa sekä tasa-arvoa että yhdenvertaisuutta ammattiyhdistysliikkeen toiminnassa (SAK 2004). Ideaaleista ja suunnitelmista huolimatta todellisuudessa pitkälle juurensa levittäneeseen segregatioon, eli naisten ja miesten eriytymiseen työelämässä, on vaikea puuttua.

Kiinnostukseni sukupuolentutkimusta, tasa-arvoa ja segregatiota kohtaan on herännyt nimenomaan törmätessäni niiden vaikutuksiin lähes jokaisessa työyhteisössä, joihin olen kuulunut. Lähin esimieheni tai ainakin ylin pomoni on melkein poikkeuksetta ollut mies, silloinkin kun työntekijöistä valtaosa on ollut naisia. Toisaalta olen huomannut myös, että olen ajautunut esimerkiksi kesätoissa hyvin rooliini, eli naisille sopiviin toimenkuviiin, kuten asiakaspalvelijaksi, myyjäksi tai lastenhoitajaksi. Kokemukset ja kiinnostus tasa-arvoa ja sukupuolentutkimusta kohtaan

ovatkin tutkimuksellisesta näkökulmasta tarkasteltuna vain eduksi, sillä viestinnän tutkiminenkin edellyttää eri tieteenalojen lähestymistapojen soveltamista (Fiske 1996, 13).

Tässä tutkimuksessa selvitän, miten sukupuolia representoidaan eri ammattilehtien kuvissa ja millaista mielikuvaa kyseiset representaatiot rakentavat tämän päivän työelämästä. Keskityn tarkastelussa siihen, miten kuvat rakentavat ja tukevat vallitsevaa käsitystämme sukupuolista. Journalistisia tuotoksia katsoessamme havainnoimme päivittäin millainen on nykynainen tai nykymies. Toisissa kuvastoissa asia tulee esiin korostetummin, toisissa sukupuoli jää toissijaiseksi. Esimerkiksi iltapäivälehtien viikonloppunumeroita myydään lähes poikkeuksetta viehkeiden missien kuvilla, kun taas gallupiin haastatellun miehen kuvassa olennaista ei ole sukupuoli, vaan todistus siitä, että kyseiseltä ihmiseltä on saatu vastaus johonkin toimituksen keksimään ajankohtaiseen kysymykseen. Kuitenkin molemmat kuvat esittävät meille tunnistettavasti sukupuolia ja näin ollen rakentavat käsitystämme niistä. Kiinnostavaa onkin, millaisin keinoin ja miten sukupuolia käytetään ammattilehdissä. Onko sukupuolella merkittävä funktio samalla tavoin kuin iltapäivälehtien kansissa vai jäävätkö ne Gallup-kuvien lailla toisarvoiseen asemaan?

Todellisuus on aina esitetty jotenkin ja todellisuuden representaatiot rakennetaan jonkun toimesta, jostain näkökulmasta. Median luomien sukupuoliesitysten tutkiminen on tärkeää, sillä ne muodostavat suurelta osin käsityksemme sukupuolesta ja määrittelevät sen, miten miehiin ja naisiin suhtaudumme tai miten omassa sukupuoliroolissa näyttäydymme. Pureutumalla syvemmin sukupuolten representaatioihin on mahdollista löytää uusia näkökulmia ja kyseenalaistaa niitä käytäntöjä, joita usein pidetään itsestään selvinä. Mediakuvastojen sukupuolille asettamia toimintamalleja tunnistamalla on toivottavasti mahdollista irrottautua sukupuoliin solmituista rajoituksista. Siten tutkimus parantaa myös naisten ja miesten toimintamahdollisuuksia pyrkimyksissä tasa-arvoisempaa työelämää kohti.

Selvitän ammattilehtien työtä ja henkilöitä kuvaavien journalististen kuvien sukupuolittuneisuutta tekemällä neljän eri ammattilehden kuvista määrällistä sisällönanalyysia sekä laadullista representaatioanalyysia konstruktivistisesta näkökulmasta. Haluan tehdä näkyväksi niitä normeja, käytäntöjä ja sukupuolittuneita esittämistapoja, joita kuvissa mahdollisesti ilmenee. Samalla aion selvittää kuinka yhdenvertaista tai eriarvoista naisten ja miesten representoiminen lehtien kuvissa – ja sitä kautta asema työelämässä – on. Tavoitteenani on havainnollistaa sitä, miten työelämän segregaatio rakentuu ammattilehtien kuvissa ja miten sitä niissä esitetään. Ammattiliittojen lehdet toimivat suurina ammatti-identiteetin välittäjinä ja siksi niiden tarjoama näkemys sukupuolesta on myös hyvin olennainen. Tutkimuksessa tarkastelemanani monialaiset ammattilehdet ovat *Yhteenveto*, *Toimi*, *Motiivi* ja *Kuntalehti*.

1.2 Tutkimuskysymykset

Tutkimuksellani haluan viedä tiedotusopillisen tutkimuksen ja sukupuolentutkimuksen näkökulmia pidemmälle selvittämällä työelämän sukupuolittuneisuutta median näkökulmasta. Käsittelen siis sukupuolittuneisuutta suomalaisessa ammattilehtikuvastossa. Huomioni kiinnittyy nimenomaan kuvallisiin representaatioihin, siihen miten sukupuolet näkyvät ja miten ne näytetään kuvissa. En pohdi asiaa tarkemmin journalismin käytäntöjen ja toimitustyön kannalta, ellei se ole kuvan merkityksen kannalta relevanttia. Tutkimukseni kannalta olennaisempaa on se, millaisena kuvallinen esitys näyttäytyy kuvan katsojalle tai lehden lukijalle ja millaisena sukupuoli esitetään kuvassa. Varsinaisena päämääränäni ei ole selvittää millaisia ideaalisten ja yhdenvertaisten representaatioiden tulisi olla, vaan valottaa kuviin kätkeytyneitä ideologioita ja käytäntöjä. Uusia näkökulmia avaamalla haluan kyseenalaistaa vallitsevia normeja, joita pidetään itsestään selvinä, ja avartaa työelämän sukupuolijakaumaa sekä segregaatian tilannetta ammattijärjestöjen viestinnässä.

Tarkastelussa otan huomioon miesten ja naisten esittämistavat lehtikuvissa. Tarkoituksena on tarkastella molempien sukupuolien esittämistä kuvissa mahdollisimman tasapuolisesti ja selvittää eroavaisuuksia representaatiotapojen välillä. Molempien sukupuolien tarkasteleminen on tärkeää, sillä segregaatioon liittyvät ongelmat työelämässä ovat erilaisia eri sukupuolille. Tutkimuksen avulla voidaan selvittää median osuutta sukupuolten esittämisessä ja rakentamisessa, mistä on hyötyä tarkasteltaessa työelämää ja tutkittaessa laajemminkin sukupuolten rooleja ja toimintamahdollisuuksia yhteiskunnassa.

Haasteellista tutkimukseni kannalta on segregaatian erottaminen visuaalisesta aineistosta. Koska monista sukupuoliin liittyvistä eroista vaietaan tai niitä ei välttämättä edes huomata, voi niiden kuvittaminenkin olla hankalaa. Toisaalta kuvat voivat kertoa joskus todellisuutta enemmän paljastamalla sen, mitä ei aina osata pukea sanoiksi. Kuviin liittyy aivan omanlaisensa kerronnan ja todentamisen voima tekstiin verrattuna. Seuraavien tutkimuskysymyksien avulla pyrin löytämään laaja-alaisesti vastauksia tutkimusongelmaani:

1. Millä tavoin ammattilehtien visuaaliset representaatiot ovat sukupuolittuneet?
2. Miten ja millaisina lehtien kuvat representoivat miehiä ja naisia?
3. Miten työelämän segregaatio näkyy ammattilehtien kuvallisissa representaatioissa?

Omien työkokemusten, aiempien tutkimusten ja yleissivistyksen pohjalta hypoteesini on, että segregaatio jyllää edelleen suomalaisessakin työkultuurissa, paikoin melko voimakkaastikin.

Tutkimuksen päämääränä on selvittää, miten kuvalliset representaatiot rakentavat, tukevat tai purkavat tätä eriytymistä. Parhaassa tapauksessa tutkimus antaa ajatuksia myös siihen, miten representaatioita voitaisiin muuttaa, ettei varsinkaan epätasa-arvoon liittyvä segregatio pääsisi voimistumaan kuvajournalismin kautta.

1.3. Teoreettiset lähtökohdat ja käsitteet

Fisken (1996) mukaan viestinnän tutkimuksen voi jakaa kahteen koulukuntaan. Prosessikoulukunta näkee viestinnän sanomien siirtona. Viestintä on sen mukaan siis prosessi, jossa jokin henkilö vaikuttaa toisen henkilön käyttäytymiseen ja olotilaan. Semioottinen koulukunta tarkastelee puolestaan merkitysten tuottamista ja vaihtoa. Prosessikoulukunnalla on taipumusta nojata yhteiskuntatieteisiin ja semioottisella koulukunnalla kielitieteisiin ja taideaineisiin. (Fiske 1996, 14–15.) Työelämä ja sukupuoli liittyvät vahvasti yhteiskuntaan, kun taas visuaalisuus ja representaatiot kulttuuriin ja taiteellisuuteen. Sen vuoksi koen, että tutkimukseni kulkee näiden Fisken hahmottelemien koulukuntien välissä, kuitenkin kallistuen vahvemmin semioottista kohti. Hyödynnän semiotiikkaa yhtenä tutkimusmenetelmänä.

Vaikka olisi hedelmällistä lähestyä sukupuolittuneisuutta yhteiskunnan ja journalismin käytäntöjen näkökulmasta (esim. Ruoho & Torkkola 2010), on erityisen tärkeää pureutua etenkin niihin esityksiin ja asenteisiin, joista sukupuolet rakentuvat. Kulttuurisilla kuvilla, kuten lehtikuvilla, on symbolista valtaa ja ne vaikuttavat siihen, miten asioihin suhtaudutaan ja miten näemme itsemme (Laiho & Ruoho 2005, 157). Sen vuoksi lähtökohdaksi tutkimukselle on valikoitunut median, tässä tapauksessa ammattilehtien, representaatioiden tarkastelu sekä kvantitatiivisin että kvalitatiivisin ottein. Tutkimuksen tavoitteiden, aineiston ja metodien ymmärtämiseksi on olennaista ymmärtää sen keskeisimmät käsitteet ja teoreettiset lähtökohdat. Tutkimus rakentuu representaation, sukupuolen ja sukupuolittumisen sekä työelämän segregatian merkitysten ympärille.

1.3.1 Representaatio

Representaatio eli esitys tai esittäminen on läsnä monenlaisissa inhimillisissä tilanteissa. Terminä representaatiota on käytetty niin tieteellisissä kuin taiteellisissakin yhteyksissä, sitä voidaan soveltaa politiikasta matematiikkaan. Representaatiolla voidaan tarkoittaa kontekstista riippuen edustamista, kuvaamista, esittämistä, merkitsemistä, havainnollistamista ja epäsuoraa välineellistä ilmentämistä. (Knuuttila & Lehtinen 2010.) Tutkimukseni kannalta kuitenkin vain visuaaliset representaatiot ovat olennaisia, se miten kuvat esittävät ja merkitsevät todellisuutta.

Representaation käsite on peräisin latinan sanasta *repraesentatio*, jonka kantasanalla *repraesentare* on kaksi päämerkitystä: (1) kuvailla mielessään, asettaa silmien eteen, havainnollistaa tai kuvailla, ja (2) tehdä tai toteuttaa. Aluksi sana tarkoitti myös käteismaksua. Latinasta sana on siirtynyt ranskaan, jossa käsitteen verbimuoto *représenter* esiintyi 1200-luvulla merkityksissä: tehdä läsnäolevaksi tai havaittavaksi ja esittää mielelle, tai tehdä poissaoleva objekti havaittavaksi luomalla sen kuva jollain muulla objektilla. Englannin verbi *represent* on samaa sukua ja sen merkityksiä 1300-luvulla ovat olleet esimerkiksi (1) tuoda mieleen kirkkaasti ja erillisenä sekä (2) symboloida, toimia näkyvänä ja konkreettisena ruumiillistumana. Käsitteen nykymerkitykseksi on tarjottu verbiä edustaa, sen englanninkielinen *vastine standing for* viittaa jonkin toisen puolesta olemiseen. Representaation käsittäminen edustajana on vain yksi sen mahdollisista käsitystavoista, mutta kuitenkin yleisin ja hallitsevin. (Knuuttila & Lehtinen 2010, 10.)

Representaatio ymmärretään siis perinteisesti objektina, tilana tai ominaisuutena, joka viittaa johonkin itsensä ulkopuoliseen. Siitä syntyy läsnäolon ja poissaolon problematiikka; jokin poissaoleva korvautuu jollain uudella läsnäolon muodolla. (Knuuttila & Lehtinen 2010, 11.) Ongelmallista käsitteen käytössä onkin se, miten totuudenmukaisesti representaatioiden voidaan ajatella esittävän kohdettaan, vaikka juuri representaatiot tekevät alkuperäisen kohteen näkyväksi ja helpommin tutkittavaksi. Tämä ongelma näkyy selkeästi tutkimuksessanikin, jossa yritän tulkita kuvallisia representaatioita sekä tutkia kuvien avulla niiden esittämää todellisuutta.

Seppäsen (2005) mielestä representaatiota on hyvä käyttää silloin kun pyritään tieteellisesti analysoimaan mediaesityksiä. Sen avulla voidaan kytkeä tutkimus osaksi laajempia teoreettisia pohdintoja muun muassa sukupuolesta. (Seppänen 2005, 94–95.) Stuart Hallin (2013) mukaan representaatiota voidaan tutkia kolmesta eri lähtökohdasta. Se voidaan käsittää refleksiivisesti eli heijastusteoreettisesti, intentionaalisesti tai konstruktivistisesti. (Hall 2013, 1; ks. myös. Seppänen 2005, 94–95.) Tutkimuksessani hyödynnän konstruktivistista käsitystapaa representaatiosta. Tarkkailukohteena on silloin se, millaista todellisuutta esitys rakentaa ja luo.

Konstruktivistista representaatiokäsitystä voidaan lähestyä esimerkiksi semioottisesta lähtökohdasta tai diskursiivisesta näkökulmasta. Etenkin Ferdinand de Saussuren ja Roland Barthesin kehittäämä semioottinen lähtökohta tarkastelee merkitysten rakentumista merkkien avulla, kun taas Michel Foucaultin diskursseihin perustuva näkökulma nojaa enemmän historiaan sekä tiedon ja vallan kytköksiin. (Hall 2013, 16–35.) Molemmissa näkökulmissa on omat vahvuutensa ja heikkoutensa. Semioottinen näkökulma on kuitenkin vakiintuneempi visuaalisten representaatioiden tutkimuksessa, joten pidän sitä lähtökohtana myös tälle tutkimukselle. Perehdyn tarkemmin semiotiikkaan ja siihen liittyvään käsitteistöön luvuissa kaksi ja kolme.

Representaation käsitettä on käytetty paljon humanistisessa ja yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa. Käsite on monimuotoinen, toisilla aloilla sitä käytetään ongelmattomasti ja toisilla sitä problematisoidaan todella paljon. On puhuttu myös representaation kriisistä, koska käsitteen ympärille on kasautunut paljon ongelmia. Etenkin kontruktivistisesta näkökulmasta asiaa tarkastellen, ”tiedollinen kosketus kulttuuristen representaatioiden ulkopuoliseen todellisuuteen on vaarassa kadota kokonaan.” Onko representaatioita siis olemassa sellaisenaan, jos ne eivät esitä mitään itsensä ulkopuolista? (Knuuttila & Lehtinen, 2010, 9.)

Representaatioon kytkeytyy aina kysymys vallasta ja politiikasta: Kenen lähtökohdista esitys on rakennettu, mitkä seikat määrittelevät sitä mitä ylipäänsä esitetään? Representaatiot elävät yhteiskunnan mukana, ne eivät ole koskaan täysin kiinnittyneitä, vaan saattavat muuttua paljonkin. (Seppänen 2005, 83–88.) Työelämässä representaatioiden kiinnittyminen valtaan voi näkyä tavallista enemmän työelämään liittyvien, joskus hyvinkin rajoittavien sääntöjen ja käyttäytymisnormien vuoksi.

Tutkimukseni näkökulmasta sukupuolikin on rakentunut aina erilaisten representaatioiden kautta. Kuten Nikunen (1996, 11) asian muotoilee, on todellisuus aina representoitua ja todellisuus ymmärretään erilaisten representaatioiden, esitysten, kautta. Nikunen määrittelee representaatiot merkitysten tuottamiseksi erilaisten esitysmuotojen avulla. Representaatiot siis materialisoivat abstrakteja käsityksiä, mutta samalla myös tuottavat niitä. (Emt.) De Laurentis [1987] esittää Nikusen mukaan, että sukupuoli on representaatio ja representaationa sen jatkuvaa konstruointia. Sukupuolen representaatiot siis rakentavat sukupuolta eli tuottavat siitä yhä uusia representaatioita. (Ks. Nikunen 1996, 16.) Pitkälti tästä lähtökohdasta analysoin kuvia myös omassa tutkimuksessani.

Representaatioiden kulttuurisia ja yhteiskunnallisia ulottuvuuksia havainnollistettaessa on puhuttu myös *representaatiojärjestelmistä*. Representaatioiden vastaanottajat tulkitsevat representaatioita aina suhteessa tunnistamiinsa esiintymiskonventioihin, näkemyksiinsä ja arvoihinsa ja kyseisiä historiallisia kuvavarantoja kuvataan representaatiojärjestelmän käsitteellä.

Representaatiojärjestelmä rakentuu vuosikausien aikana kerääntyneestä tekstien, kuvien, kuvauksien, oletusten, yhteyksien ja arvostelmien kokonaisuudesta. Representaatiojärjestelmä havainnollistaa sitä, että kuvia ja muita symbolisia esityksiä tuotettaessa nojataan aina historiallisten kuvien joukkoon. Kyse on laajasta kuvien kierrosta, jossa representaatioiden viitteitä ja yhteyksiä voidaan tunnistaa tai olla tunnistamatta ja niiden vastaanotossa voidaan tehdä uusia yhteyksiä ja tulkintoja. (Paasonen 2010, 42.) Representaatiojärjestelmä havainnollistaa vielä paremmin sitä, miten representaatiot eivät ole riippumattomia, vaan kytkeytyvät aina jollain tavalla esimerkiksi historiaan, asenteisiin ja käytäntöihin. Ammattilehtien kuvallisiin representaatioihin voivat siis

vaikuttaa muun muassa työelämän kuvaamisen käytännöt, ammattilehtien historialliset perinteet, valokuvauksen yleiset toimintamallit ja journalismin perinteiset kuvalliset diskurssit. Se, miten esitämme ja näemme jonkun, esimerkiksi miehen tai naisen, pohjautuu aina jossain määrin siihen, miten miehet tai naiset on aiemmin esitetty, nähty ja ymmärretty.

1.3.2 Sukupuolittuneisuus ja sukupuoli

Sukupuolittuneisuuden käsitettä viljellään monissa käyttöyhteyksissä ja tutkimuksissa. Kuitenkaan käsitettä ei ole usein määritelty tarkasti. Suomenkielisessä tutkimuskeskustelussakin puhutaan sukupuolittamisen prosesseista hyvin erilaisella käsitteistöllä (Juvonen, Rossi & Saresma 2010, 14), mahdollisesti koska sukupuolittuneisuuden merkitystä pidetään monesti itsestään selvänä. Yleisesti se mielletään muun muassa ihmisten jaotteluksi sukupuolten perusteella niin, että sukupuolilla on jokin ennalta määrätty asema, jonka mukaan heitä arvotetaan ja erotellaan toisistaan.

Sukupuolittuneisuuden ymmärtämiseksi onkin ensin ymmärrettävä mitä sukupuoli tarkoittaa. Sigmund Freud [1933/1964] on todennut naisellisuutta pohtiessaan, että ”Sukupuoleen perustuva jako nainen-mies on ensimmäinen määrittelevä toimenpide, jonka suorittaa, kun tapaatte toisen ihmisen, ja tämä suoritus sujuu teiltä erehtymättömän varmasti” (ks. Vänskä 2002, 113). Vaikka sukupuolen yleensä erottaa melko selkeästi ulkoisista biologisista tekijöistä ja kulttuurisesti opituista käyttäytymismalleista, on käsitteen määrittely hieman monimutkaisempaa. Tutkimuksessani käsittän sukupuolen ennen kaikkea kulttuurisesti ja yhteiskunnallisesti rakentuvana, en niinkään biologiaan nojautuvana määreenä.

Sukupuolia on ollut olemassa niin kauan kuin ihmisiä. Siinä mielessä käsite ei ole uusi, mutta sen merkitykset ovat vaihdelleet, ei se mikä sukupuoli on, vaan millainen sen edustaja on: käsitykset miehistä ja naisista muuttuvat ajan mukana. Sukupuolen voikin määritellä esimerkiksi fyysisiksi, henkiseiksi ja käyttäytymiseen liittyviksi ominaisuuksiksi, jotka erottelevat mieheyttä ja naiseutta.

Suomessa sukupuolen käsite juontuu sanoista suku, joka viittaa muun muassa sikiöön, heimoon, kaltaiseen, laatuun ja lajiin, sekä puoli, joka puolestaan viittaa vähentymiseen, puolittamiseen, puolinaiseen, kaljatynnyriin, keskeneräiseen, kahtiapanoon, vähentymiseen ja muihin vaastaaviin ilmaisuihin. Sukupuoli viittaa siis sekä elämän organisoimiseen verisiteiden kautta, että toiseen osaan kahden muodostamassa kokonaisuudessa, siten se on myös vahvasti heteroseksuaalinen käsite. Sanaa sukupuoli on käytetty ensimmäistä kertaa dokumentoidusti suomeksi väestötilastossa vuonna 1865, jolloin se oli määritelty ”miehenpuoleksi” ja ”vaimonpuoleksi”. Ennen sukupuolta samankaltaisen määrittelyn sai latinan sana *sexus*, joka ymmärrettiin ”miehen eli vaimonpuoleksi” tai ”suvuksi, puoleksi, uroon tai naisen kantapuoleksi”. (M. Kinnunen & Korvajärvi 1996b, 23–24.)

Suomen kielessä sukupuoli käsite ei jakaannu kahdeksi eri käsitteeksi biologisen (sex) ja sosiaalisen (gender) mukaan, vaikka englanniksi erontekoon niiden välillä pyritään usein vieläkin. Esimerkiksi Gayle Rubin esitti 1970-luvulla ajatuksen sukupuolijärjestelmästä, jossa biologinen sukupuoli (sex) ja sosiaalinen sukupuoli (gender) voidaan erottaa toisistaan. Teorian mukaan biologinen sukupuoli näyttäytyy synnynnäisenä ja ruumiillisena ominaisuutena, kun taas sosiaalinen sukupuoli opitaan kulttuuriin ja yhteiskuntaan sosiaalistumisen myötä. Feminiinisuuden ja maskuliinisuuden merkitykset voivat teorian mukaan vaihdella eri henkilöillä sosiaalisessa sukupuolessa, vaikka biologisen sukupuolen mukaan ihmiset jakautuvat väistämättä miehiin ja naisiin. (Puustinen, Ruoho & Mäkelä 2006, 17–18; vrt. Rossi 2003, 59.) Tutkimuksessani sukupuolen sosiaalinen, historiasta, kulttuurista ja yhteiskunnallisesta kontekstista ponnistava määritelmä on käyttökelpoisempi. Mielestäni kuvia ja niiden välitöntä tekstiyhteyttä tutkittaessa biologista sukupuolta ei tarvitse ottaa huomioon, sillä sosiaalinen sukupuoli näyttäytyy vahvemmin esimerkiksi kuvattavien vaatetuksesta ja olemuksesta. On huomioitava, että vaikka sukupuolen tunnistuksen saattaa helposti ajatella pohjautuvan miesten ja naisten biologisiin ominaisuuksiin, tunnistusprosessia määräävät kuitenkin aina kulttuuriset taustat, esimerkiksi se, millaiseksi miehen ja naisen ulkonäön ja roolin on oppinut.

Judith Butler on käsitellyt sukupuolta puolestaan performatiivisuuden käsitteen kautta. Sen mukaan sukupuoli-identiteetti rakentuu kielellisissä ilmaisuissa, eleissä ja tavoissa toimia. Sukupuoli ei voi olla totta tai tarua eikä se siis ole heijastusta todellisuudesta, vaan se rakentuu toistuvien tekojemme kautta. Performatiivisuus ei kuitenkaan tarkoita sitä, että ihminen voisi rakentaa itselleen millaisen sukupuolen tahansa, sillä se on joka tapauksessa yhteiskunnallisesti ja sosiaalisesti määrittynyt. Performatiivisuus luo kuitenkin mahdollisuuden esimerkiksi sukupuolien yhdistelemiselle ja naamioitumiselle. (Butler 1999, 173–174; ks. myös Seppänen 2005, 63–64.)

Sukupuolta voi siis tarkastella hyvin monesta näkökulmasta, se on moniselitteinen ja epämääräinen, eikä siksi asetu helposti mihinkään käsitteelliseen järjestykseen (M. Kinnunen & Korvajärvi 1996b, 25). Sen vuoksi sukupuolittuneisuudenkaan määrittelemisen ei ole yksinkertaista, mutta tämän teoreettisen viitekehyksen pohjalta sen voisi ajatella olevan sitä, kuinka sukupuolia jaotellaan biologian ja ennen kaikkea historiasta ja kulttuurista kumpuavien käytäntöjen perusteella. Sukupuolille tarjotaan erilaisia rooleja, joiden mukaan naisten ja miesten oikeudet, valta ja resurssit yhteiskunnassa määräytyvät. Sukupuolittuneisuus on siis stereotyyppistä jaottelua miesten, naisten, feminiinisuuden ja maskuliinisuuden välillä. Sukupuolia on tässä tapauksessa vain kaksi: mies ja nainen. Monimuotoisempaa tai joustavampaa skaalaa niiden välillä ei nähdä.

Sukupuolittuminen naisiin ja miehiin aiheuttaa aina myös naismaisuuden ja feminiinisyyden sekä miehisyyden ja maskuliinisuuden toisistaan erottelun. Kyseiset käsitteet risteilevät myös tutkimuksessani. Rossin (2003) mukaan sukupuoleen liittyvät käsitykset yleensä sekoittavat toisiinsa mieheyden ja maskuliinisuuden ja toisaalta naiseuden ja feminiinisyyden. Maskuliinisuus ja feminiinisyys ovat historiallisesti muuttuvia, kulttuurissa nimettyjä määremuodostelmia, joilla ei ole itsestään selvää ruumiillista perustaa. Maskuliinisia piirteitä voi siis löytää naisista, samoin kuin feminiinisiä piirteitä voi olla miehissä. Suomalaisessa yhteiskunnassa naiset ovatkin usein omaksuneet sosiaalisesti maskuliiniseksi ja feminiiniseksi miellettyjä positioita, mikä on ajanut heidät kaksoistaakan kantajiksi: työskentelemään kotona ja kodin ulkopuolella. (Rossi 2003, 59.) Miehisyydelle ja naisellisuudelle määrättyt asemat, niiden sekoittuminen ja sukupuolten asettuminen samaan yhtälöön ovat kaikki omalta osaltaan segregaatiorakentajia, purkajia tai ylläpitäjiä. On tärkeää huomioda, että sukupuoli yksinään ei aiheuta eriytymistä työelämässä, vaan ennen kaikkea syyllisiä ovat sukupuoliin liitetyt piirteet ja asenteet niitä kohtaan.

Sukupuolittuneisuus on pitkälti verrannollinen sukupuolten jakautuneisuuteen ja segregatioon työelämässä, jota kuvien kautta tutkin. Feministisen työelämän tutkimuksen piirissä on käytetty erilaista sanastoa korostamaan ihmisten ja organisaatioiden aktiivisesti sukupuoleen liittyvien merkitysten muodostamista. Esimerkiksi Korvajärvi (2010, 184–185) käyttää sanoja sukupuolistunut ja sukupuolistava työ tai työelämän käytäntö, kun kiinnitetään huomiota esimerkiksi niihin toimintatapoihin ja ajattelumalleihin, jotka tukevat pinttynyttä jakoa miehiin ja naisiin. Sukupuolistuneen sijaan käytän kuitenkin tässä tutkimuksessa vielä laajempaa termiä sukupuolittuneisuus, koska se viittaa mielestäni hieman paremmin laajempaan yhteiskunnalliseen ilmiöön, eikä vain johonkin tiettyyn yksittäiseen sukupuolittuneeseen asiaan.

Sukupuolittuneisuuden myötä pääsen käsiksi myös tasa-arvon käsitteeseen, jota on pidetty rajallisena juuri siitä syystä, että se palauttaa kysymyksen sukupuolesta naisten ja miesten väliseksi jaoksi, ”kysymykseksi naisten ja miesten samanlaisuudesta ja erilaisuudesta” (M. Kinnunen & Korvajärvi 1996a, 17). Oletuksenani on, että jos ammattilehtien kuvat ovat todella sukupuolittuneita ja sukupuolille annetaan kuvissa hyvin erilaisia rooleja, viestintä tukee työelämässä vallitsevaa kuilua miesten ja naisten välillä ja mahdollisesti jopa rakentaa sitä. Kuvien avulla yritän myös tulkita, millaista työelämän segregatio on nyky-Suomessa.

1.3.3 Vertikaalinen ja horisontaalinen segregatio

Suomessakin vallitsevaa ilmiötä, jossa valtaosa työntekijöistä työskentelee joko hyvin naisvaltaisissa tai miesvaltaisissa työympäristöissä, nimitetään sukupuolen mukaiseksi segregatioksi eli eriytymiseksi (Korvajärvi 2010, 185). Se on myös tutkimukseni käsitearsenaalin olennainen osa, jota voidaan käyttää yleisemmin työelämän sukupuolittuneisuutta tarkasteltaessa, ei vain miesten ja naisten toimialojen jakautuneisuuden kuvaajana. Sukupuolen mukainen segregatio tai työelämän segregatio jakautuu sekä vertikaaliseen että horisontaaliseen. Vertikaalisella segregatiolla viitataan työn statuksen sukupuolittuneisuuteen esimerkiksi siihen, että vaikka naiset ovat korkeasti koulutettuja, on heitä johtotehtävissä verrattain vähän. Horisontaalisella segregatiolla tarkoitetaan puolestaan sitä, että työmarkkinat ovat edelleen jakautuneet naisten ja miesten aloihin. (esim. M. Kinnunen & Korvajärvi 1996a.) Jos mietitään segregatiota akseleilla, horisontaalinen viittaa siihen, kuinka lähelle tai kauas toisistaan miehet ja naiset ovat ajautuneet uravalinnoissa, ja vertikaalinen siihen, kuinka korkeassa tai matalassa asemassa he ovat työyhteisössä toisiinsa verrattuna. Näistä kahdesta näkökulmasta muodostuu kokonaisvaltainen työelämän segregatio, joka kuvaa miesten ja naisten eriytymistä työelämässä.

Jude Browne (2006, 3) muistuttaa, että segregatio ei ole sama asia kuin epätasa-arvo, vaikka monesti niin akateemisissa kuin oikeudellisissakin yhteyksissä niitä käytetään synonyymeinä. Vain vertikaaliseen segregatioon liittyy epätasa-arvoa, koska se asettaa miehiä ja naisia eri asemiin sukupuolen perusteella. Yleisesti työelämän segregatiosta puhuttaessa segregatiota ei voi siis käyttää viittamaan epätasa-arvoon.

Tässä tutkimuksessa segregatiosta puhuessani tarkoitan nimenomaan työelämän sukupuolittuneisuutta, sitä miten työmarkkinat ovat jakaantuneet miesten ja naisten kesken erilaisiin aloihin tai eri arvoisiin toimenkuviin tai molempiin. Tutkimukseni päämääränä ei ole tarttua ja keskittyä pelkästään mahdolliseen epätasa-arvoon tai epäoikeudenmukaisuuksiin työelämässä, joskin representaatioita tutkiessani niitä tulee mahdollisesti voimakkaastikin esille. Päämääräni on ennen kaikkea avartaa työmarkkinoiden sukupuolijakaumaa ja kyseenalaistaa vallitsevia normeja, jotka usein näyttäytyvät ihmisille itsestään selvinä ja joita ammattilehdet lukijoilleen kuvien kautta saattavat välittää. Siksi segregatian erottaminen epätasa-arvosta on tutkimukseni kannalta erityisen tärkeää, kuten on myös horisontaalisen ja vertikaalisen segregatian erottaminen toisistaan. Molempia segregatian tyyppejä voi esiintyä samaan aikaan samassa työympäristössä, mutta joillakin työpaikoilla voi esiintyä myös vain toista tai ei kumpaakaan. Segregatiolla viitataan tässä tutkimuksessa aina sukupuolten välisiin suhteisiin, vaikka termiä voi käyttää myös muissa

yhteyksissä. Eriytymistä voi esiintyä ihmisten välillä monesta muustakin syystä, kuten etnisen taustan tai iän perusteella.

1.4 Tutkimuksen eteneminen

Kuten aiemmin on käynyt ilmi, tässä tutkimuksessa tarkastelen neljän ammattilehden visuaalisia representaatioita ja työelämän segregaaation rakentumista niiden kautta. Luvussa kaksi syvennyn tarkemmin aiheesta aiemmin tehtyihin tutkimuksiin ja kartoitan myös aiheeseen liittyvää teoriapohjaa. Ensimmäiseksi käsittelen media- ja sukupuolentutkimuksen lähtökohtia, sekä sitä miten kyseiset tutkimuksen kentät liittyvät toisiinsa. Sen jälkeen siirryn tarkastelemaan teoriapohjaa syvemmin pohtimalla sukupuolen roolia visuaalisen kulttuurin tutkimuksessa. Samalla sivuan semiotiikan osuutta tutkimuksessani. Lopuksi käyn läpi työelämän tämänhetkistä tilannetta, erityisesti sukupuolten välistä eriytymistä.

Kun tutkimuksen teoriapohja ja aiempi tutkimus on kartoitettu, kerron tutkimuksen kulusta tarkemmin. Esittelen käyttämäni tutkimusmenetelmät ja aineiston. Luvussa kolme käyn ensin läpi aineistoni, kerron tarkemmin käyttämästäni sisällönanalyysistä tutkimusmenetelmänä sekä erittelen tarkan luokittelujärjestelmäni, sen miten muuttujat ovat muotoutuneet tässä tutkimuksessa. Selvennän myös laadullista representaatioanalyysia ja siihen tarvitsemaani semioottista työkalupakkia. Lopuksi pohdin vielä omaa positiotani tutkijana tällaisen tutkimuksen yhteydessä.

Luvussa neljä käyn läpi varsinaisen analyysin tuloksia. Erittelen määrällisen analyysin tuloksia taulukoin ja kaavioin ja pohdin minkälaista jakautuneisuutta aineistostani löytyi. Sen lisäksi käyn kuva kuvalta läpi yhdeksän kuvaa kattavan laadullisen analyysin. Analysoin ensin valokuvia ja lopuksi kuvituskuvia. Suhteutan tuloksia alustavasti havaintoihin ja aiempiin tutkimuksiin nykyajan työelämästä, joita pohdin luvussa kaksi.

Luvussa viisi syvennyn tarkemmin analyysituloksiini ja teen niiden pohjalta johtopäätöksiä, mitä tulokset voisivat mahdollisesti tarkoittaa ja millaisiin työelämäilmiöihin ne viittaavat. Pohdin vastauksia tutkimuskysymyksiini ja tarkastelen lisäksi tutkimustani kriittisellä silmällä: miten sitä voisi parantaa? Pohdin johtopäätösten yhteydessä lisäksi päätelmistä heräviä jatkotutkimusaiheita. Johtopäätöksissä solmin tutkimuksen punaiset langat yhteen. Tarkastelen tutkimusprosessia ja tiivistän havaitsemani tulokset sekä tutkimuksen herättämät ajatukset. Viimeinen alaluku kokoaa yhteen tutkimuksen tärkeimmät havainnot, vastaukset tutkimuskysymyksiini ja paljastaa tutkimuksen aikana heränneet omat ajatukseni aiheeseen liittyen.

2. AIEMPI TUTKIMUS JA TEOREETTINEN VIITEKEHY

Viestintä ja sukupuoli ovat molemmat asioita, jotka ovat olleet olemassa niin kauan kuin ihmisetkin. Ihmiset ovat aina pyrkineet viestimään toisilleen, vain välineet ja viestintämuodot ovat muuttuneet ajan saatossa. Biologia on puolestaan jakanut ihmiset aina miehiin ja naisiin. Työnteko on myös kehittynyt osaksi inhimillistä toimintaa aikojen alusta alkaen. Kaikkien kyseisten aiheiden tutkimus on myös vakiinnuttanut asemaansa akateemisessa maailmassa jo jonkin aikaa. Niin näkökulmat kuin todellisuus ovat kuitenkin eläneet ja muuttuneet vuosien myötä. Esimerkiksi biologisen sukupuolen rinnalle on tullut ajatus tarkastella sukupuolta muuan muassa kulttuurisena ilmiönä. Lisäksi käsitys miehistä ja naisista on muuttunut.

Tässä luvussa selvitän tarkemmin tutkimusaiheeseeni, ammattilehtien kuvallisiin representaatioihin ja työelämän segregatioon, liittyvää teoriaa ja olennaisimpia aiempia tutkimuksia. Taustoitan hieman tutkimusperinteiden historiaa ja tämänhetkisiä ajatusmalleja. Tarkastelen myös työelämän nykyistä tilannetta.

2.1 Media- ja sukupuolentutkimus kietoutuvat toisiinsa

Sukupuolien yhteiskunnallinen asema pääsi osaksi akateemista keskustelua feministisen liikkeen myötä ja vilkastui 1960-luvulta lähtien (Aslama 2006, 16). Siitä asti sukupuolen asema yhteiskunnassa on kiinnostanut tutkijoita. Feministinen mediatutkimus on ollut suosittu näkökulma aiheeseen ja median rooli sukupuolen rakentamisessa on huomioitu tutkimuksissa. Feministinen mediatutkimus pohtii muun muassa sitä, miten maailma sukupuolittuu median tuotannossa, esityksissä ja vastaanotossa (Mäkelä ym. 2006, 7). Median, journalismin ja sukupuolen yhdistävä tutkimus on lähes poikkeuksetta monitieteistä, ja siksi siinä on keskitytty monenlaisiin lähtökohtiin. Tutkimuksissa on kiinnitetty huomiota esimerkiksi eri journalismin alueiden sukupuolittuneisuuteen: toimituskäytäntöihin, uutishuoneisiin ja yleisesti siihen, millaiset aiheet ovat miehisiä tai naismaisia.

Feministinen mediatutkimus ponnistaa naistutkimuksesta. Naistutkimuksesta onkin käytetty toisinaan myös nimitystä feministinen tutkimus. Käsitteellä on pyritty tuomaan esiin se, että kyse ei ole ”vain” naisten tutkimisesta, vaan että tutkimus kiinnittää huomiota myös muihin hierarkioihin ja eriarvoisuutta tuottaviin eroihin, kuten luokkaan, ikään, vammaisuuteen ja niin edelleen. (Juvonen ym. 2010, 11.) Tässä tutkimuksessa keskityn kuitenkin vain sukupuolten välisiin eroihin. Naistutkimuksen vastapainona tai alaisuudessa akateemisessa maailmassa on harjoitettu miestutkimusta, jossa huomio kiinnitetään mieheyteen. Nykyään puhutaan usein

sukupuolentutkimuksesta, joka kattaa molemmat näkökulmat. Osa tutkijoista on kuitenkin ollut huolissaan, että sukupuolentutkimus-käsite neutralisoi nais- ja miessukupuoliin yleensä liittyvän valta-asetelman. Erityisesti sen on pelätty piilottavan miesten ”normiuden”, eli sen, kuinka mies on usein niin arkiajattelussa kuin tieteessä ollut ensisijainen normi, johon naista on verrattu. (Ema.)

Tiede on perinteisesti ollut miesten tekemää tutkimusta miehistä, mutta tutkimus on ajatellut miehiä lähinnä ihmisinä, ei miessukupuolen edustajina. Miestutkimus pyrkii rikkomaan tieteen perinteisen kaavan ja tutkii miestä miehenä, jolla on sukupuoli ja jonka sukupuoli vaikuttaa hänen asemaansa, identiteettiinsä ja mahdollisuuksiinsa ihmisenä. Miestutkimus pohtii siis, mitä merkitystä sukupuolella on miehelle ja miten se rakentuu tai mikä sukupuoli ylipäättään on. Kun feministinen liikehdintä on pyrkinyt vapauttamaan naisia sorrosta, miesliike ja miestutkimus onkin yleensä etsinyt vastauksia siihen, miten patriarkaalisia hierarkioita voitaisiin naisten ja miesten väliltä purkaa. (Jokinen 1999, 15–16.) Miestutkimuksen lähtökohtien ymmärtäminen on tärkeää, sillä tutkin sekä naisten että miesten roolien rakentumista ammattilehtien visuaalisissa representaatioissa ja sukupuolten suhdetta toisiinsa. Sen vuoksi, aiemmin mainittuun sukupuolentutkimuksen käsitteeseen liittyvästä ongelmallisuudesta huolimatta, tämän tutkimuksen yhteydessä on osuvampaa puhua sukupuolentutkimuksesta kuin nais- tai miestutkimuksesta. Representaatiotkin kytkeytyvät aina valtaan, joten en usko, että miesten ja naisten välinen valta-asetelma pääsee käsitteen myötä purkautumaan neutraaliksi tässä tutkimuksessa – ainakaan tarkoituksellomasti ja huomaamatta.

Kun pohditaan sukupuolien ja median välistä suhdetta, kysymys julkisuudesta ja yksityisyydestä tulee usein väistämättä esiin. Feministinen mediatutkimus on pitänyt julkisuuden käsitettä problemaattisena. Syynä on ollut se, että julkisuus on nähty perinteisesti miehille kuuluvana, arvostettu julkinen asema on jo kielelliseltä perimältäänkin maskuliininen (Ruoho 2006, 172). Julkisuuden määräytyminen vaikuttaa siihen, miten miehet ja naiset pääsevät mediakuviin esille. Esimerkiksi politiikan ja talouden uutiset on usein mielletty miehiseksi, kun taas kevyemmät aiheet naisellisiksi, naisille suunnatuiksi, mikä juontuu vanhakantaisesta jaosta julkiseen ja yksityiseen. Julkisuuden tilat saattavat siis yhä olla erilaiset miehille ja naisille ja journalismilla on suuri rooli tämän jaon ylläpitämisessä. ”Raamittaessaan julkisuuteen pääsyn ehtoja journalismi osallistuu todellisuuden tuottamiseen. Se ei ole viaton todellisuuden välittäjä vaan aidosti osallinen siinä, mitä esimerkiksi politiikassa tehdään tapahtuvaksi, julkisesti näytettäväksi.” (Ema., 185.)

Julkisuuden kahtiajako näkyy journalismissa nykyäänkin. Esimerkiksi uutiset ovat kiinnostaneet feministisiä mediatutkijoita paljon niiden puolueettomuuden ja objektiivisuuden ideologian vuoksi. Uutisia on myös pidetty korkeassa asemassa joukkoviestinnän arvohierarkiassa ja uutisgenre ohjaa

yleisöään tietämään, mitkä ihmiset ja asiat täytyy tietää. Kuitenkin naisten aliedustus uutisissa on globaali ilmiö. Naisten näkymättömyyttä on selitetty sillä, että uutiset kuvaavat pääosin julkista aluetta, ja jos siellä ei ole naisia, ei heitä näy uutisissakaan. Uutisten ihmiskuva vaikuttaa kuitenkin pidemmän ajanjakson tarkasteluissa pysyvältä vaikka maailma muuttuu. (Aslama 2006, 51–52.)

Vaikka sukupuolijako uutisissa on huomattu, silti kysymykseen tavallisten journalististen kuvien sukupuolittuneisuudesta ei ole juurikaan puututtu eikä ammattilehtien sukupuolittaviin visuaalisiin esityksiin ole tutkimuksissa tartuttu. Useimmiten on keskitytty mainosten tai televisio-ohjelmien ja elokuvien visuaalisiin representaatioihin. Myös aikakauslehdet, erityisesti naisten- ja miestenlehdet, ovat kiinnittäneet sukupuolista ja mediasta kiinnostuneiden tutkijoiden huomiota. (Esim. Gill 2007.) Monimuotoisen mediakentän useat osiot jäävät helposti valtavirtamedioiden varjoon. Vaikka yksittäisillä ammattilehdillä ei ole yhtä paljon lukijakuntaa kuin valtakuntamme suurimmilla päivittäisjulkaisulla tai katsojia kuten pääkanavien tv-uutisilla, aikakauslehtityyppejä julkaisuja saatetaan lukea kauemmin, tarkemmin ja enemmän ajatuksella. Useimmat ammattilehdet, esimerkiksi *Motiivi*, keskittyvät tasa-arvoisen viestinnän tuottamiseen, mutta jos journalismin ja viestinnän historia rakentuu pitkälti pelkästään maskuliinisuudelle, voivatko lehden representaatiot koskaan olla täysin tasa-arvoisia? Tässä mielessä median ja sukupuolentutkimuksen kentän jakavalle ammattilehtien kuvarepresentaatioiden tutkimukselle on jo suuri tilaus.

Sukupuoliin keskittyvässä mediatutkimuksessa on painottunut usein perinteinen feministinen näkökulma, joka on tarkastellut vain naisia. Maskuliinisuus on jäänyt vähemmälle huomiolle. Tässä tutkimuksessa hyödynnän nykyisin paljon käytettyä käsitystä feminismistä, joka huomioi miehet ja naiset. Tutkimus edustaa siis maskuliinisuuden ja feminiinisuuden rakentumista tasapuolisesti tarkastelevaa sukupuolentutkimusta. Vaikka molemmat sukupuolet ja niiden keskinäisriippuvaisuus otetaan huomioon, aiemmasta tutkimuksesta ja teorioista johtuen painotus saattaa kuitenkin välillä kallistua hieman myös perinteisempään feministiseen ajattelutapaan.

Feministisiäkin lähtökohtia on useita. Suomessa feminismin poliittiset erottelut liberaalin, radikaalin ja marxilaisen feminismin välillä eivät näy niin selvästi, mutta tutkimuksen lähtökohtia voidaan silti eritellä esimerkiksi sukupuoli-identiteettejä yhteensovittavaan tasa-arvofeminismiin, naisidentiteettiä korostavaan feminismiin sekä postfeminismiin, joka korostaa naisen erilaisia identiteettejä. Kaikki lähtökohdat pitävät sisällään lukuisia, toisistaan eroavia näkökulmia. Esimerkiksi naisidentiteettiä korostava feminismi ja erilaisia identiteettejä korostava postfeminismi kritisoivat sukupuoleen sidottuja kulttuurisia dikotomioita, kahtiajakoja kuten järki vastaan tunne, luonto vastaan kulttuuri ja niin edelleen. (Ruoho & Torkkola 2010, 37.)

Kuten feminismiin, myös sukupuoleen ja sukupuolieroihin on monta lähtökohtaa mediatutkimuksenkin näkökulmasta. Työelämän segregaation ja konstruktivistisen representaatiokäsityksen näkökulmasta yksi toimiva tarkastelutapa on nähdä sukupuoli merkkinä, jota tuotetaan diskursiivisissa käytännöissä. Tällöin sukupuoli ei ole tutkimuksen muuttuja tai tuloksia selventävä kategoria, vaan sukupuolen ymmärtämisen tavat ovat tutkimuksen varsinaisena päämääränä (Ruoho & Torkkola 2010, 38). Esimerkiksi kvantitatiivisessa analyysissä sukupuoli on pakostikin eräänlainen muuttuja, mutta semioottisessa representaatioanalyysissä sukupuolen ymmärtäminen merkkinä on perusteltua.

Feminismi ja sukupuoli ovat aiemmissa tutkimuksissa saaneet tarkat määritelmät ja tutkimuksissa on tarkasti selvitetty myös erilaisia tapoja käsittää kyseiset käsitteet. Siitä huolimatta sukupuolentutkimus on astunut toistuvasti samaan ansaan näkemällä esimerkiksi miehet ja maskuliinisuuden liian yksioikoisesti. Tutkimuksessa käytetään usein mieheyttä ja maskuliinisuutta synonyymeinä, kuten naiseutta ja feminiinisyyttäkin, vaikka ne olisi syytä erottaa. Maskuliinisuus voi liittyä myös naiseen ja mies voi olla feminiininen. Maskuliinisuus ja feminiinisyydet ovatkin:

”historiallisesti muuttuvia kulttuurisia sopimuksia, kulttuurissa nimettyjä määremuodostelmia, joilla ei ole itsestään selvää ruumiillista perustaa. Maskuliiniseksi mielettyjä piirteitä on, ja on historiallisesti ollut, löydettävissä myös naisten tavoista esittää omaa sukupuoltaan, niin ruumiillisuuden tyyleillä kuin verbaalisestikin.” (Rossi 2003, 59.)

Pienetkin vivahteet ja merkityserot ovat viestinnän, median ja sukupuolen tutkimuksessa tärkeitä, minkä vuoksi maskuliinisuuden ja feminiinisyyden kulttuurinen ja historiallinen tausta on tunnistettava naiseuden ja mieheyden ohella.

2.2 Sukupuoli, visuaalisen kulttuurin tutkimus ja semiotiikka

Sukupuolen visuaalisuutta voidaan lähestyä monesta näkökulmasta. Tärkeimpiä lähtökohtia tutkimuksessa ovat kuitenkin olleet katse, näkeminen ja näkyvänä oleminen. Visuaalisen kulttuurin tutkimuksen pariin kysymykset sukupuolesta ja katseesta ovat tulleet 1970-luvulla, jolloin niistä kiinnostuttiin pitkälti elokuvatutkimuksen kautta (Seppänen 2005, 52). Yhtenä merkittävänä lähtökohtana sukupuolen ja visuaalisen kulttuurin tutkimuksen yhdistämisessä pidetään Laura Mulveyn ajatuksia elokuvien mielihyvän rakentumisesta. Mulveyn (1975/2010) mukaan elokuvissa nainen asettui yleensä kuvaksi ja katseen kohteeksi, kun taas mies toimi katseen kantajana.

Viimeisten vuosikymmenten aikana sukupuoli ja visuaalisuus ovat olleet suosittuja tutkimuskohteita. Tutkimuksissa on keskitytty televisio-ohjelmien, elokuvien, aikakauslehtien ja mainoksien sukupuolikysymyksiin. Tutkimus on pyörinyt niin taidehistorian kuin

mediatutkimuksen ympärillä. Kuvien sukupuolikulttuuria on käsitelty esimerkiksi taidehistorian näkökulmasta Annamari Vänskän (2002) toimittamassa teoksessa *Näkyvä(i)seksi*, jonka artikkelit johdattelevat muotikuvien naiskuvaan ja heteronormatiivisuuteen televisiomainonnassa. Marianna Laihon ja Iris Ruohon (2005) toimittama *Median merkitsemät* luo puolestaan katsauksen ruumiiseen ja sukupuoleen mediakuvastoissa, kuten naisten esittämiseen urheilukuvissa.

Urheilukuvat, mainoskuvastot, muotikuvat ja tv-sarjat sekä elokuvat ovatkin tuntuneet kiinnostavan tutkijoita eniten. Urheilu on mielletty perinteisesti miesvaltaiseksi aihepiiriksi, totinen urheilu uhmaa kulttuurisia odotuksia naisellisuudesta ja sen harrastaminen tosissaan saattaa muokata naisesta epänaisellisen, jopa kummajaisen (Turtiainen 2005, 51). Mainoskuville ja muotikuville taas pelataan usein feminiinisuuden ja maskuliinisuuden eroilla, mutta säännöt sukupuolille on määritelty selkeästi. Esimerkiksi tunnetuimman ja vanhimman muotilehden *Voguen* ideologiana on luoda kuvin ”ihanteellisen esteettisen ulkonäön normia naisille” ja muokata käsityksiä ideaalisesta naisfeminiinisuudesta (Vänskä 2002, 115). Aiempi tutkimus tuntuukin keskittyneen pitkälti niihin visuaalisen kulttuurin alueisiin, joissa sukupuoli tai sukupuolierot ovat tarkoituksellisesti hyvin esillä.

Mainoksista poiketen journalistinen kuva on yleensä kuva tapahtumasta, henkilöstä tai ylipäänsä todiste siitä, että uutisen välittäjä on ollut paikalla tapahtumahetkellä tai tutustunut paikkaan tai henkilöön, josta jutussa kerrotaan. Se voi olla esimerkiksi kuva uutiseen haastatellusta henkilöstä tai paikasta, jossa jotain tapahtui. Etenkin silloin, kun kuvattuna on henkilö, kuvauksen kohteet edustavat jotain sukupuolta, mutta sukupuolen esittämiseen ei välttämättä kiinnitetä samanlaista huomioita kuin mainoksissa tai elokuvissa. Haluan selvittää, miten henkilöt tuodaan ammattilehden kuvissa esille, kuvataanko naiset ja miehet jollain heille tyypillisellä tavalla?

Stuart Hall [1972] on kirjoittanut uutiskuvien määräytymisprosessista, mutta prosessi on sovellettavissa kaikkiin journalistisiin kuviin. Hänen mukaansa uutisten tuotantoon liittyy rituaaleja, kuten valokuvan ottaminen, käytettävän vedoksen valitseminen, leikkaaminen, tekstiyhteyteen liittäminen ja niin edelleen. (Ks. Seppänen 2005, 41.) Lopulliseen lehden sivuilla nähtävään representaatioon vaikuttaa siis suuresti se, mikä kuva lopulta valitaan julkaistavaksi ja millaisessa yhteydessä se julkaistaan. Esimerkiksi kuvatekstillä ja otsikolla voidaan vaikuttaa paljon siihen, miten kuvaa tulkitaan. Sen vuoksi huomioin kuvan välittömän tekstiyhteyden tässä tutkimuksessa.

Feministiset tai ennemminkin postfeministiset teoriat ovat pohtineet paljon totuuksia näkemyksinä tai asemina, jota teen myös pro gradussani *Yhteenvedon, Toimin, Motiivin* ja *Kuntalehden* kuvallisia representaatioita tarkastellessani. Kyseisten teorioiden strategiana on ollut hallitsevan ideologian

hämmentäminen, sillä kulttuurin ulkopuolelle on mahdotonta asettua. Strategioita ovat muun muassa Luce Irigarayn mimesis, Judith Butlerin parodia, Mary Ann Doanen naamioituminen ja Rosi Braidottin ironian politiikka. Kyseiset teoriat pyrkivät tuomaan esiin sukupuolijärjestelmän keinoitekoisuuden ja niitä yhdistää dekonstruktiivinen pyrkimys ravistella sukupuolikategorian luonnolliseksi miellettyä hierarkiaa ja eheyttä. (Nikunen 1996, 43–52.)

Osittain samoista lähtökohdista ponnistaa representaatiotutkimus, joka tarkastelee todellisuuden esityksiä myös kulttuurillisesti syntyneinä näkemyksinä. Representaatiotutkimus on ollut yksi suosittu tapa tarkastella visuaalisuutta ja sukupuolten välisiä suhteita. Feministinen representaatiotutkimus pohjautuu 1970-luvun naiskuvatutkimukseen, jolle on ollut tyypillistä kritisoida valtavirran naiskuvia. Kuvat nähtiin naisia alistavan ja väheksyvän sukupuoli-ideologian ylläpitäjinä ja tilalle vaadittiin monipuolisempia ja realistisempia naishahmoja. Representaatiotutkimus liittyy myös kulttuurintutkimuksen nousuun 1980-luvulla ja sen kiinnostukseen sosiaalisia valtasuhteita kohtaan. Representaatioanalyysillä on pyritty hahmottamaan symbolisten esitysten ja materiaalisen todellisuuden suhteita. (Paasonen 2010, 43–45.)

Yllämainittujen teorioiden tavoin pyrin tutkimuksessani tarkastelemaan ammattilehden kuvien visuaalisia järjestyksiä sukupuolinormatiivisuuden ulkopuolella. Tavoitteenani on siis hahmottaa sitä, kuinka paljon sukupuolemme rakentuvat ja muotoutuvat mediakuvaston representaatioiden pohjalta ja kuinka hyvin lehden kuvastossa noudatetaan työelämän taholta yleisesti tavoiteltua tasavertaisuutta, toisin sanoen, kuinka eriytynyttä kuvasto on.

Kun tutkimuksen kohteena ovat visuaaliset representaatiot ja niiden konstruoimat sukupuoliroolit työelämässä, merkityksiä tutkivaa semiotiikkaa ei voi sivuuttaa. Viestinnän toteutumiseksi jonkun on aina luotava merkeistä koostuva sanoma, ja sen sanoman vastaanottaja puolestaan luo itselleen merkityksen, joka liittyy jollain tapaa alkuperäiseen sanomaan. Mitä yhteisemmät sanoman lähettäjän ja vastaanottajan merkkijärjestelmät ovat, sitä enemmän molempien antamat merkitykset lähenevät toisiaan. Merkitysten syntymisen, merkkien ja niiden toiminnan tutkimusta kutsutaan semiotiikaksi. (Fiske 1996, 60–61.) Semiotiikkaa onkin sovellettu paljon viestinnän, kuvajournalismin ja mainonnan tutkimuksessa. Myös representaatiotutkimus on paljon velkaa semiotiikalle. Tutkimuksilla on yhteinen teoreettinen taustatekijä eli kiinnostus Ferdinand de Saussuren ja Charles S. Peircen semioottiseen kielentutkimukseen, jota kuvantutkijat ovat kehittäneet eteenpäin omia kiinnostuksen kohteitaan vastaaviksi. (Seppä 2012, 129.) Peircen ja Saussuren lisäksi muita merkittäviä semiotiikan saralla vaikuttaneita uranuurtajia ovat muun muassa Ogden ja Richards sekä Saussuren jalanjäljissä kulkenut Roland Barthes. (Fiske 1996, 63–65; 112–120.)

Semiotiikka pohjautuu alunperin kielellisiin merkityksiin ja merkkeihin. Visuaalisten representaatioiden analyysillä on siis varsin lingvistinen lähtökohta ja sekä kielellisiä että visuaalisia representaatioita voidaan tulkita samoin periaattein. Kun kielen merkitykset rakentuvat sanoista, lauseista ja virkkeistä kuvassa jokaisen merkin voidaan ajatella vastaavan lausetta virkkeessä (Fiske 1996, 138). Teksti ja kuvat käyttäytyvät muutenkin monessa suhteessa samalla tavalla. Rojolan (2004) mukaan tekstiä luettaessa voi syntyä monia mahdollisia lukijapaikkoja, joita teksti luo. Se voi myös syrjiä tai preferoida joitakin paikkoja. Tekstin lukemiseen liittyy siis erilaisia valtasuhteita, mutta lukijalla on tiettyyn mittaan asti valtaa valita, kuinka hän hänelle annettuun paikkaan reagoi. Tutkimuksen ja metodien kannalta ongelmallisia tilanteita syntyy silloin, kun teksti ehdottaa kahta eri lukijapaikkaa, jotka ovat loogisesti ristiriidassa keskenään. (Rojola 2004, 41.) Kuvien kohdallakin katsojalla on mahdollisuus tarkastella kuvaa aina omasta näkökulmastaan, jostain katselupisteestä käsin ja kuvan tulkintaan saatetaan tarjota monia eri vaihtoehtoja. Klassiselle semiotiikalle oli tärkeää ajatus kielen todellisuutta tuottavasta luonteesta. Näkemys liitetään nykyään läheisesti kuvallisen representaation ja *toisin toistamisen* ideoihin. Ajatukset ovat vakiintuneet tärkeiksi 1980- ja 1990-luvulta alkaen niille kuvantutkijoille, joita kiinnostaa sosiaalisen, sukupuolisen, seksuaalisen ja etnisen syrjinnän ilmeneminen kuvissa sekä mahdollisuudet uudistaa ajattelu- ja katsontatapoja uudennaisilla kuvallisilla esityskeinoilla. (Seppä 2012, 131.)

Semiotiikka ja merkityksellistäminen liittyvät myös muilta osin läheisesti sukupuoliin. Esimerkiksi semiotiikkaan liittyvän Barthesin *myytti*-käsitteen pääasiallinen toiminta on ollut luonnollistaa historiaa. On ajateltu, että naisten ”luonnollinen” hoiva- ja huolehtivaisuusvietti sekä miesten elättäjän rooli ovat myyttejä. Esittämällä kyseiset merkitykset osaksi luonnon järjestystä myytti salaa niiden historiallisen alkuperän. Se saa ne siis näyttämään kumoamattomilta ja oikeilta, siltä kuin merkitykset palvelisivat miesten ja naisten etua. Muuttuvat perherakenteet ja sukupuoliroolit ovat pakottaneet luomaan yhä uusia myyttejä vanhojen rinnalle. (Fiske 1996, 117–119.)

Semiotiikan avulla vastaavia toisen asteen merkityksiä pystytään havaitsemaan ja analysoimaan. Vaikka semiotiikka pyrkii paljastamaan niitä salaisuuksia ja kätkeytyneitä merkityksiä, joita ympärillämme on, on tärkeää huomioda, että merkitykset ovat aina jollain tasolla kytkeytyneet kulttuuriin, eikä semiotiikka voi siksi ikinä saavuttaa täydellistä neutraaliutta ja objektiivisuutta, vaan se tarkastelee merkityksiä jonkin merkitysjärjestelmän avulla.

Aiemmin mainitun myytin käsitteen lisäksi semiotiikkaan liittyy monia muita tärkeitä käsitteitä, kuten *indeksi*, *ikoni*, *paradigma*, *syntagma*, *metafora*, *metonymia*, *symboli*, *konnotaatio* ja

denotaatio. Kyseisiä käsitteitä voidaan käyttää niin sanottuina semioottisina työkaluina, joten esittelen ne tarkemmin tutkimusmetodien yhteydessä luvussa kolme.

2.3 Sukupuoli ja työelämä

Korvajärven (2010, 190) mukaan ”suomalaisessa työelämässä on tapana käsittää sukupuoli täysin merkityksettömäksi tai ajatella, että sukupuoleen liittyvät asiat eivät kuulu työpaikalle.” Kuitenkin kun työelämää ja siihen liittyviä tilastoja tarkastelee, huomaa nopeasti eriytymistä sukupuolten välillä. Feministinen tutkimus on tarkkaillut työelämää yleensä kahdesta eri suunnasta. Tutkimus tarkastelee yhteiskunnan sukupuolistuneita rakenteita sekä miesten ja naisten erilaisia asemia työelämässä. Toisaalta tutkimus pohtii myös yhteiskunnassa valloilla olevia sukupuolistavia kulttuurisia käytäntöjä. (Ema., 185.) Työelämää Suomessa pidetään jo kuitenkin hyvin tasa-arvoisena, eikä sukupuolten rooleihin kiinnitetä arjessa välttämättä juurikaan huomiota. Julkunen (2009) kirjoittaa sosiaali- ja terveysministeriölle työelämän tasa-arvopolitiikasta tekemässään selvityksessä, että Suomessa asian tiimoilta vallitseekin problemaattinen paradoksi: suomalaisen tasa-arvon kannatus ja itsestäänselvyys esiintyvät yhdessä ”piilotetun vastarinnan kanssa”. Julkusen mukaan naisten menestyminen koulutuksessa, vankka jalansija töissä ja eteneminen politiikassa houkuttelevat ajattelemaan, että tasa-arvo on toteutunut realiteetti, vaikka niin ei todellisuudessa ole. Ongelmallista hänen mielestään on etenkin se, että työelämän kannalta relevantit poliittikalohkot ovat joko sukupuolisokeita tai niiden sukupuolinäkökulma on integroitu ritualistisesti tai lokeroiden, vaikka sukupuolen valtavirtaistaminen on nykyisin omaksuttu koko hallituksen ja ministeriöiden asiaksi. (Julkunen 2009, 97.)

Useat muutkin työelämää koskevat tutkimukset osoittavat, että segregatiota edelleen on ja se näyttäytyy eri tavoin. Ongelmia tuovat syvälle juurtuneet työelämän käytännöt aina päätöksenteosta arkisiin askareihin. Päivi Korvajärven ja Merja Kinnusen (1996, 233) mielestä sukupuolittuneet käytännöt työelämässä ovat puhetta, kirjoituksia, liikkeitä, katseita, ajatuksia, tulkintoja, mielikuvia ja tuntemuksia. Kuten Julkunen (2009), myös Korvajärvi ja M. Kinnunen ovat huomanneet, että sukupuolittuminen liittyy aina valtaan ja politiikkaan:

”Ne (työelämän sukupuolistavat käytännöt) ovat erilaisten toimintojen ja ihmisten välisten vuorovaikutuksien virtaa, jossa jokapäiväinen elämä sykkii ja järjestyy. Ihmisten oma paikallinen toiminta nivoutuu työelämää kehystäviin vakiintuneisiin teksteihin, kuten sääntöihin, määräyksiin, luokituksiin, sopimuksiin, lakeihin ja yhteiskunnan kuvausmalleihin. Nämä tekstit tuotetaan aina tietyissä käytännöissä ja ne sisältävät sukupuolta määrittäviä merkityksiä. Laajassa mielessä työelämän sukupuolistavissa käytännöissä kysymys on siitä, miten sukupuoli erilaisissa yhteyksissä kiinnittyy valtaan, erityisesti kulloinkin dominoiviin valtasuhteisiin ja valtaa tuottaviin prosesseihin.” (Korvajärvi & M. Kinnunen 1996, 233.)

Seuraavaksi keskityn suomalaisen työelämän sukupuolittuneisuuden nykytilanteeseen. Naisten ja miesten segregaatio työelämässä alkaa yleensä jo koulutuksesta, mutta ei suinkaan lopu siihen.

2.3.1 Koulutuksesta kuiluun

Elinkeinoelämän keskusliiton (EK) maaliskuussa 2013 ilmestyneestä Naiset ja miehet työelämässä -julkaisusta käy ilmi, että naisten ja miesten työelämäerot alkavat yleensä jo koulutusvaiheessa. Sukupuolien väliset erot oppilaitoksissa näkyvät selkeästi niin Suomessa kuin muualla Euroopassakin. Naisten koulutustaso on nykyään miehiä korkeampi ja suurin osa oppilaitoksissa opiskelevista ja niistä valmistuvista henkilöistä on naisia. Pojat jättävät koulutuksen tyttöjä useammin kesken ja Euroopassa on puhuttukin jo ”poikakriisistä”. Perinteiset sukupuoliroolit näyttävät ohjaavan vahvasti opintosuuntaa. (EK 2013, 12.) M. Kinnunen ja Korvajärvi (1996a, 11) ovat todenneet, että miehet ja naiset eivät välttämättä kohtaa koulutuksessa, mikä vaikuttaakin olevan ennemminkin sääntö kuin poikkeus.

Euroopan sisällä naisten ja miesten jakautumista koulutusvaiheessa on pyritty ratkaisemaan hankkeilla, jotka houkuttelevat tyttöjä heille ei niin perinteiseksi mielletyille aloille, kuten luonnontieteiden ja tekniikan pariin. Naisten koulutusvalinnat ovatkin selvästi monipuolistuneet viime vuosien aikana, vaikka toisaalta segregaatiota näkyy alojen sisälläkin. Esimerkiksi suuri osa ammattikorkeakoulussa tekniikkaa opiskelevista naisista on suuntautunut tekstiili- ja vaatetustekniikkaan. (EK 2013, 12–13.) Nykyinen malli ei ole kuitenkaan täysin tasapuolinen, sillä pojille ei tarjottu läheskään samoissa mittasuhteissa vastaavia ”epätavallisemmille” urille houkuttelevia hankkeita (emt.). Jos tytöille ja pojille tarjottaisiin yhtäläisesti rohkaisua siirtyä erilaisille aloille, työelämässä sukupuolten välillä vallitseva kuilu saattaisi pienentyä. Jos miehet pysyvät tiukasti vain miesten aloilla, työelämän sukupuolinen tasapaino järkkyy entisestään. Erityisen kaukana tasapainon saavuttaminen miesten ja naisten välillä on nimittäin juuri perinteisillä, naisvaltaisilla koulutusaloilla (EK 2013, 13).

2.3.2 Naisten ja miesten alat

Työllisyysaste on Suomessa pysynyt viime vuodet suhteellisen samana. Väestöstä työssä käy noin 70 prosenttia, joten työelämä on arkea suurelle osalle suomalaisista. Naisten työllisyysaste 15–64-vuotiaista vuonna 2012 oli 68,1 prosenttia ja miesten 69,8 prosenttia. Ero naisten ja miesten työllisyysasteissa on Suomessa pieni, Euroopan sisällä vain Latvia ja Liettua yltävät pienempään eroon. (EK 2013, 3.)

Viime vuosina naisten työllisyysasteen kasvu on ollut nopeampaa kuin miesten. Syynä siihen voi olla se, että miesvaltaisilta teollisuuden aloilta on kadonnut reilusti työpaikkoja, ja miesten työllistyminen on siksi vaikeutunut. Naisten kansoittamilla sosiaali- ja terveysaloilla työt tulevat puolestaan jatkossa lisääntymään (EK 2013, 3–4). Onkin selvää, että horisontaalisen segregaatian mukaisesti miehet ja naiset jakautuvat edelleen vahvasti omille aloilleen. Elinkeinoelämän keskusliiton (2013, 7) tutkimuksen mukaan Suomi on Euroopan maiden välillä vertailtuna kuudentena kun mitataan työmarkkinoiden jakautumista naisten ja miesten ammatteihin. Toisaalta naisten työllisyysaste on hyvä, mikä vaikuttaa jakautuneisuuden määrään. Joissakin Euroopan maissa naiset eivät esimerkiksi käy säännöllisesti töissä, mikä luonnollisesti vähentää myös sukupuolten eriytymistä (emt.).

Horisontaalinen segregaatio aiheuttaa kuitenkin paljon haasteita työmarkkinoiden tasa-arvoisen toiminnan mahdollistamiseksi. Se esimerkiksi ylläpitää palkkaeroja ja vaikeuttaa työmarkkinoiden toimintaa; kun työvoima keskittyy tietyille aloille, kaikille ei riitä kyseisellä alalla töitä. Enemmistö naisista palvelee, hoitaa ja kasvattaa ihmisiä, kun taas miehet valmistavat, käsittelevät ja siirtävät esineitä. Eriytyminen merkitsee sitä, että naisten ja miesten kyvyt, taidot tai kokemukset eivät välttämättä kohtaa työpaikoilla tai työtehtävissä. (M. Kinnunen & Korvajärvi 1996a, 11.)

Horisontaalinen segregaatio saattaa huomattavasti hidastaa etenkin naisten urakehitystä, sillä tyypillisesti naisille kuuluvat virat eivät tarjoa mahdollisuuksia edetä uralla. Vaikutuksista huolimatta kuilu mies- ja naisammattien välillä on pysynyt samansuuruisena viime vuosien aikana. (EK 2013, 7–8.)

2.3.3 Miesjohtajien maailma

Naiset ja miehet eivät jakaudu vain eri aloihin työelämässä, vaan myös heidän asemissaan on selkeitä eroja. Esimerkiksi naisten korkea koulutusaste ei ole vielä vienyt heitä suuremmissa määrissä johtotehtäviin asti, ja korkeaan asemaan päässeet naiset ovatkin usein miehiä koulutetumpia. Euroopan johtajista kolmannes on naisia. Vaikka naispuolisten esimiesten määrä on kasvanut roimasti, yritysten toimitusjohtajan tehtäviä hallitsevat miehet. Johtotehtävät ovat myös jakautuneet horisontaalisesti kuten alarkin: terveys- ja palvelualalla naisjohtajia on jo huomattavasti enemmän kuin esimerkiksi teollisuudessa ja rakennusosalalla. (EK 2013, 16–17.) Euroopan komissio on ehdottanut tavoitteeksi, että naisten määrä eurooppalaisten pörssiyritysten hallituksissa kasvaisi 40 prosenttiin vuoteen 2020 mennessä nykyisestä noin 16 prosentista. Suomessa naisjohtajia on jo muuhun Eurooppaan verrattuna paljon, jopa 30 prosenttia johtajista. Naisten osuus yritysten hallituksissa on kolminkertaistunut viimeisen 10 vuoden aikana. (Emt., 17.)

Elinkeinoelämän keskusliiton mukaan suuri syy naisten vähäiseen edustukseen yritysten hallituksissa on vaatimattomuus; naiset eivät tuo riittävällä tavalla omaa osaamistaan esiin. (EK 2013, 18.) Samaan asiaan on kiinnitetty huomiota myös muissa tutkimuksissa. Naiset saattavat olla miehiä vaatimattomampia ja jäävät siksi työelämässä jalkoihin. Esimerkiksi Browne (2006) huomasi Ison-Britannian lähetystoimintayhtiö BBC:n työntekijöiden välistä segregatiota tutkiessaan, että naiset tyytyvät helpommin vähempään kuin miehet, esimerkiksi pienempään palkkaan. Monet tutkimukseen haastatellut työntekijät listasivat myös suosivansa miespomoja, mutta mieltymys johtui siitä, että heillä on taustalla hyvä kokemus jostain tietystä pomoasemassa toimineesta miehestä (Browne 2006, 81). Miehillä on selkeästi pidemmät juuret johtotehtäviin ja traditionaalinen asema ”perheen pää”, mikä saattaa vielä lisätä tietoisesti tai tiedostamatta heidän valintojaan pomon tehtäviin.

Julkunen (2009, 71) listaa syiksi naispomojen vähyydelle naisiin kohdistuvat ennakkoluulot ja syrjinnän, miesten homososiaalisuuden eli keskinäisen liittoutumisen, urien miestapaiset ehdot sekä naisten omat preferenssit. Naiset usein myös keskittävät energiaansa miehiä enemmän perhe-elämään, mikä syö sitoutumista työpaikalle (Browne 2006, 65). Monet segregatiota tutkivat teorialat usein huomioivatkin vain stereotyyppisen käsityksen, jossa nainen haluaa olla kotona ja mies töissä, vaikka todellisuudessa monet miehet saattaisivat myös viihtyä kotona lasten parissa (esim. Browne 2006).

2.3.4 Työelämän segregatiion suurimmat kulmakivet

Koulutuksen, eri suuntiin jakautuneiden työalojen ja erilaisten asemien lisäksi naisia ja miehiä erottelevat työelämässä monet muunlaiset seikat, jotka riippuvat enemmän ja vähemmän yllä mainituista asioista. Yksi suurimmista yhä kiilaa naisten ja miesten väliin vetävistä asioista Suomessa ovat palkkaerot.

Mieselättäjäyhteiskunnassa miehet ansaitsivat parempaa palkkaa jo pelkän sukupuolen perusteella. Vaikka sukupuolen mukaiset palkkaerot ovat toisen maailmansodan jälkeen kaventuneet, Suomessa naisten palkka on pysynyt 1980-luvulta asti lähes samana, 80 prosentin tuntumassa miesten palkkaan verrattuna. 2000-luvun toisen vuosikymmenen alussa palkkaerot eivät ole kaventuneet, naisten tulot ovat liikkuneet 82–83 prosentin hujakoilla miehiin verrattuna. Suomessa sukupuolten palkkaero on suurempi kuin Euroopan maissa keskimäärin. Naisten ja miesten välisen palkkaeron on huomattu kasvavan koko työuran. (Esim. Julkunen 2009; Ala-Mettälä 7.10.2013.)

Suuria jakaumia aiheuttaa lisäksi perhe-elämä tai sen puute. Esimerkiksi Brownen (2006) mukaan monet naiset kokevat, että heidän tulee joko valita ura tai perhe, ja se saattaa olla yksi vertikaalisen

segregaation perimmäisistä aiheuttajista. Toisaalta miehet eivät saa välttämättä niin suurta mahdollisuutta osallistua perhe-elämään kuin haluaisivat. Erilaiset mahdollisuudet ja velvollisuudet näkyvät muun muassa työtunneissa, naiset tekevät miehiä useammin osa-aikaisia töitä ja miehet työskentelevät siten naisia enemmän. Yhä useammassa yrityksessä Suomessa on otettu käyttöön työn ja perheen yhteensovittamista helpottavia käytäntöjä (EK 2013, 18). Todellisuudessa on kuitenkin vaikea määritellä, miten äitiys ja työelämästä poissaolo perheen takia vaikuttavat uraan ja työmahdollisuuksiin.

Korrelaatio segregaan ja sukupuolen välillä ei ole yksioikoista, vaan segregaan syntyyn ja sen säilymiseen vaikuttavat monet asiat. Kuten Wingfield (2010) osoittaa, esimerkiksi rotu ja kulttuuriset taustat ovat osaltaan myös lähde naisten ja miesten eriytymiselle. Hänen mielestään maskuliinisuudella on työelämässä edelleen korkeampi arvo feminiinisuuden verrattuna, ja siksi miesten on helpompi saavuttaa etuja naistenkin ammattiteissa. Väittämää ei voida kuitenkaan pitää relevanttina yli roturajojen, sillä Wingfieldin tekemien haastattelujen mukaan mustat miessairaanhoidajat ovat kohdanneet työssään sukupuolittunutta rasismia. (Wingfield 2010, 15–37.)

Segregaatiolle ei siis voi nimetä yhtä syytä tai tekijää, vaan se on usein monien asioiden summa. Tutkimusten perusteella on kuitenkin selkeää, että sitä on, vaikka sen muodot vaihtelevat horisontaalisesta vertikaaliseen ja niiden yhdistelmiin kaikkialta siltä väliltä. Ennen kaikkea kuilua ylläpitävät stereotyytiat ja normit, joihin ehkä emme osaa vielä puuttua tarpeellisella tavalla. Kuten edellä on mainittu, muun muassa monet vanhemmuuteen liittyvät edut työelämässä ovat vain naisten saatavissa, mikä ohjaa miehiä ja naisia systemaattiseen eripuraisuuteen toiveiden ja etujen välillä (Browne 2006, 155). Vaikuttaakin siltä, että segregaatio on ja pysyy niin kauan, kun työelämässä ei osata luopua sukupuolille ominaisiksi tai tyypillisiksi miellettyistä piirteistä ja etenkin niihin kytkeytyviksi miellettyistä rajoitteista.

3. VISUAALISTEN REPRESENTAATIOIDEN TUTKIMINEN

Oikeanlaisen tutkimusaineiston valinta on tärkeää, koska sen avulla voidaan tarkastella tutkimuskysymysten kannalta relevantteja asioita ja olennaista aihepiiriä. Kunnolliset menetit puolestaan auttavat saamaan aineistosta irti mahdollisimman paljon tietoa. Esittelen tässä luvussa tämän tutkimuksen aineiston ja menetit. Tutkimuksessani hyödynnän sekä määrällistä että laadullista sisällönanalyysiä. Niin kvalitatiivisessa kuin kvantitatiivisessakin tutkimuksessa on omat etunsa, joita soveltamalla ja käyttämällä uskon saavani parhaiten vastauksia tutkimuskysymyksiini.

Ensimmäiseksi tutustun aineistoon, eli ammattilehtiin ja järjestöihin niiden taustalla. Sen jälkeen siirryn käsittelemään varsinaisia tutkimusmetodeja, kvantitatiivista ja kvalitatiivista sisällönanalyysiä. Sisällönanalyysillä voidaan tarkoittaa määrällisesti tai laadullisesti sisältöä tarkastelevaa metodologia, vaikka sillä useimmiten viitataan vain toiseen. Itse ymmärrän käsitteen laajempaan viitekehyksenä, ja sen vuoksi tämän tutkimuksen eri menetelmiä osa-alueineen voi nimittää sisällönanalyysiksi. Ensimmäiseksi teen määrällisen analyysin eli sisällön erittelyn, joka osaltaan pohjustaa laadullista analyysiä, representaatioiden semioottista analyysiä. Kvantitatiivisen analyysin avulla löydän ja osaan valita kvalitatiiviseen analyysiin sopivat, aineistoa hyvin edustavat kuvat. Ennen seuraavaan lukuun ja analyysin varsinaisiin tuloksiin siirtymistä pohdin hieman myös positiotani tutkijana tässä tutkimuksessa.

3.1 Neljä ammattilehteä ja niiden lukijakunta

Aineistona tutkimukselle toimii neljän työelämään keskittyneen lehden kuvat ja kuvitukset. Aineistoon sisältyy kolmen eri ammattiliiton julkaisu sekä kunta-alaa käsittelevä *Kuntalehti*. Lehdille yhtenäistä on se, että ne ovat monialaisia ja kertovat hyvin erilaistenkin ammattien kuulumisia. Päädyin ammattilehtiin, koska tutkin työelämän segregatiota visuaalisen journalismin näkökulmasta ja ammattilehdet peilaavat kuvillaan usein joko työelämää tai työntekijöitä. Siksi uskon, että ammattilehdet antavat tutkimukseen esimerkiksi normaaleja päivälehtiä koherentimman aineiston. Niistä työelämään liittyvää kuvitusta ei tarvitse seuloa, vaan työelämä toimii lehtien kuvamateriaalin luonnollisena motivaattorina.

Ammattilehdet lähetetään yleensä liiton jäsenille ja niitä luetaan todennäköisesti vapaa-ajalla erikoisosaamisen ja -tiedon saamiseksi sekä oman alan tuoreimpien tapahtumien päivittämiseksi. Näin ne toimivat merkittävänä ammatti-identiteetin rakentajana. Ammattilehdillä ja työelämään keskittyneillä aikauslehdillä on monille suuri merkitys jo opiskeluvaiheessa, niinpä ne eivät vain hio

ja muotoile pitkää uraa tehneiden työntekijöiden työntekomalleja vaan osallistuvat myös työroolien rakentumiseen heti alusta alkaen.

Valitsin lehdet tutkimukseeni osittain sattumanvaraisesti. Tutustuin Suomen ammattilehtitarjontaan ja halusin valita sellaisia lehtiä, jotka edustaisivat mahdollisimman monipuolisesti erilaisia ammattikuntia ja sukupuolia. Jos olisin esimerkiksi valinnut aineistooni Metalliliiton julkaisun *Ahjon* tai Opetusalan Ammattijärjestön *Opettaja-lehden*, sukupuolijakauma saattaisi näyttää varsin erilaiselta, sillä metalliala on perinteisesti hyvin miehinen, kun taas naiset ovat toimineet paljon opetustehtävissä. Sen vuoksi keskitin valintani monialaisiin ammattilehtiin. Halusin, että aineistosta löytyisi riittävästi molempien sukupuolten representaatioita. Jokaisesta neljästä aineistooni sisältyvästä lehdestä olen valinnut tutkimukseeni kolme numeroa vuoden 2012 ajalta. Valikoimalla useamman numeron jokaisesta lehdestä halusin varmistua siitä, että yksittäiset tapahtumat tai aiheet eivät pääsisi liian painavasti kallistamaan tuloksia puoleen tai toiseen. Päämääränä on, että aineisto antaa mahdollisimman kattavan ja totuudenmukaisen kuvan ammattilehtien kuvallisesta viestinnästä. Tutkittavien lehtien ilmestymisvuodeksi valikoitui vuosi 2012, koska tutkimuksen tekeminen alkoi alkuvuodesta 2013 ja oli tärkeää, että käytettävissäni on tarvittaessa lehtien täydelliset vuosikerrat, jos tarvetta lisääineistolle olisi tutkimuksen edetessä ilmennyt. Toisaalta halusin tutkia mahdollisimman hyvin työelämän nykytilannetta kuvaavia representaatioita, joten sen vuoksi vuoden 2012 lehdet sopivat myös tutkimukseeni hyvin. Tutkimukseen on valittu kolme numeroa jokaisesta neljästä lehdestä ajalta 1.5.–31.12.2012. Lehtien numerot on valittu niin, että niiden ilmestymispäivät vastaavat suhteellisen hyvin toisiaan ja kattavat eri vuodenaikoja eli loppukevään, kesän, syksyn ja talven. Yhteensä tarkastelun piiriin kuuluu siis 12 lehteä. Lehdet ovat *Motiivi*, *Toimi*, *Yhteen veto* ja *Kuntalehti*.

Seuraavat tiedot on poimittu lehtien kotisivuilta ja mediakorteista:

Motiivi on Suomen suurimman ammattiliiton eli Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL:n lehti. Lehteä tehdään kolmesta numeroa vuodessa, sitä painetaan 235 000 kappaletta ja lukijoita sillä on noin 500 000. Naisia lehden saajista on noin 70 prosenttia. Motiivin lukijat työskentelevät kuntien, valtion, seurakuntien, julkisten liikelaitosten sekä erilaisia julkisia palveluja tuottavien yritysten, yhdistysten ja säätiöiden palveluksessa.

Toimi-lehti esitellään työelämän erikoislehtenä, joka tarjoaa aineksia hyvään työelämään ja antaa vinkkejä ja iloa arkeen. Toimi lähetetään ERTO:n eli Erityisalojen toimihenkilöliiton jäsenille. ERTO edustaa muun muassa autoliikennealan, taloushallintoalan ja sosiaalipalvelualan työntekijöitä. Toimen painosmäärä on 18 000 kappaletta ja se ilmestyy neljä kertaa vuodessa.

Yhteenveto on Toimi-lehden tavoin neljä kertaa vuodessa ilmestyvä lehti. Akavan Erityisalojen järjestölehti käsittelee liiton jäsenkuntaa lähellä olevia yhteiskunnallisia ja työelämän kysymyksiä sekä kertoo liiton palveluista ja toiminnasta. Akavan Erityisalat on kulttuurin, hallinnon ja liike-elämän asiantuntija- ja esimiestehtävissä toimivien etujärjestö. Yhteenvedon keskimääräinen painos on noin 27 000 kappaletta.

Kuntalehti eroaa hieman muista lehdistä niin, että se ei ole varsinaisesti järjestön julkaisu tai tiettyjä ammattipiirejä koskeva lehti, vaan se on yleisesti kunta-alan toimijoille, erityisesti päättäjille ja luottamushenkilöille suunnattu aikakauslehti. Kuntalehti edustaa kuitenkin monipuolisesti kunnallisia virkoja ja kunta-ala ylipäänsä kattaa yli 400 000 työpaikkaa Suomessa (Kuntatyönantajat.fi), joten siksi kunta-alaa edustavan lehden paikka tutkimuksessa on olennainen. Lehteä julkaisee KL-Kustannus, joka on Suomen Kuntaliiton tytäryhtiö. Kuntalehti on suunnattu luottamushenkilöille, kuntien poliittisille päättäjille, ammattijohdolle, asiantuntijoille, seudullisille toimijoille sekä muun muassa kuntien liikelaitosten ja yritysten edustajille. Kuntalehti ilmestyy keskimäärin 16 kertaa vuodessa ja mediakortin mukaan sitä painetaan 14 600 kappaletta. Lukijoita sillä on noin 23 000.

Liittoon tai tietylle toimialalle kuulumisen ei rajaa kyseisten lehtien lukukokemusta, koska tutkimukseen valikoituneiden numeroiden näköisversiot ovat luettavissa ilmaiseksi netissä. Ainakin lehtien tuoreet numerot ovat siis kaikkien internetin käyttäjien saatavilla.

Tutkimukseeni valikoituneiden lehtien lukijakunta ja ammattiliittojen jäsenistö koostuu suurelta osin naisista. Kun JHL ilmoittaa, että 70 prosenttia *Motiivin* saajista on naisia (JHL), ERTO:n jäsenistä naisia on noin 75 prosenttia (ERTO). Akavan Erityisalojen jäsenistä miehiä on noin 17 prosenttia ja naisia 83 prosenttia (A. Joutsenniemen sähköposti 5.2.2014). *Kuntalehti* ei ole samalla tavoin järjestölehti kuin muut yllämainitut julkaisut, joten sen kohdeyleisöä ei voida yhtä tarkasti määritellä. Kunta-alalla naiset ovat kuitenkin olleet myös perinteisesti enemmistössä. Leijonan osa työpaikoista keskittyy terveydenhuoltoon sekä sosiaali- ja sivistystoimeen ja noin neljä viidesosaa kunta-alalla työskentelevistä on naisia (Kuntatyönantajat.fi). *Kuntalehti* keskittyy kuitenkin erityisesti luottamushenkilöihin ja päättäjiin, joten sen lukijakunta saattaa olla miespainotteisempi. Kuntalehden vuonna 2011 teettämään lukijatutkimuksen vastaajista 43 prosenttia oli naisia. Tutkimukseen vastasi 26 prosenttia 916 henkilön otoksesta. Kolmasosa lehdistä saavuttaa lukijansa kunnan tilaamana, joten tilauskannastakaan ei pystytä tarkkoja tietoja saamaan. (M. Honkaniemen sähköposti 11.2.2014.) Voidaan päätellä, että aineiston lehdet edustavat siis kuitenkin kauttaaltaan työelämän saralla monia erilaisia, mutta suurimmaksi osaksi naisvaltaisia, aloja. Jo pelkästään JHL edustaa satoja eri ammatteja.

3.2 Sisällön erittelystä analyysiin

Pyrin löytämään vastauksia tutkimuskysymyksiini määrällisen ja laadullisen tutkimuksen keinoin, sisällönanalyysia hyödyntäen. Sisällönanalyysi on perusanalyysimenetelmä, joka sopii laadullisen tutkimuksen kaikkiin perinteisiin (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91) ja aineiston määrällisten ominaisuuksien selvittämiseen. Tutkin sukupuolien esiintyvyyttä ja kokonaisvaltaista näkyvyyttä ammattilehdissä sisällön määrällisen erittelyn keinoin. Poimin tarkempaan tarkasteluun muutamia erittelyssä toistuvasti esiin nousevia tai muuten kiinnostavia esimerkkejä ja analysoin kyseisiä representaatioita semioottisten työkalujen avulla.

Seppäsen (2005, 143) mukaan sisällönanalyysi on yksinkertaisimmillaan ”kuvien ja tekstin järjestelmällistä muuttamista numeroiksi, aineiston määrällisiksi piirteiksi”. Sisällönanalyysi kohdistuu suurempaan aineistoon, mutta mahdollistaa lisäksi yksittäisten representaatioiden analyysin (emt. 143–144). Tälle olettamukselle perustan kaksivaiheisen metodini.

Sisällönanalyysistä ja tiedon kvantifioinnista puhutaan usein synonyymeinä. Tuomi ja Sarajärvi (2009, 105–106) erottelevat kuitenkin kvantitatiivisen tiedonhankinnan sisällön erittelyksi ja tarkoittavat sisällönanalyysillä puolestaan dokumenttien sanallista kuvailua. Tämän tulkinnan mukaan ensimmäisen analyysivaiheeni on sisällön erittelyä ja vasta representaatioiden tarkempi tarkastelu on sisällönanalyysia. Sisällönanalyysi-termin käyttö on kuitenkin yleinen tutkimuksen piirissä määrällistä tietoa kerättyäessä (esim. Bell 2003; Seppänen 2005), joten koen, että sekä kvantitatiivista että kvalitatiivista analyysia tehdessäni teen sisällönanalyysia. Sisällönanalyysin ymmärtäminen laajempaan, kuvien vapaamuotoisena subjektiivisena tulkintana pohjautuu taidehistorialliseen tutkimukseen. Yleisemmin sisällönanalyysi ymmärretään kuitenkin metodina, joka noudattaa tarkasti määrällisen tieteen ihannetta, ja jonka avulla pyritään tuottamaan tieteellisesti todistettavaa tietoa kohteistaan. (Seppä 2012, 212.) Koska tutkimuksessani hyödynnän sekä määrällistä tutkimusta että tarkempaa yksittäisten representaatioiden analyysia, sisällönanalyysi toimiikin ennen kaikkea metodologisena viitekehyksenä, joka on laajasti ymmärrettävissä. Kun viittaan sisällönanalyysiin tarkoitan ensisijaisesti aineiston määrällistä kvantifiointia ja selvyyden vuoksi kuvaesimerkkien tarkempaa sanallista tulkintaa ja analysointia semioottisten työkalujen avulla kutsun representaatioiden analyysiksi.

Määrällinen sisällönanalyysi on empiirinen ja objektiivinen toimenpide audiovisuaalisten ja verbaalisten representaatioiden määrällistämiseksi. Sen tekemisessä käytetään luotettavia, tarkkaan määriteltyjä kategorioita, jotka ovat riippumattomien muuttujien arvoja. Analyysi alkaa aina hypoteesilla tai kysymyksellä tietyistä muuttujista. (Bell 2003, 13.) Tässä tapauksessa selvitetään

ammattilehtien sukupuolijakaumaa, jonka avulla pyritään pääsemään käsiksi työelämän segregatioon.

Määrällistä sisällönanalyysia käytän tilastollisen tiedon saamiseksi ammattilehtien representaatioiden sukupuolijakaumasta, mutta myös tapausanalyysin paikantajana. Siksi tärkeää on tehdä ero selkeästi erilaisten juttu- ja kuvatyyppeiden välille, koska haluan selvittää, mitkä kuvat saavat lehdessä paljon näkyvyyttä, esimerkiksi kansi näkyy lehdessä paljon vahvemmin kuin kolumnikuva. Tällaisella jaottelulla uskon, että pelkistä kuvista saa riittävästi tietoa ja voin jättää taiton roolin pois tutkimuksestani, mikä sekin tosin on tärkeä osa visuaalisia järjestyksiä (ks. Seppänen 2005, 142–176). Määrällisellä sisällönanalyysillä pyrin myös alustavasti paikantamaan, millaisiin yhteyksiin miehiä ja naisia ammattilehtien kuvituksissa asetetaan. Analyysia syvennän yksityiskohtaisemmissa representaatioiden analyysissa.

Analyysini on selkeästi aineistolähtöinen, ja sen toteuttamiseen on erilaisia malleja. Tässä tapauksessa keskityn aineiston kuvaukseen, merkityskokonaisuuksien jäsentämiseen sekä niiden esittämiseen ja tulkintaan. Olennaista on myös synteesi, eli merkityskokonaisuuksien arviointi. Tämän perusteella tutkimukseni pohjaa osittain fenomenologis-hermeneuttiseen perinteeseen. (Tuomi & Sarajarvi 2009, 101.) Aineistolähtöisen analyysin perusideana on luoda teoreettinen kokonaisuus. Analyysiani ohjaavat myös aiemmat tiedot ja teoriat segregatiosta. Siksi päättelymallini onkin enemminkin abduktiivinen, eli teen teoriaohjaavaa analyysia. Tällöin pystytään paremmin erottelemaan myös tutkijan omia näkemyksiä aineiston varsinaisesti tarjoamista tiedoista, mikä on aiheen kannalta erityisen olennaista. (Emt. 96–97.)

3.3.1 Luokittelujärjestelmä

Sisällönanalyysin toteuttamiseksi on olennaista määritellä muuttujat ja ennen kaikkea myös mitä kyseiset muuttujat sisältävät, jotta aineiston sisällöstä saadaan johdonmukaista informaatiota (Bell 2003, 16–17). Tutkimukseni varsinaiset muuttujat ovat *kuvatyyppi*, *sukupuoli*, *juttutyyppi*, *lehti*, *koko* ja *konteksti*. Kuvatyyppi voi saada arvon ”valokuva” tai ”kuvituskuva”. Sukupuoli voi saada arvon ”mies”, ”nainen”, ”ryhmä”, ”miesvoittoinen ryhmä”, ”naisvoittoinen ryhmä”, ”sukupuolineutraali” ja ”ei henkilöä”. Juttutyyppi, tai oikeastaan kuvan asema lehdessä, voi saada arvon ”kansi”, ”vinkki”, ”toimija”, ”henkilö”, ”pitkä juttu” tai ”lyhyt juttu”. Lehti-kategoria saa arvon tutkimuksessa mukana olevien lehtien mukaan. Lehti voi olla siis ”*Motiivi*”, ”*Yhteenveto*”, ”*Toimi*” tai ”*Kuntalehti*”. Kuvakoko määrittyy puolestaan kuvien pinta-alan mukaan sivuihin ja palstoihin suhteutettuna ”hyvin pieneksi”, ”pieneksi” ”suureksi” tai ”todella suureksi”. Pitkistä jutuista määritellään lisäksi konteksti, liittyykö kuva johtotehtäviin, työn vai vapaa-ajan kontekstiin.

Määrällisen sisällönanalyysin havaintomatriisi on toteutettu numeraalisesti niin, että materiaali on koneellisesti käsiteltävissä. Sarakkeisiin sisältyvät edellä mainitut muuttujat (ks. Liite 2, havaintomatriisi). Huomionarvoista on, että vaikka tarkastelussa otetaan huomioon välitön tekstiyhteys eli otsikot, ingressit ja kuvatekstit, määrällinen analyysi toteutettiin kuvalähtöisesti. Silloin pienienkin kuvien rykelmästä kaikki lasketaan erillisiksi kuviksi, ellei kuvia ole jotenkin selvästi manipuloitu yhdeksi ja samaksi kuvaksi.

Luokittelujärjestelmässä on huomioitu vain ammattilehtien valokuvat ja kuvituskuvat. Valokuvien ja kuvituskuvien lisäksi lehdissä esiintyy jonkin verran myös *infografiikoita*. Infografiikalla tarkoitan informatiivista, asiaa selkeyttävää grafiikkaa, joka ei kuitenkaan tarjoa uudenlaisia merkityksiä, vaan vain havainnollistaa juttua taulukkomaisesti tai diagrammilla. Sen vuoksi päätin rajata infografiikat tutkimukseni ulkopuolelle. Infografiikoita ovat esimerkiksi kartat siitä, missä jotakin sijaitsee tai graafeja ja kaavioita prosenttiluvuista tai tilastoista, joita jutussa käsitellään. Jos infografiikkaan tai sen yhteyteen on kuitenkin lisäksi esimerkiksi piirretty erilaisia merkityksellisiä kuvioita tai kuvia tai se on muuten kuvituksenomainen, lasken sen kuvituskuvaksi. Infografiikat ovat siis poikkeuksetta sukupuolettomia ja siksi en ota niitä määrällisessä analyysissäni huomioon.

Pois analyysin piiristä jäävät infografiikoiden lisäksi mainokset, sarjakuvat ja muut kuvat, joita ei suoranaisesti ole tuotettu toimituksellisiin tarpeisiin, ja jotka eivät ole journalistisia. Pois jäävät myös kuvituksenomaiset taittopalat, joita esiintyy lehtien sivuilla toistuvasti, esimerkiksi pienet palstojen tunnusomaiset logot, taustagrafiikat ja muut graafiset elementit, jotka eivät selvästi ole kuvituskuvia tai osa sitä. Historialliset kuvat, jotka on journalistisesti tuotettu, rajasin myös analyysini ulkopuolelle, koska ne eivät kuvaa työelämän nykytilannetta. Historiallisten kuvien yhteydessä on usein selkeästi ilmoitettu milloin ne on otettu, joten ne ovat helposti tunnistettavissa siitä, tai kuvan laadusta ja ilmaisuasusta muuten. Rajana analyysin piiriin kuulumiselle pidin 2000-luvulla otettuja kuvia, eli kuva näyttää nykyaikaiselta ja kuuluu selkeästi johonkin melko ajankohtaiseen kontekstiin. On mahdollista, että esimerkiksi kuvituskuvassa viitataan historiallisiin tapahtumiin tai henkilöihin nykypäivän ohella, mutta omassa aineistossani en siihen törmännyt, joten historiallisten kuvien pois rajaaminen oli järkevää. Myös toiset teokset, kuten kirjojen kannet, ruutukaappaukset nettisivuilta ja muut sellaiset, ellei niitä ole liitetty journalistisesti tuotettuun kuvitukseen, jäävät analyysin piiristä pois.

Seuraavaksi luettelen analyysia varten rakennetun luokittelujärjestelmän muuttujat ja määritelmät siitä, miten kuvat saivat näissä sarakkeissa arvonsa. Numero muuttujan perässä viittaa arvoon, jota olen käyttänyt havaintomatriisin sarakkeissa tilastoinnin suorittamiseksi. Esittelen muuttujat samoin numeroarvoin ja samassa järjestyksessä, kuin ne esiintyvät havaintomatriisissa (ks. Liite 2).

Luokittelun rakentamiseksi tarkastelin ennen varsinaisen aineiston keruuta ja rajaamista kolmen satunnaisen numeron kuvitusta tutkimistani lehdistä, joita olivat *Toimi* 1/2012, *Yhteenveto* 1/2012 sekä *Kuntalehti* 3/2012.

3.3.2 Muuttujat ja muuttujien arvot

1. Kuvan numero aineistossa

Jokainen aineistoon kuuluva kuva on saanut järjestysnumeron sitä mukaa, kun olen käynyt aineiston läpi. Kuvia oli yhteensä 626, joten kuvien numerot ovat väliltä 1–626.

2. Lehti

Analysoin neljää eri lehteä, joista *Yhteenveto* sai arvon 1, *Toimi*-lehti arvon 2, *Motiivi* arvon 3 ja *Kuntalehti* arvon 4.

3. Lehden numero

Kolmas muuttuja on lehden tarkka ilmestymisnumero, eli kuinka mones se on vuoden 2012 numeroista. Selkeyden vuoksi lehden numero on kirjoitettu havaintomatriisissa auki eikä sille ole annettu muunlaista numeraalista arvoa.

4. Kuvan sivunumero

Neljäs muuttuja on kuvan sivunumero. Havaintomatriisissa sivunumero on merkitty sen mukaan, millä sivulla kyseinen aineiston kuva on ollut kyseisessä lehdessä.

5. Kuvatyyppi

Kuvatyyppien avulla pystyn tarkemmin löytämään laadulliseen analyysiin kiinnostavia valo- ja kuvituskuvia. Kuvatyypit jaan kahteen ryhmään: valokuvat ja kuvituskuvat. Koska käsittän kuvituskuvan melko laajasti, useimmat lehtien kuvat ovat luettavissa jompaankumpaan näistä kahdesta muuttujan arvosta, kun esimerkiksi mainoskuvat ja infografiikat jätetään kokonaan pois laskuista. Valokuva sai muuttujan arvon 1 ja kuvituskuva arvon 2.

Valokuvalla (1) tarkoitan kuvia, joilla on perinteiset valokuvan todistusvoimaiset ominaisuudet. Ne siis esittävät kuvauksen kohdetta selkeästi ja tarkasti, eikä niihin ole lisätty mitään esimerkiksi voimakkaalla kuvankäsittelyllä tai piirtämällä. Valokuvan tunnistamisessa oleellista on sen indeksisyys kuvaushetken todelliseen tilanteeseen ja ikonisuus suhteessa kohteeseen, jota on kuvattu. Valokuva-kategoriaan lasken siis lehdessä kuvitustarkoituksessakin olevat valokuvat (vrt. kuvituskuva).

Kuvituskuvilla (2) voidaan journalismissa yleisesti puhuttaessa tarkoittaa myös valokuvia, jotka vain kuvittavat juttuaihetta, mutta tässä tutkimuksessa kuvituskuva tarkoittaa aina kuvaa, jossa on käytetty jotain muuta keinoa valokuvailmaisun sijaan tai lisäksi. Kuvituskuva voi siis olla esimerkiksi piirros, grafiikka, selkeästi käsitelty valokuva tai valokuvan ja jonkin muun menetelmän yhdistelmä. Jos kuvituskuva koostuu samassa juttukokonaisuudessa olevista samankaltaisista pienistä osista, jotka on vain taittoa varten ripoteltu, lasken ne yhdeksi kuvaksi.

6. Sukupuoli

Kaikki kuvat jaotellaan määrällisesti sukupuolen mukaan. Sukupuoli voi saada arvon mies (1), nainen (2), neutraali ryhmä (3), miesvoittoinen ryhmä (4), naisvoittoinen ryhmä (5), sukupuolineutraali (6) tai ei henkilöä (7).

Mieskuvia (1) ovat kuvat, jotka esittävät miespuolista henkilöä; miestä, poikaa tai jotain selvästi miehisyyttä merkitsevää merkkiä. Tyypillisin mieskuva on siis esimerkiksi miestä esittävä henkilökuva, jossa mies on selkein päätoimija. Kuvassa ei välttämättä tarvitse olla ihmistä, kunhan jokin merkki tai asia kuvassa on selkeästi tulkittavissa mieheksi tai maskuliiniseksi (esimerkiksi jos kuvassa on vain karvainen, jyrkevä käsi tai miehen vaatteet). Mies-kategoriaan kuuluvat myös kuvat, joissa on useampi henkilö, mutta kaikki päätoimijat ovat selkeästi miehiä (jos kaikkien sukupuolesta ei ole varmuutta, kuva kuuluu ryhmäkuviin). Jos kuvassa on siis keskitytty selkeästi yhteen henkilöön, joka on mies (vaikka taustalle olisi ”jäänyt” muitakin hahmoja), kuva kuuluu mies-kategoriaan.

Nainen-arvon (2) muuttuja saa, kun kuva esittää naista, tyttöä tai feminiinisyyttä esittävää merkkiä. Jos kuvassa on useampi toimija, kaikkien merkkien ja henkilöiden tulee olla selkeästi naisia, kuva on siis täysin naisvaltainen (vrt. mies).

Ryhmäkuvat ovat kuvia, joissa on useampia henkilöitä ja eri sukupuolia edustettuina. Tämän muuttujan arvon saavat siis kaikki kuvat, joissa on useampi kuin yksi henkilö ja sukupuoli. Ryhmäkuvassa on siis aina vähintään kaksi henkilöä tai kahta eri sukupuolta ilmaisevaa merkkiä tai tunnistettava ja tunnistamaton sukupuoli. Ryhmäkuvat jakautuvat kolmeen kategoriaan: **neutraaleihin** (3), kun molemmat sukupuolet ovat samanlaisella volyymilla edustettuina, **miesvoittoisiin** (4) kun miehiä on enemmän ja **naisvoittoisiin** (5) kun naisia on enemmän. Jos ryhmäkuvassa on selkeästi pelkkiä miehiä tai naisia, ne kuuluvat mies- tai nais-kategoriaan (1 ja 2), eivät ryhmäkuviin.

Sukupuoli-muuttuja voi saada myös arvon **sukupuolineutraali** (6) ja **ei henkilöä** (7). Näihin muuttujan arvoihin lukeutuvat kaikki kuvat, joissa ei ole henkilöä tai sukupuolta mitenkään edustettuna, ne ovat siis sukupuolineutraaleja. Jos sukupuoli ei ole mitenkään varmasti tunnistettavissa edes tekstiyhteydestä, vaikka kuvassa olisi henkilö, eli esimerkiksi henkilö on kuvattuna huppu päässä takaapäin eikä henkilön nimeä ole mainittu, se määritellään sukupuolettomaksi ja sukupuolineutraaliksi (6). Tällaisessa kuvassa ei myöskään ole mitään sukupuoleen viittaavaa merkkiä. Ei henkilöä -muuttujan arvon (7) kuvat kuvaavat puolestaan asioita, jotka eivät mitenkään henkilöidy tai sukupuolitu: tavaroita, maisemia, rakennuksia tai muuta sellaista. Näiden kahden kategorian kuvat eivät ole merkittäviä sukupuolittumisen kannalta ja myöhemmin esittelemistäni havaintotaulukoista ne onkin yhdistetty yhdeksi sukupuolineutraaliksi muuttujan arvoksi ”**muut**”.

7. Juttutyyppe

Aineiston kuvat jaetaan myös juttutyypeittäin. Juttutyyppe voi saada kuusi eri arvoa riippuen siitä, millaisen jutun yhteydessä kuva lehdessä on. Juttutyyppe-muuttujan arvoja ovat kansi (1), vinkki (2), toimija (3), henkilö (4), pitkä juttu (5) ja lyhyt juttu (6).

Kansi-muuttujan (1) arvoon kuuluu kannen pääkuva, eli lehden etusivulla oleva isoin kuva. Näitä on lehdessä aina vain yksi.

Vinkki-kuvia (2) ovat kannessa olevat pienemmät kuvat (ei pääkuva) sekä sisällysluettelon kuvat. Joskus täysin samat kuvat saattavat esiintyä sekä vinkissä että lehden sisäsivuilla. Lasken kuvat kuitenkin erillisesti sekä vinkki- että toiseen sopivaan toiseen kategoriaan, sillä vinkki-kuvat antavat osviittaa siitä, millaiset kuvat ovat lehdessä merkittävästi esillä. Jos taas lehden sisäsivuilla täsmälleen sama kuva esiintyy juttukokonaisuudessa useampaan otteeseen lasken sen yhdeksi kuvaksi, vaikka vinkki-kuvat lasken erilliseksi, koska juttukokonaisuuden yhteydessä kuvan asema pysyy kuitenkin samana. Jos kannen kuva julkaistaan uudestaan pienellä aloitusaukeamalla, esimerkiksi lehden tekijöitä esittelevän ”apinalaatikon” yhteydessä, en myöskään laske sitä erilliseksi kuvaksi.

Toimija (3) Toimijan arvon saa esimerkiksi toimittajan, mielipidekirjoituksen kirjoittajan, kysymys-vastauspalstojen asiantuntijan ja nimityksen saaneiden henkilöiden kuvat. Kaikki ihmisten kuvat siis, joiden tarkoitus lehdessä on vain näyttää, kuka jutun on tehnyt tai kuka toimii kyseisen liiton hallituksessa, kenellä on syntymäpäivä ja niin edelleen. Kuvat ovat yleensä staattisia kasvokuvia, joskus kolumnien tai pääkirjoitusten yhteydessä myös kokovartalokuvia. Kuvat erottaa henkilöjuttujen ja muiden juttujen kuvista siinä, että ihmisestä on yleensä vain yksi pieni kuva tai

kuvia useista henkilöistä voi olla paljon vierekkäin ryhmitettyinä kuten nimitys- ja merkkipäiväpalstoilla. Myös gallup-kuvat kuuluvat tähän kategoriaan. Jos kuvia on samassa jutussa useita, lasken jokaisen kuvan mukaan erikseen, sillä ihmisten kuvat antavat tietoa työelämän sukupuolijakaumasta. Toimijan erottaa joissakin lehdissä esiintyvistä, palstoja kuvittavista henkilöiden kuvista siitä, että tekijän henkilöllisyys käy yleensä kuvan yhteydestä ilmi. Oleellista on, että henkilö on aktiivinen osa juttua, ei normaali haastateltava. Toimijan kuva voi esiintyä siis myös muiden juttutyyppi-kokonaisuuksien sisällä.

Henkilö (4) Henkilö-kategoriaan sisältyvät henkilöjuttujen kuvat, eli yhtä tai useampaa henkilöä käsittelevien juttujen kuvat. Yleensä ne ovat siis kuvia, joissa ihminen on pääosassa, vaikka henkilöjuttuihin voi liittyä muitakin kuvia, esimerkiksi yksityiskohtia tai muita sellaisia. Kuva kuuluu tähän kategoriaan, jos jutussa henkilö on todella pääosassa; tämän näkökulman havaitsee yleensä jo otsikosta ja ingressistä. Henkilöjutut voivat olla minkä mittaisia tahansa, kunhan jutun ja kuvien pääfokuksena on henkilö tai monta henkilöä.

Pitkä juttu (5) Reportaasi ei mielestäni ole täysin oikea sana kuvailemaan kaikkia pidempiä ammattilehdissä olevia artikkeileita, joten siksi päätin luokitella reportaasit ja muut pidemmät juttukokonaisuudet pitkiksi jutuiksi. Näitä juttuja ovat kaikki yli sivun mittaiset jutut, joiden taitto sijoittuu siis vähintään kahdelle sivulle (myös lyhyt juttu on voitu taittaa keskelle aukeamaa, eli kahdelle sivulle, joten erotuksena pitkän jutun täytyy olla selkeästi ainakin yli sivun mittainen laajuudeltaan). Pitkään juttuun liittyy yleensä useampia kuviakin, mutta voi olla, että siinä on käytetty vain yhtä kuvaa suurena. Pitkään juttuun liittyviä kuvia voivat olla esimerkiksi yleiskuvat paikoista, yksityiskohdista tai tilanteista. Pitkässä jutussa voi kuvituksena olla myös henkilöiden kuvia, jolloin yleensä kuvan välittömässä yhteydessä olevasta tekstistä selviää, kertooko juttu ensisijaisesti asiasta, ilmiöstä tai tapahtumasta (pitkä) vai henkilöstä (henkilö).

Pitkät jutut ovat laajuutensa takia merkittävästi lehdissä esillä. Siksi pitkien juttujen analyysi syventyy henkilöitä esittävien kuvien osalta vielä kuvattavien asemaan naisten ja miesten roolien selvittämiseksi. Tämä tapahtuu selvittämällä kuvan **konteksti**. Kontekstilla tarkoitan kuvattavan roolia, joka on havaintomatriisissa muuttuja ”konteksti” (ks. muuttuja 9).

Lyhyt juttu (6) Lyhyiden juttujen kuvia ovat kaikki, jotka liittyvät sivun mittaisiin tai lyhyempiin juttuihin, mutta eivät kuitenkaan kuulu esimerkiksi toimija- tai henkilö-kategoriaan. Näitä ovat siis esimerkiksi ammattilehdissä olevat uutispätkät. Pääosassa näissä jutuissa on yleensä jokin yritys, tapahtuma, muutos tai muu ajankohtainen asia.

Vaikka jaottelen sisällönanalyysia varten kehittämäni sisältöluokat muun muassa juttutyypin mukaan, täytyy edelleen huomioda, että teen määrällistä analyysia kuvat edellä ja niin myös lasken havaintoni. Jos samaan henkilöjuttuun lukeutuu esimerkiksi kolme kuvaa samasta henkilöstä, se näkyy havaintotaulukossani kolmena kuvana henkilö-kategoriassa eikä vain yhtenä.

8. Kuvakoko

Lisäksi syvennän luokitteluani vielä määrittelemällä analyysin avulla kuvien koon. Tällä pyrin selvittämään kuvien sukupuolien ja esiintymisyhteyden lisäksi sitä, kuinka suuresti tai pienesti sukupuolet saavat tilaa lehtien sivuilla. Kuvakoot jakautuvat neljän eri arvon mukaan: ”hyvin pienet kuvat” (1), ”pienet kuvat” (2), ”suuret kuvat” (3) ja ”todella suuret kuvat”(4).

Hyvin pienet kuvat (1) kuvat sisältävät kaikki yhden palstan levyiset tai pienemmät kuvat.

Palstaan kuuluvaksi lasken kuitenkin sen, jos kuvaa on taitettu hieman palstan yli niin sanottuun sivun tyhjään marginaaliin. Olennaista on, että kuva peittää maksimissaan vain noin yhdeksäsosan sivun kokonaispinta-alasta. Kuvat saattavat olla taitettuna yli sivu- ja palstarajojen, mutta epäselvissä tapauksissa turvaudun omiin silmämääräisiin havaintoihini. Kuvat voivat kuitenkin olla hyvinkin eri mallisia, esimerkiksi hyvin leveää mutta todella lyhyt, jolloin luotan omaan arviooni koosta. Neljään arvoon jaetut kokoluokat tarjoavat kuitenkin sen verran liikkumavaraa ja joustavuutta, että en koe, että tarkempi pinta-alojen laskeminen on tarpeen. **Pienet kuvat** (2) ovat tällä määrittelyllä yli palstan ja voivat olla leveydeltään kolmekin palstaa, mutta ne peittävät korkeintaan noin puolet sivun pinta-alasta. Tasan puolikkaan sivun kokoiset kuvat kuuluvat jo seuraavaan kategoriaan. **Suuret kuvat** (3) sijoittuvat siis kokonsa puolesta puolikkaan sivun ja sivun välille. Ne ovat maksimissaan kokonaisen sivun kokoisia, mutta peittävät vähintään tasan puolet sivusta. **Todella suuret kuvat** (4) ovat aina yli sivun suuruisia ja jakautuvat siten pakostikin vähintään molemmille aukeaman sivuille.

Tarkat kuvakoot vaihtelevat siis lehtikonseptin koon mukaan, mutta tässä tapauksessa lehtien sivujen koot ovat hyvin verrannollisia toisiinsa. Kaikki tutkimuksen aikakauslehdet sopivat samansuuruiseen aikakauslehtimuottiin. Sivukoon mukaan suhteutetut kuvakoot toimivat mielestäni parhaiten, koska silloin analyysi on jatkossa sovellettavissa erikokoisiin lehtiin.

9. Konteksti

Kontekstin kautta tutkin, millaiseen kontekstiin kuvattava on kuvassa asetettu tai asettunut.

Konteksti määritellään vain juttutyypin arvon ”pitkä juttu” saaneilta kuvilta. Tutkin kuvista nimenomaan työelämäkontekstia, joten konteksti-muuttuja saa viisi eri arvoa. Kuva voi kuulua

johto-, asiantuntija- tai edustuskontekstiin (1), työn kontekstiin (2), vapaa-ajan piiriin (3) tai muuhun kontekstiin (4). Kuvat, joissa ei ole inhimillistä toimijaa tai työelämäkontekstia saavat arvon (5) ja selkeyden vuoksi kaikki muut kuin ”pitkää juttutyyppejä” edustavat kuvat on merkitty havaintomatriisissa arvolla nolla (0).

Konteksti määritellään sen perusteella, millaisessa tilanteessa ja varustuksessa (esimerkiksi vaatetuksessa) henkilö tai henkilöt on kuvattu ja millaisessa yhteydessä heidät esitetään. Pukuun pukeutuneet, poseeraavat johtajat tai puhetta ammattiliiton juhlissa pitävät henkilöt kuuluvat **johto- tai edustuskontekstiin** (1). Työasussa, toiminnallisesti ja muun kuin johtotyön äärellä kuvatut henkilöt kuuluvat **työn kontekstiin** (2). **Vapaa-aika** ilmenee esimerkiksi selkeästä mökki- tai kotiympäristöstä ja vapaammasta vaatetuksesta tai molemmista (3). Jos ihminen työskentelee kotonaan ja kuva viittaa selvästi aktiiviseen työntekoon, se kuuluu silloin työn kontekstiin. Myös ammatikseen esiintyvät ja esillä olevat, esimerkiksi muusikot, kuuluvat työn kontekstiin eivätkä edustajiin. Kuvat, jotka eivät sijoitu mitenkään työelämän ja vapaa-ajan kentälle, saavat arvon **muut** (4). Tällainen voisi olla esimerkiksi vankina tai potilaana sairaalassa kuvattu henkilö sekä seminaarissa kuuntelijan roolissa oleva ihminen. Myös abstrakteja kuvituskuvia on hankala määritellä muihin kuin muut-kategoriaan. Näitä ovat siis myös tiiviit kasvokuvat, joissa kuvasta ei selviä, että kuvattava selvästi edustaisi jotain tai toimisi esimerkiksi johtajana. Samassa kuvassa voi olla lisäksi useampia konteksteja (esimerkiksi sairaanhoitaja ja potilas) jolloin kategoria määräytyy kuvan päähenkilön mukaan. Selkeän päähenkilön puuttuessa kuva määritellään myös muut-kategoriaan. Jos pitkän jutun kuvituksena ei ole henkilöä tai se kuuluu sukupuolineutraali-kategoriaan, kuva sivutetaan kontekstin ja roolien selvittämisestä arvolla **ei inhimillistä toimijaa tai työelämäkontekstia** (5) Konteksti on pääteltävissä useasti kuvalähtöisesti, mutta monissa kuvissa, joissa henkilö ei ole selkeästi tunnistettavassa yhteydessä, välitön tekstiyhteys auttaa kontekstin määrittelyssä.

Vaikka pyrin määrällisellä analyysillä selvittämään jo jonkin verran henkilöiden rooleja kuvissa, esimerkiksi pitkiin juttuun liittyvien kuvien konteksteja analysoimalla, määrällisesti on vaikea selvittää esimerkiksi sitä, kuinka aktiivisia toimijoita sukupuolet ovat. Sen vuoksi jatkan tutkimustani laadullisella representaatioiden analyysillä.

3.4 Representaatioiden semioottinen analyysi

Sisällönanalyysi riittää harvoin yksin tukemaan väittämiä tai representaatioiden merkityksiä (Bell 2003, 13). Sisällönanalyysiä kritisoidaan usein myös keskeneräisyydestä, koska sillä järjestetään aineisto johtopäätösten tekemistä varten, mutta varsinaiset päätelmät saattavat jäädä puuttumaan ja

järjestelty aineisto esitellään tuloksina (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103). Sen vuoksi tarkastelen lähemmin aineistosta erillisiä kuvia, jotka määrällisen sisällönanalyysin pohjalta nousivat toistuviksi, mielenkiintoiseksi tai muuten olennaisiksi. Tutkin semioottisten työkalujen avulla neljän valokuvan ja viiden kuvituskuvan representaatioita. Jokaisesta neljästä julkaisusta otan yhden valokuvan ja yhden kuvituskuvan tarkempaan tarkasteluun. *Motiivista* tarkasteluun valikoitui kaksi kuvituskuvaa, että tarkasteluskaalasta saatiin mahdollisimman laaja ja monipuolinen.

Törrönen (2010, 278) viittaa representaatioiden analyysillä tutkimusasetelmiin, joissa representaatioiden ajatellaan konstruoivan sosiaalista todellisuutta, mikä tarkoittaa kriittistä suhtautumista heijastusteoreettiseen näkemykseen kielestä. Representaatioiden analyysiin sisältyy monenlaisia suuntauksia, jotka painotuseroista huolimatta kuitenkin yleensä jakavat tietyt näkökulmat:

”(1) representaatiot eivät ainoastaan ilmennä sosiaalista todellisuutta vaan myös rakentavat sitä, (2) on useita rinnakkaisia tapoja representoida samaa ilmiötä, (3) representaatioiden merkitys määrittyy kontekstin mukaan, (4) representaatiot rakentavat paitsi sosiaalista todellisuutta myös toimija-asemia (subjektipositioita) siinä toimimiselle, (5) ja representaatioiden käyttö merkitsee vallankäyttöä.” (Törrönen 2010, 278.)

Lähtökohtaisesti konstruktivistisen representaatioanalyysin tekeminen on aina problemaattista, sillä käsitys todellisuudesta saattaa hämärtyä. Kyseisen näkökulman hyödyntäminen on kuitenkin representaatioiden analyysissa usein hedelmällisempää kuin intentionaalisen tai heijastusteoreettisen näkemyksen käyttäminen. Representaatioiden toimintaa voidaan ymmärtää semiotiikan välinein. (Seppänen 2005.) Tässä tutkimuksessa representaatioanalyysi nähdäänkin konstruoivasta näkökulmasta tutkimuksellisenä viitekehyksenä, jota tarkennetaan ja syvennetään semioottisten työkalujen avulla.

Panofskyn mukaan semioottisessa analyysissa ensisijaisen tärkeää on kuvan sisällön tulkinta. Sillä Panofsky viittaa sen selvittämiseen, miten teoksen syntyajankohdan katsomusjärjestelmät ja aatteelliset virtaukset ilmenevät. Kyseistä tulkinnan tasoa Panofsky nimittää ikonologiseksi. (Palin 1998.) Panofsky onkin tunnettu ensisijaisesti ikonografiaan liittyvästä kolmivaiheisesta mallista, joka on hänen tulkintansa siitä, mitä visuaalisessa tulkintaprosessissa tapahtuu. Hänen mielestään tulkitsijan on tehtävä ensin ikonografinen analyysi, joka keskittyy kohteen aiheeseen ja toiseksi ikonologinen analyysi, jonka avulla voidaan määrittää kohteen varsinainen merkitys. Näitä tasoja edellyttää aina tosiasiallisen merkityksen taso, esi-ikonografinen tulkinta. (Seppä 2012, 106.) Kuvien alkuperää, erityispiirteitä ja merkityksiä tutkiva ikonografia on siis joiltakin osin rinnastettavissa semiotiikkaan, johon myös löytyy monta erilaista näkökulmaa. Koivunen (2004) vie

Panofskyn ajatuksen hieman pidemmälle Silvermania [1996] mukailleen. Jälkistrukturalistiseen subjektiuteen nojautuen hän puhuu kulttuurisesta kuvarepertuaarista, jolla hän tarkoittaa mahdollisten ja ymmärrettävien kuvien varantoa, jonka kautta näemme, mutta jonka kautta myös meidät nähdään (ks. Koivunen 2004, 248–249.) Näkeminen tapahtuu siis aina suhteessa kulttuuriin ja tiettyyn aikakauteen, kuten myös representaatioiden tutkimus. Analyysini perustuu siis tällä hetkellä vallitsevaan käsitykseeni sukupuolista, visuaalisuudesta, representaatioista ja työelämästä.

Jälkistrukturalistiselle semiotiikalle ominaista on, että tekstien – tässä tutkimuksessa kuvien – ajatellaan osallistuvan todellisuutta koskevien käsitysten tuottamiseen ja ylläpitämiseen.

Merkitykset eivät synny ilmiöiden neutraalina kuvauksena vaan todellisuus saa jäsennyksensä vasta merkityksenannossa. (Palin 1998, 134–137.) Tämä johtaa ikonisuuden ja indeksisyyden käsitteisiin, jotka ovat olennaisia semioottisia työkaluja. Ne myös tuovat mukaan kysymyksen politiikasta ja vallasta mikä, kuten todettu, kietoutuu tiukasti representaatioihin.

Ikonisuus, indeksisyys ja symboli ovatkin Peircen kolmijakoisen merkkitypologian peruspilarit. Peircen typologiaa pidetään hyödyllisenä kuvien tulkinnassa. Jokainen merkkityyppi edustaa erilaista tapaa määrittää merkin suhde viittaamaansa objektiin. Objekti voi olla puhtaasti käsitteellinen tai reaali maailman ilmiö. Merkin objektina voi olla myös toinen merkki. (Esim. Palin 1998.) Syvemmin semioottisten työkalujen ymmärtämiseksi on tärkeää ymmärtää semiotiikan peruskäsitteen *merkin* olemus. Semiotiikoilla on vaihtelevia käsityksiä ja tulkintatapoja merkin käsitteestä. Analyysin pohjautuessa osittain Peircen merkkitypologiaan Saussuren ja Barthesin ohella, nojaan jossain määrin semioottisen työkalupakkini perustan myös hänen näkemykseensä.

Merkki muodostuu Peircen mukaan ”kolmiosta”, jonka kärjet koostuvat kohteesta, tulkitsimesta ja merkistä. Merkki viittaa itsensä ulkopuolella olevaan kohteeseen, kun taas tulkitsin kuvaa merkin käyttäjän mieltä, jota merkki puhuttelee. (Seppänen 2006, 176–177.) Peircen semioottista filosofiaa ja käsitteistöä olennaisempaa on ymmärtää, että merkki edustaa jollekin jotakin jossain suhteessa. Pelkästään itseään edustava asia ei siis ole merkki, vaikka jokaisesta asiasta voidaan tehdä merkki. Analyysin kannalta on tärkeää huomioida, että merkit kytkeytyvät aina johonkin ja ovat tulkittavissa monesti useiden eri asiayhteyksien pohjalta. Sen vuoksi samasta representaatiostakin voidaan saada erilaisia tulkintoja, merkki voi näyttäytyä erilaisena tulkitsijasta ja asiayhteydestä riippuen. Merkit voidaan luokitella esimerkiksi ikoneiksi, indekseiksi ja symboleiksi.

Ikonisuus tarkoittaa, että representaatiolla ja sen kohteella ei ole vain kausaalinen yhteys, vaan esimerkiksi valokuva myös muistuttaa kohdettaan enemmän kuin samaa asiaa kuvaava sana. Ikonisuuden käsite on problemaattinen, sillä yksinkertainenkin fenomenologinen tarkastelu

paljastaa, että representaatioilla ei ole esittämänsä kohteen ominaisuuksia. Yleensä ihmiset kuitenkin tunnistavat esimerkiksi valokuvan esittämän kohteen kuvasta. (Seppänen 2006, 179–180.)

Indeksisen merkin odotetaan puolestaan olevan reaalisesti olemassa. Valokuva on ikonisuuden lisäksi indeksinen, vaikka se olisi lavastettu, sillä lavasteetkin ovat sijainneet kameran edessä kuvanottohetkellä. Kun valokuva on ikoninen indeksi sen todistusvoima on suurimmillaan ja siitä tulee vallankäytön väline. Kun ikonisuus ja indeksisyys kielletään representaatio muuttuu symboliksi. (Palin 1998, 133–136.)

Keskeisiä käsitteitä ovat myös metafora ja metonymia, joita Palin (1998, 130) nimittää taidehistoriallisessa tutkimuksessa troopeiksi. Metaforassa ja metonymiassa merkki, eli kuva tai kuvaelementti, korvataan jollain toisella merkillä. Metafora on keino ymmärtää jokin asia toisen asian avulla. Siinä synnytetään assosiaatioita vertaamalla kahta merkkiä toisiinsa niiden samankaltaisuuden pohjalta. Metaforassa on siis aina kaksi subjektiä, ensisijainen ja toissijainen, jotka ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Metaforien tulkinnassa konteksti on aina olennainen ja suorastaan välttämätön. (Seppänen 2006, 185–188; Palin 1998.) Metafora siirtää merkityksiä tasoilta toisille, mutta metonymiassa merkitykset pysyvät samalla tasolla. Metonymyminen merkki representoi aina osan jostakin laajemmasta kokonaisuudesta. Esimerkiksi valokuvaan metonymia tuo indeksisyyden, sillä se edustaa leikkausta jostakin todellisuudesta. (Seppänen 2006, 191.)

Peircen ohella Saussure on yksi merkittävimmistä semioottisen tutkimuksen kehittäjistä. Hän toi semiotiikkaan muun muassa käsitteet paradigma ja syntagma. Semioottisessa analyysissä joutuu pakosti pohtimaan yksittäisten merkkien suhdetta muihin merkkeihin ja niiden yhteistoiminnan vaikutusta kokonaismerkityksen syntymiseen. Paradigma tarkoittaa merkkien joukkoa, joka koostuu loogisesti yhteensopivista merkeistä. Syntagmalla Saussure puolestaan viittaa merkkien yhdistelmään, joka on koottu valitsemalla eri paradigmoilta. (Seppä 2012, 141–142.) Valokuvan paradigma ja syntagma ovat indeksisyyden vuoksi kausaalisesti kytkettyjä esittämäänsä asiaan toisin kuin verbaalikielen funktiot. Paradigmaattiset valinnat voivat liittyä valokuvassa esimerkiksi siihen, millä tavalla kuvattavat on valittu, mitä on jätetty näyttämättä. (Seppänen 2006, 181–182.) Paradigmaattisilla valinnoilla voidaan vahvistaa joitakin merkityksiä toisten merkitysten kustannuksella (emt.), mikä on oleellista etenkin sukupuolten representaatioita tarkastellessa. Ovatko naiset vai miehet päässeet kuvassa esille, miten sukupuoli on esitetty tai mitä on päätetty olla näyttämättä?

Semioottisessa analyysissä ei voi myöskään sivuuttaa denotaatioita ja konnotaatioita. Roland Barthes on liittänyt kyseiset käsitteet semioottiseen analyysiin havainnollistaakseen sitä, ettei kuvan

lingvistinen taso ole välttämättä niin yksinkertaisesti tulkittavissa kuin ensisilmäyksellä saattaa vaikuttaa. Denotatiivinen taso viittaa kuvien ilmimerkityksiin, jotka avautuvat yleensä heti kaikille kuvien katsojille. Konnotatiivinen taso puolestaan ”ruokkii katsojassa tietynlaisia kulttuurisia mielle yhtymiä”. (Seppä 2012, 146, ks. myös Hall 2013, 23–24; Seppänen 2006, 182–185). Ammattilehtien tapauksessa kuvissa voi siis olla jotain sellaisia piirteitä, joita ammattiryhmän tiedot ja kokemukset täydentävät, kuvia joiden merkitykset avautuvat kyseisille ammattiryhmien edustajille helpommin ja paremmin. Barthesin mukaan sekä denotaation että konnotaation tasot vaikuttavat kuvista tehtäviin tulkintoihin ja siksi tasot ovat usein etenkin mainosmaailmassa tarkkaan harkittuja (Seppä 2012, 146).

Denotaatioon ja konnotaatioon liittyvää tulkintaa voidaan Barthesin tavoin tarkentaa vielä *myytti* käsitteellä, jolla viitataan kätkeytyneiden sääntöjen ja tapojen kokoelmaan. Myytti siis tavallaan luonnollistaa merkityksiä ja tekee niistä ikonisen oloisia, vaikka merkitysten tuttuus on tapojen ja ideologioiden määrittelemää. Osa semiootikoista puhuu samasta ilmiöstä koodeina. (Seppä 2012, 150; ks. myös Hall 2013.) Myytti on tavallaan itsestäänselvyys, ja siksi se voi olla vaikea havaita. Nykyisin myytit liittyvät juuri esimerkiksi miesten ja naisten rooleihin. (Seppänen 2006, 183.)

Tärkeää semioottisen analyysin kannalta on muistaa, että representaatioiden ja merkkien merkitykset syntyvät aina kulttuurisista lähtökohdista, eivätkä ne koskaan ole täysin neutraaleja.

”Merkitykset eivät siis synny todellisuuteen luontaisesti kuuluvien ilmiöiden neutraalina kuvauksena vaan todellisuus saa jäsennyksensä vasta merkityksenannossa. Vaikka merkityksenmuodostus siis periaatteessa tapahtuu mielivaltaisesti, käytännössä jotkin todellisuuden merkityksellistämistavat saavat aina etuoikeutetun aseman suhteessa muihin mahdollisiin merkityksiin. Kulttuuri ei kuitenkaan koskaan voi olla täysin staattinen, pysähtynyt, vaan merkityksistä käydään jatkuvaa taistelua.” (Palin 1998, 134.)

Olennaista onkin selvittää, millä tavoin ja millaisin keinoin ammattilehtien kuvastot rakentavat merkityksiä miehille ja naisille. Miten lehtien visuaalinen järjestys osallistuu sukupuolittuneisuuden ja segregaatoin ylläpitämiseen tai taisteluun sitä vastaan?

3.5 Tutkijapositio

Aineistolähtöiseen analyysiin liittyy aina ongelma siitä, miten hyvin tutkija pystyy kontrolloimaan sitä, että tutkimus tapahtuu aineiston tiedonantajien ehdoilla eikä esimerkiksi tutkijan ennakkoluulojen saattamana (Tuomi & Sarajarvi 2009, 96). Tutkimusasetelmaan tulee suhtautua kriittisesti, sillä tutkijankin edustan tiettyä sukupuolta, tiettyä asemaa yhteiskunnassa ja työelämässä, josta minulla on omat näkemykseni ja kokemukseni. Tutkimusta tehdessä pyrin

luonnollisesti irtautumaan henkilökohtaisesta taustastani korkeakoulutettuna naisena ja tarkastelemaan asioita objektiivisesti. Jo pelkästään visuaaliseen journalismiin ja kuviin liittyvän koulutuksen vuoksi saatan kuitenkin tulkita lehtien kuvia melko erilaisella tavalla kuin perinteinen ammattilehden lukija. Vaikka omat kokemukseni työelämästä saattavat inspiroida tutkimusta ja antaa useita eri näkökulmia, voi olla, että jos tutkimuksen toteuttaisi esimerkiksi keski-ikäinen, metallialaa opiskellut mies, etenkin representaatioanalyysin tulokset voisivat olla hyvin kaukana omistani.

Mitä enemmän segregaatioon syventyy, sitä vaikeampi on kiistää, etteikö sukupuolijako ja eriytyminen saattaisi vaikuttaa myös omiin tutkimuskäytäntöihini, onhan akateeminen maailmakin rakentunut esimerkiksi pitkälti miehille käytännöille. Vaikka tarkoitukseni on tarkkailla miten miehiä ja naisia tuodaan esille lehtikuvissa ja sitä kautta paljastaa sukupuoliin liittyviä normeja ja stereotypioita, voi hyvin olla, että silmäni eivät huomaa niistä kaikkia, jos puoliakaan. Monet median esittämistavat ovat meille arkipäivää, normaalia.

Taina Kinnunen (2010, 239) toteaa, että tutkijan ”kulttuuritausta, sukupuoli, sukupolvi, ihonväri ja henkilökohtainen asenne ruumiintekniikoihin vaikuttavat empiirisiin ja teoreettisiin tutkimusasetelmiin ja tulkintoihin.” Tämä pätee kaikkeen tutkimukseen, mutta erityisesti se tulee esille tämän tutkimuksen kaltaisissa tutkimuksissa, joissa sukupuolet ja niistä rakentuvat merkitykset ovat suurimmassa roolissa. Sen vuoksi olisi vahingollista olla tiedostamatta kyseisten asioiden vaikutusta tutkimukselle (ema.).

Pyrin analyysissä parhaani mukaan irtautumaan omasta identiteetistäni ja tarkkailemaan aineistoa ”etäältä” sekä toteuttamaan analyysiä mahdollisimman sukupuolineutraalisti. Segregatio liittyy kuitenkin sekä miehiin että naisiin ja siksi jompaakumpaa näkökulmaa ei ikinä asiaa tarkasteltaessa kannata sulkea pois. Tiedostan kuitenkin tutkimusta tehdessä ja johtopäätöksiä luodessa sen, miten oma sijaintini kulttuurisella sukupuolikartalla saattaa vaikuttaa tekemiini havaintoihin ja tulkintoihin representaatioista.

4. AINEISTON ANALYYSI JA TULOKSET

Sisällönanalyysin toteutus sujui kahdessa vaiheessa. Tutkimukseen sisältyy siis periaatteessa kaksi erilaista analyysia, kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen, jotka kuitenkin tukevat ja täydentävät toisiaan. Analyysit toteutettiin sellaisin metodein, että ne toimisivat tarvittaessa myös yksilöllisinä kokonaisuuksina. Sen vuoksi tarkastelen tuloksia erikseen ja yhdistelen tarkemmin määrällisen ja laadullisen analyysin tuloksia vasta johtopäätöksiä muodostaessani.

Ensimmäiseksi toteutettu määrällinen sisällönanalyysi loi pohjan ja valmiudet representaatioiden tarkemmalle analyysille. Kvantitatiivinen analyysi selventää ammattilehtien kuvien sukupuolijakaumaa ja sukupuolten eriytymistä yleisesti, kun kvalitatiivinen tutkimus tarkastelee representaatioiden viestejä yksityiskohtaisemmalla tasolla. Yhdessä analyysit voivat löytää parhaiten vastauksia siihen, millaisista seikoista työelämän segregatio naisten ja miesten välillä mahdollisesti lehtikuvissa rakentuu.

4.1 Määrällisen analyysin tulokset

Määrällinen analyysi toteutettiin käymällä tutkimusaineisto läpi kuva kerrallaan ja merkitsemällä kunkin kuvan kohdalla kaikille muuttujille luokittelujärjestelmän mukaiset arvot. Lopullinen havaintomatriisi (ks. Liite 2) muodostui ja tarkentui kahden koeanalyysin jälkeen. Kaiken kaikkiaan aineisto rakentui 12 ammattilehden 626 kuvasta, jotka täyttivät luokittelujärjestelmän kriteerit, eli olivat lehdessä julkaistuja journalistisia kuvia. Määrällisen analyysin avulla on pyritty havaitsemaan ennen kaikkea ammattilehtien sukupuolijakaumaa, mutta myös naisten ja miesten representaatioiden asemaa ja roolia lehdessä. Kvantitatiivinen sisällönanalyysi toimii myös apukeinona ja tukena kvalitatiiviselle analyysille. Analyysin avulla on kartoitettu lehtien kokonaisvaltaista visuaalista kuvasisältöä erityisesti sukupuolinäkökulmasta.

Seuraavaksi paneudun tarkemmin kvantitatiivisen analyysin tuloksiin. Havainnollistan tuloksia kaavioiden, taulukoiden ja tekstin avulla. Vertailukohtana määrällisille tuloksille toimivat aiemmin tässä tutkimuksessa esittelemäni työelämän sukupuolijakaumaa kartoittaneet tutkimukset (ks. Luku 2.3) sekä lehtien lukijakuntien sukupuolijakauma (ks. Luku 3.1).

4.1.1 Lehtikohtaisia eroja

Koko aineistoon lukeutui yhteensä 626 kuvaa, joista miehiä kuvasi 205 kuvaa ja naisia 240 kuvaa. Kuvista yli kahdessa kolmasosassa oli siis selkeästi sukupuoli esillä, aineistoa voidaan pitää siinä mielessä voimakkaasti sukupuolittuneena. Eri lehtien välillä oli kuitenkin selkeitä eroja, vaikka

aineisto antaa viitteitä myös sukupuolineutraaliudesta. Kun *Yhteenvedossa* selkeä enemmistö oli naisia, *Kuntalehdessä* esitettiin eniten miehiä. *Toimissa* ja *Motiivissa* jakaumat ovat tasaisimmat.

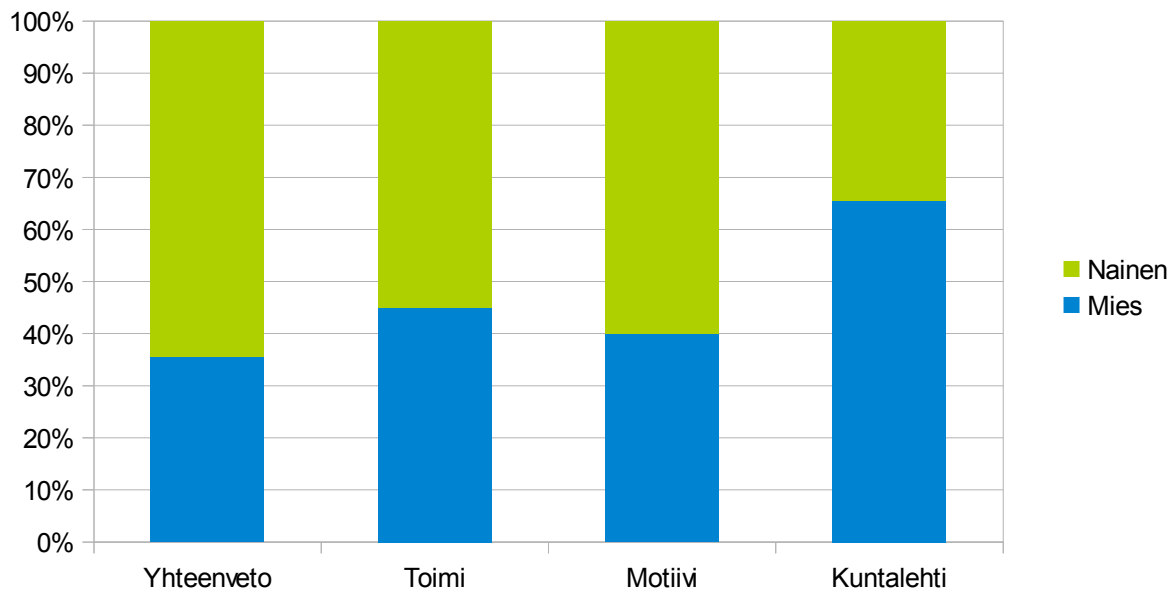
Taulukko 1. Sukupuoli ja lehti

	Yhteeveto	Toimi	Motiivi	Kuntalehti	Yhteensä
Mies	51	40	40	74	205
Nainen	92	49	60	39	240
Ryhmä, neutr.	22	1	9	19	51
Ryhmä, miesv.	6	1	2	3	12
Ryhmä, naisv.	7	3	5	3	18
Muut	13	13	39	35	100
Yhteensä	191	107	155	173	262

Etenkin *Motiivissa* ja *Kuntalehdessä* sukupuolineutraalien kuvien määrä oli suhteellisen korkea. *Motiivin* 155 kuvasta 39 kuvaa sai arvot muut ja *Kuntalehden* 173 kuvasta 35. Mielenkiintoisia tuloksia nouseekin esiin vasta, kun aineistoon tutustuu vielä tarkemmin. Esimerkiksi *Yhteenvedon* 191 kuvasta muita kuin mies-, nais- tai ryhmäkuvia oli vain 13 kaikista kuvista. Poikkeuksellista on sekä *Yhteenvedon*, että *Kuntalehden* sukupuolijakauma. *Yhteenvedossa* naisia on esillä huomattavan paljon, kuvista 92 kappaletta representoi naisia kun vain 51 miehiä. Jako voi liittyä horisontaaliseen segregaatioon, liittoon kuuluu enemmän naisia kuin miehiä. Akavan Erityisalojen jäsenistä 83 prosenttia on naisia ja 17 prosenttia miehiä. Siinä mielessä naiset ovatkin jäsenmääräänsä nähden lehdessä aliedustettuja. Jos huomioidaan vain *Yhteenvedon* miehiä tai naisia esittävät kuvat, niitä on yhteensä 143. Silloin naisten osuus kuvista on noin 64 prosenttia. Vaikka *Yhteenveto* on suunnattu kaikille liiton jäsenille, sen näkökulma on pitkälti työelämässä. Akavan Erityisalat painottaa liittoon liittymistä jo opiskeluaikana, mikä saattaa lisätä naisjäsenten määrää, sillä kuten Elinkeinoelämän keskusliiton (2013) julkaisusta selvisi, naiset kouluttautuvat nykyään miehiä enemmän. Se saattaisi selittää miksi lehdessä miehet ja naiset eivät näy aivan samassa mittakaavassa kuin liiton jäsenistössä.

Horisontaalinen segregatio saattaa olla myös syynä *Kuntalehden* yhtä merkittävään, joskin päinvastaiseen jakaumaan sukupuolten välillä. *Kuntalehden* otoksessa sukupuolet jakautuivat niin, että miehiä representoi 74 kuvaa, kun naisia esitti vain 39 kuvaa. Sukupuolijakauma saattaa indikoida horisontaalisen segregatian ohella vertikaalisesta segregatiosta. Voi olla, että *Kuntalehden* lukijakunnan painotuksen takia lehdessä esiintyy paljon johtotehtävissä olevia päättäjiä, mikä selittäisi miesten voimakkaan edustuksen lehdessä. 34,5 prosentissa lehden kuvista esiintyi nainen, kun kuitenkin lehden vuoden 2011 lukijatutkimukseen vastanneista 43 prosenttia oli

naisia. Myös jos vertaillaan kunta-alaan yleensä, jossa noin 80 prosenttia työntekijöistä on naisia, lehden kuvasto ei anna todellista kuvaa alan sukupuolijakaumasta. Vaikka lehti edustaisikin pääasiassa päättäjiä, miehiä edustavan kuvaston määrä antaa jo itsessään vahvoja viitteitä siitä, että vertikaalista segregatiota esiintyy ainakin kunnallisella tasolla ja suomalaisessa työelämässä, josta kunta-ala lohkaisee noin 400 000 työpaikkaa.

Kaavio 1. Naisia ja miehiä esittävien kuvien jakautuminen lehdittäin

Kivimäkeä (2002) ynnä muita mukaillen, Julkunen (2009) on huomionnut, että julkinen sektori, erityisesti valtio, tarjoaa naisille nykyisin yksityistä enemmän johtoasemia, vaikka miehiä on johtotehtävissä vielä enemmän. Naisten edustus valtionhallinnon johtoasemissa on noussut vuosien 2005 ja 2008 välillä neljänneestä kolmannekseen. (Julkunen 2009, 74). Samanlaisia lukuja heijastelevat *Kuntalehden* kuvien määrälliset tulokset.

Toimi-lehden ja *Motiivin* jakaumat ovat tasapuolisimmat ja myös lähimpänä edustamiensa liittojen sukupuolittuneisuutta. Niissäkin, ottaen huomioon että liittojen jäsenistä vähintään 70 prosenttia on naisia, naisten edustus lehdessä jää kuitenkin alemmalle tasolle kuin todellisuudessa. Vaikka lehdissä esiintyy kaiken kaikkiaan enemmän naisia, heitä ei esiinny yhtä paljon kuin lukijakunnan sukupuolijakauma antaisi odottaa. Miehiä representoidaan lehdissä siis määrällisesti vahvemmin, suhteessa todellisuuteen, jossa miehet ovat tässä tapauksessa määrällisesti vähemmän edustettuna. Representaatioiden sukupuolijakauma heijastelee kuitenkin hieman myös todellisuuden eriytyneisyyttä, sillä naisia oli kuvissa enemmän kuten lukijoissakin.

4.1.2 Sukupuolet eriytyvät kuvamaailmassa

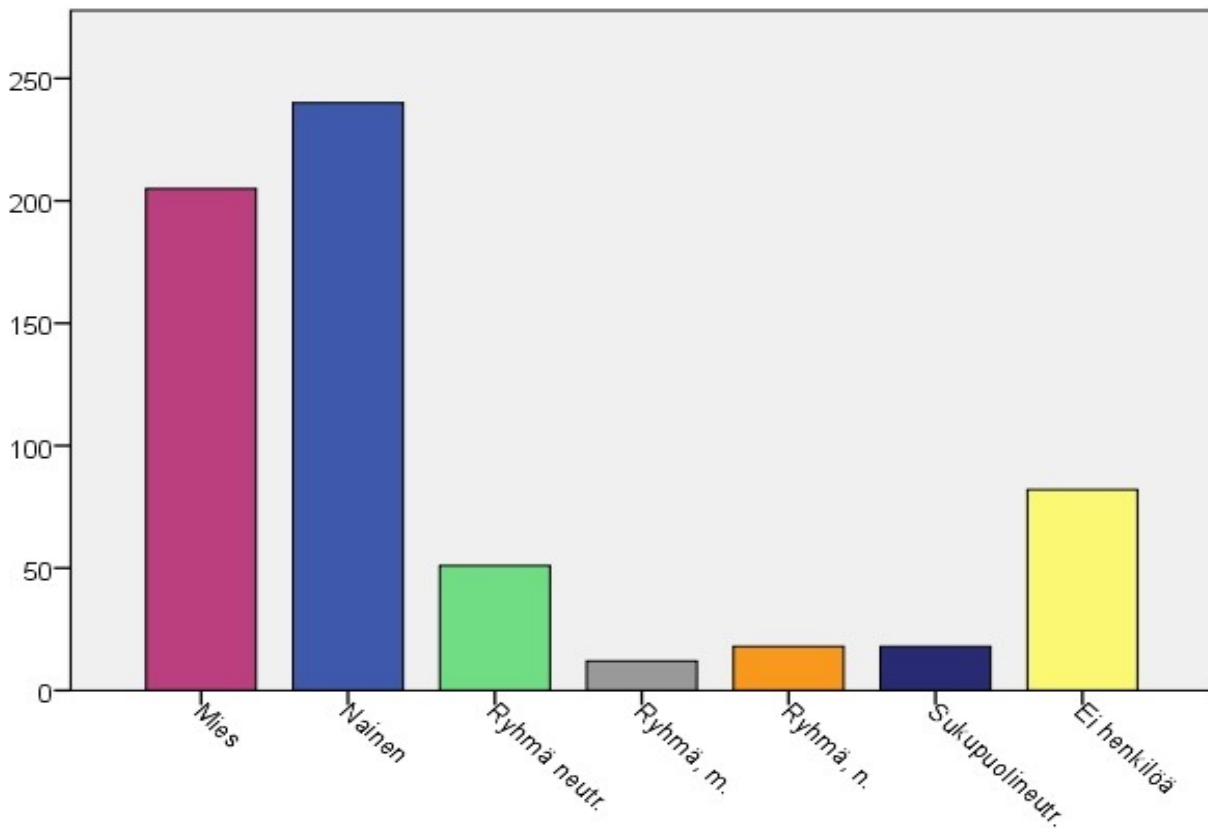
Kuten todettu, kaikissa muissa lehdissä, paitsi *Kuntalehdessä*, oli enemmän naisten representaatioita joten ymmärrettävästi myös koko aineistossa naisia esittäviä kuvia oli jonkin verran enemmän kuin miehiä esittäviä kuvia. Noin kuudesosassa kuvista, eli sadassa kuvassa, ei ollut sukupuolta mitenkään esillä tai kuva esitti jotain muuta kuin ihmistä. Loput alle sata kuvaa edustivat ryhmäkuvia, joista suurin osa oli neutraaleja, eli miehiä ja naisia oli kuvassa yhtä paljon.

Taulukko 2. Kuvien sukupuolijakauma

	Mies	Nainen	Ryhmä neutr.	Ryhmä m.	Ryhmä n.	Sukupuoli -neutr.	Ei henkilöä	Yhteensä
Määrä	205	240	51	12	18	18	82	626
%	32,7	38,3	8,1	1,9	2,9	2,9	13,1	100

Naisvoittoisia ryhmäkuvia on hieman enemmän kuin miehiä, sukupuolet jakautuvat ryhmäkuviin suhteellisen samanlaisesti kun naisten ja miesten kuvat. Aineisto sisältää jonkin verran eroavaisuuksia, mutta tuloksissa on havaittavissa tietyn tyyppistä määrällistä tasapainoa sukupuolien esiintymistiheydessä.

Kuvamäärällisesti naisten ja miesten välillä ei ole merkittäviä eroja. Jos kuitenkin ajatellaan kokonaisjakaumaa suhteessa reilusti naispainotteiseen lukijakuntaan, naiset pääsevät koko aineistossa näkyville huomattavasti harvemmin, kuin heidän esiintymistiheytensä lehtiä julkaisevissa ammattiliitoissa antaisi ymmärtää. Suurin osa lukijakunnasta on naisia (ainakin JHL:ssa, ERTO:ssa ja Akavan Erityisaloissa naisia jäsenistä on 70 prosenttia tai enemmän), kuvissa naisia esiintyi vain vajaa kuusi prosenttia enemmän kuin miehiä. Täytyy toki ottaa huomioon, että kuviin lukeutui myös ryhmäkuvia, sukupuolineutraaleja ja ei henkilöä esittäviä kuvia, kun lukija on aina mies tai nainen. Määrällinen ero on siitä huolimatta merkittävä verrattuna todellisuuteen.

Kaavio 2. Kuvien sukupuolijakauma

4.1.3 Juttu- ja kuvatyypit jakavat miehiä ja naisia

Sukupuolijakaumien lähempi tarkastelu osoittaa, että ammattilehtien kuvajakauma mukailee työelämän segregatiota. Esimerkiksi toimija-roolissa, johon lukeutuvat ammattiliittojen aktiivit, lehtien toimittajat ja niin edelleen, naiset ovat reilusti enemmän edustettuja. Toimijoista naisia on 88, kun miehiä on 63. Jako ei ole yllättävä, sillä naisvaltaisissa ammattiliitoissa toimijoista suuri osa on luonnollisesti naisia. Myös media-ala, joka näkyy lehtien sivuilla toimijoihin lukeutuvina toimittajien kuvina, on viime vuosina vahvasti naisistunut. Jakauma on kuitenkin varsin merkittävä, kun naistoimijoiden kuvat suhteutetaan koko aineiston määrään. Naistoimijoita on siis noin 14 prosenttia kaikista aineiston kuvista ja lähes 37 prosenttia kaikista naisrepresentaatioista lukeutuu toimija-juttutyyppiin. Vaikuttaa siltä, että naisia ja miehiä representoidaan ammattilehdissä kokonaismäärällisesti suhteellisen tasaisesti, molemmat sukupuolet pääsevät lehtikuvissa esille. Siinä, millaisissa rooleissa ja yhteyksissä heitä esitetään, saattaa kuitenkin olla eroja.

Taulukko 3. Sukupuoli ja juttutyypit

	Kansi	Vinkki	Toimija	Henkilö	Pitkä juttu	Lyhyt juttu	Yhteensä
Mies	4	22	63	10	82	24	205
Nainen	6	23	88	19	83	21	240
Ryhmä neut.	0	4	0	2	29	16	51
Ryhmä m.	0	0	0	0	10	2	12
Ryhmä n.	0	1	0	0	9	8	18
Muut	2	9	0	1	57	31	100
Yhteensä	12	59	151	32	270	102	626

Naisten kuvia oli aineistossa kauttaaltaan enemmän, esimerkiksi kansikuvissa naiset veivät enemmistön kuusi–neljä. Naiset olivat enemmän esillä kaikkien muidenkin juttutyypin kuvissa, paitsi lyhyissä jutuissa. Ainoastaan lyhyiden juttujen yhteydessä käytettiin miehen kuvaa hieman useammin kuin naisen. Kansikuvissa ja henkilöjutuissa sukupuolijakauma on toimija-kuvien jälkeen suurin. Vaikka aineisto on kuvamäärällisesti kattava, kansi- ja henkilökuvia siihen lukeutuu melko vähän. Kansi- ja henkilöjutun jakaumat voi tulkita lehtiä julkaisevien tahojen naisvaltaisuutta mukaileviksi, mutta toisaalta 12 sattumanvaraisesti valikoitunutta lehden kansikuvaa ei välttämättä anna täydellistä tietoa kansien sukupuolijaukaman kokonaisuudesta. Jos toimija-kuvat jätetään sivuun ja keskitytään varsinaisiin journalistisiin kuviin, joihin toimituksissa voidaan enemmän vaikuttaa haastateltavien ja juttuaiheiden valinnalla, tiedonvälitys on määrällisesti melko tasapuolista.

Lehtien välillä näkyi kuitenkin juttutyypin suhteen lieviä painotuseroja. Kun esimerkiksi *Yhteenvedossa*, *Motiivissa* ja *Kuntalehdessä* suurin osa kuvista liittyi pitkään juttuun, *Toimissa* julkaistiin lehden kuvamäärään nähden eniten toimija-kuvia.

Taulukko 4. Lehti ja juttutyypit

	Kansi	Vinkki	Toimija	Henkilö	Pitkä juttu	Lyhyt juttu	Yhteensä
Yhteenveto	3	14	56	1	87	30	191
Toimi	3	3	45	12	22	22	107
Motiivi	3	20	28	12	59	33	155
Kuntalehti	3	22	22	7	102	17	173
Yhteensä	12	59	151	32	270	102	626

Juttutyypin ja lehtien lisäksi aineistossa eriteltiin toisistaan myös valokuvat ja kuvituskuvat. Valokuvia oli selvästi enemmän, 573, ja kuvituskuvia melko vähän, 53. Koska naisia oli kuvissa ylipäänsä enemmän, oli ymmärrettävästi valokuvista myös suurin osa naisia. Kuvituskuvissa mies

oli kuitenkin valittu useammin kuvauksen kohteeksi kuin nainen. Kuvituskuva ei sitoudu todellisuuteen samalla indeksisellä tavalla kuin valokuva, ja siksi tekijöiden intentiot pääsevät siinä voimakkaammin esiin. Kuvituskuvassa esimerkiksi ihmisen sukupuoli on siis helpommin jätettävissä pois tai tulkinnan varaiseksi kuin valokuvassa. Useimmat ammattilehtien kuvituskuvat olivatkin sukupuolineutraaleja tai sukupuolettomia, 23 yhteensä 53 kuvituskuvasta sai muuttujan arvon ”muut” ja kolme kuvitusta edusti neutraalia ryhmäkuvaa. Lähes puolessa kuvituskuvista sukupuolella ei ollut, ainakaan määrällisen analyysin näkökulmasta tarkasteltaessa, merkitystä.

Taulukko 5. Sukupuoli ja kuvatyypit

	Valokuva	Kuvituskuva	Yhteensä
Mies	191	14	205
Nainen	230	10	240
Ryhmä, neutraali	48	3	51
Ryhmä, miesv.	10	2	12
Ryhmä, naisv.	17	1	18
Muut	77	23	100
Yhteensä	573	53	626

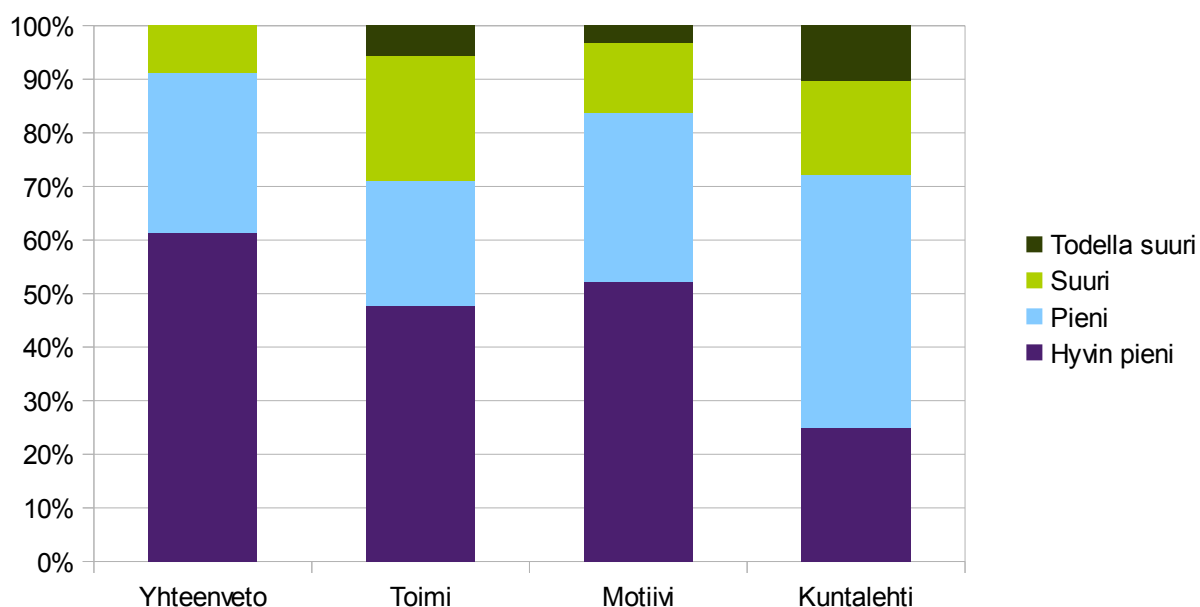
4.1.4 Kuvakoot kertovat

Ammattilehtien kuvista merkittävimmän osan veivät hyvin pienet kuvat, joita oli lähes puolet kaikista kuvista (46,6 prosenttia). Pieniä kuvia oli 213 eli 34 prosenttia kuvista, kun suuria kuvia 92 (14,7 prosenttia) ja todella suuria vain 29 (4,6 prosenttia). Jakoa selittää osin toimijoiden korkea määrä. Toimijoita kuvasi lähes neljäsosa juttujen kuvista, ja heidät esitetään useimmiten todella pienellä kuvalla. Toisaalta todella suuret kuvat vievät yli sivun tilaa lehdestä, mikä vaikuttaa niiden vähäiseen määrään, mutta visuaalisesti ne ovat merkittävimpiä. Myös lehtien välillä oli melkoisia eroja kuvakokojen käytössä. Kun kolmesta *Yhteenvedosta* ei löytynyt yhtään todella suurta kuvaa, *Kuntalehdessä* niitä oli jopa 18. Huomionarvoista on, että juuri *Yhteenvedo*, jossa on eniten hyvin pieniä kuvia, representoi eniten naisia. *Kuntalehden* kuvista suurin osa kuvista esitti miehiä, ja *Kuntalehdessä* on aineiston lehdistä eniten todella suuria kuvia. Kaikissa muissa lehdissä hyvin pieniä kuvia oli eniten, kun taas *Kuntalehdessä* enemmistö kuvista oli pieniä.

Taulukko 6. Lehti ja kuvakoko

	Hyvin pieni	Pieni	Suuri	Todella suuri	Yhteensä
Yhteenveto	117	57	17	0	191
Toimi	51	25	25	6	107
Motiivi	81	49	20	5	155
Kuntalehti	43	82	30	18	173
Yhteensä	292	213	92	29	626

Lehtien kuvakoon vaihtelulla pyrin havainnollistamaan sen, että lehtien sivuilla saatetaan käyttää kuvia ja kuvakokoja hyvin monimuotoisesti, todennäköisesti harkitusti ja osittain myös harkitsemattomasti. Myös sukupuolien suhde kuvakokoon paljastaa erilaisia kuvien esittämiskokoihin liittyviä vivahteita. Hyvin pienistä kuvista naiset veivät leijonan osan kun pienissä kuvissa miehiä esitettiin enemmän. Hyvin pienten ja pienten kuvien jakautumiseen vaikuttaa todennäköisesti suurelta osin se, että toimija-kuvat ovat yleensä hyvin pieniä, ja niissä naiset olivat merkittävästi enemmän esillä. Suurissa kuvissa naiset olivat taas yli kymmenellä kuvalla enemmän edustettuna kuin miehet, mutta todella suurissa kuvissa miehet hallitsivat enemmistöllä.

Kaavio 3. Kuvakokojen jakautuminen lehdittäin

Aineiston luvut ovat pieniä, mutta on silti huomioonarvoista, että kuten kuvituskuviissa, myös todella suurissa kuviissa miehet päästettiin useammin esille. Jakaumaan vaikuttaa todennäköisesti *Kuntalehden* miespainotteisuus sekä kyseisen julkaisun muita runsaampi todella suurten kuvien käyttö. Toisaalta naisten runsas näkyvyys toimija-kuvissa ja toimija-kuville tyypilliset pienet kasvokuvat johtavat naisten hallitsevuuteen hyvin pienien kuvien kategoriassa. Ammattiliittojen naisvaltaisuus selittää hyvin toimija-kuvien naisvaltaisuutta. Hyvin pienet naisten kuvat kattavat kuitenkin lähes 23 prosenttia koko aineiston kuvista. Jakauma on merkittävä ottaen huomioon, että koko aineistossa oli 35 naiskuvaa enemmän kuin mieskuvia, mutta naisia representoivia hyvin pieniä kuvia on 45 kuvaa enemmän kuin hyvin pieniä miesten kuvia, eli miesten edustus on korkeampi suuremmissa kuviissa. Määrät tukevat työelämän segregaatiosta vallitsevaa käsitystä.

Taulukko 7. Sukupuoli ja kuvakoko

	Hyvin pienet	Pienet	Suuret	Todella suuret	Yhteensä
Mies	98	66	28	13	205
Nainen	143	49	39	9	240
Ryhmä, neutr.	10	32	6	3	51
Ryhmä, miesv.	3	6	2	1	12
Ryhmä, naisv.	1	14	2	1	18
Muut	37	46	15	2	100
Yhteensä	292	213	92	29	626

Aineiston ehkä merkittävimmät segregaatiosta todistavat määrälliset jakaumat tulevat parhaiten esiin, kun keskitytään varsinaisiin uutisellisiin ja journalistisiin kuviin, siis pieniin, suuriin ja todella suuriin kuviin. Suurin osa hyvin pienistä kuvista on toimijoiden kuvia, joihin lehti ei sinällään voi vaikuttaa. Varsinaisten juttujen kohdalla lehdillä on enemmän päätösvaltaa journalististen valintojen, esimerkiksi juttuaiheen ja haastateltavavalintojen kautta. Pienet, suuret ja todella suuret kuvat kertovat enemmän viestinnän tavoitteista, sen noudattamista normeista ja toimintatavoista, kun hyvin pienissä kuviissa esitetään eniten kasvoja, jotka määrittävät todellisuuden työntekijöistä. Pienien ja todella suurien kuvien jakautuneisuuden perusteella vaikuttaa siltä, että miehet pääsevät lehtikuviissa enemmän esille. Suurissa kuviissa naisia on kuvattu enemmän kuin miehiä. Kokonaisuus on kuitenkin hyvin pienet kuvat poissuljettaessa miesvoittoinen.

Sukupuolijakaumat pienenevät suurempiin kuvakokoihin mentäessä, mutta myös kuvien määrä pienenee, mitä isommista esityksistä on kyse. Kuvakoot antavat osviittaa siitä, millaisin volyyymein sukupuolia lehdissä esitetään, mutta naisten ja miesten representaatioissa saamien tarkempien

asemien ymmärtämiseksi on selvitettävä paremmin, millaisiin konteksteihin sukupuolia lehdissä asetetaan.

4.1.5 Konteksti vahvistaa sukupuolijakaumaa

Aineiston yleisin juttutyyppi oli pitkä juttu. Pitkän jutun yhteydessä julkaistiin 270 aineiston kaikista kuvista. Siksi sukupuolten tarkempien roolien selvittämiseksi analysoin vielä pitkiin juttuihin liittyvien kuvissa esiintyvien henkilöiden asemia sen perusteella, millaisiin konteksteihin heitä oli kuvissa asetettu. Selvisi, että miehiä esitetään useammin johto- tai edustuskontekstissa kuin naisia, kun naiset puolestaan dominoivat hieman työ- ja vapaa-aikakonteksteja.

Kontekstijakauma tukee jo *Kuntalehden* kuvien miespainotteisuudesta noussutta käsitystä johtoasemien miesvaltaisuudesta, vertikaalisesta segregaatista. Työelämän järjestäytynyttä hierarkisuutta ja valtajärjestelmää kuvaa myös se, että lehden sivuilla kuvataan paljon enemmän ihmisiä edustamassa ja johtamassa, kuin perinteisissä työoloissa. Julkusen (2009) mukaan suurin osa työmarkkinoiden johtopaikoista onkin miesten käsissä. Esimerkiksi vielä vuonna 2007 Elinkeinoelämän keskusliiton johdossa oli pelkkiä miehiä. Palkansaaajien keskusjärjestöissä naisten osuus johtotehtävissä vaihteli puolestaan viidenneksestä 44 prosenttiin. Naiset ovat kuitenkin kuuluneet ammattiliikkeen intressiin, koska he muodostavat yli puolet palkansaaajajärjestöjen jäsenistöstä. (Julkunen 2009, 33.)

Taulukko 8. Sukupuoli ja konteksti

	Johto	Työ	Vapaa-aika	Muu	Ei kontekstia	Yhteensä
Mies	47	25	2	6	2	82
Nainen	36	29	5	10	3	83
Ryhmä, neut.	8	2	0	18	1	29
Ryhmä, miesv.	5	1	0	4	0	10
Ryhmä, naisv.	5	1	0	3	0	9
Muut (neutr.)	0	5	0	2	50	57
Yhteensä	101	63	7	43	56	270

Oletettavasti vapaa-aika ei juuri kuulu ammattiliittojen julkaisujen visuaalisiin järjestyksiin, ja vapaa-ajan kontekstia esiintyykin todella vähän. Monessa kuvassa sekoittui eri konteksteja tai kuvassa ei ollut ihmistoimijaa, eikä siis myöskään työelämään liittyvää henkilöityä asemaa.

Taulukko 9. Lehti ja konteksti

	Johto	Työ	Vapaa-aika	Muut	Ei kontekstia	Yhteensä
Yhteenvedo	48	14	1	16	8	87
Toimi	1	11	6	2	2	22
Motiivi	15	24	0	7	13	59
Kuntalehti	37	14	0	18	33	102
Yhteensä	101	63	7	43	56	270

Miehiä representoitiin kauttaaltaan enemmän johto- tai edustuskontekstissa, mutta lehtikohtaiset erot olivat kontekstienkin kohdalla suuria. Esimerkiksi *Yhteenvedossa*, jossa esitettiin eniten naisia ja toimijoita kaikista lehdistä (ks. taulukko 1 ja 4), esitettiin kuitenkin myös eniten johtajia. Johtajia esiintyi huomattavan paljon myös miesvoittoisessa *Kuntalehdessä*. *Kuntalehdessä* ja *Yhteenvedossa* oli kauttaaltaan enemmän pitkiin juttuihin liittyviä kuvia, mutta suhteellisesti johto-konteksti on silti niissä hallitseva. Kontekstijakaumaan saattavat vaikuttaa myös lehtien erilaiset tyylit ja viestinnän tavoitteet, esimerkiksi *Kuntalehden* suuntautuminen päättäjille ja luottamusmiehille näkyy oletettavasti kuvissa. *Toimi*-lehdessä puolestaan oli kuusi kaikista aineiston seitsemästä vapaa-aikaan liittyvistä kuvista. Samassa lehdessä oli myös vähiten johtaja- ja edustuskontekstiin lukeutuvia kuvia, vain yksi. *Motiivissa* taas oli huomattavasti eniten työn kontekstiin liittyviä kuvia. Lehtien kontekstijakauma noudattaa siis jossain määrin lehtien ja kontekstien sukupuolijakaumaa, mutta viestii varmasti myös lehtien erilaisista viestintätavoista. Kontekstin eriytyminen miesten hallitsemaan johtoasemaan ja naisia vahvemmin esiintuvaan työ-kategoriaan voimistaa joka tapauksessa määrällisen aineiston muiltakin osin vahvistamaa käsitystä naisten ja miesten segregatiosta, erityisesti vertikaalisesta.

Määrällisessä analyysissä sukupuolet on jaettu perinteisesti kahtia, ja analyysin pohjalta sukupuoli myös näyttäytyy yhä vahvemmin kaksijakoisena dikotomiana. Kuten M. Kinnunen ja Korvajärvin (1996b, 23) toteavat, vaikka sukupuolista tehtäviä ”automaattisia” tulkintoja on mahdollista rikkoa, naiset ja miehet nähdään kuitenkin aina toisistaan erottuvina ryhminä. Vaikka naiset esiintyvät ammattilehdissä monissa kuvissa ja usein suurella volyymilla, vaikuttaa heille annettu tila hieman ahtaammalta. Maskuliinisuus tuntuu vetävän hieman isomman korren. Ammattilehtien kuvissa erotetaan selkeästi sukupuolet toisistaan ja eriytymistä jatketaan myös asettamalla sukupuolille erilaisia asemia. Wingfield (2010) havaitsi tutkiessaan mustaa maskuliinisuutta Yhdysvalloissa, että maskuliinisuudella on edelleen korkeampi status jopa feminiinisissä ammateissa. Määrällisen analyysin perusteella väitettä ei voi ainakaan kumota.

4.2 Laadullinen representaatioiden analyysi

Kvantitatiivinen analyysi vahvisti, että työelämä tai ainakin sen representaatiot ovat edelleen eriytyneitä. Naisia ja miehiä esitetään ammattilehdissä hieman erimäärin erilaisissa yhteyksissä. Representaatioiden semioottisen analyysin avulla voidaan paneutua siihen, mitä numerot eivät kerro; millaisia merkityksiä ammattilehden kuvat rakentavat yksittäisen representaation tasolla. Representaatioiden analyysin avulla pystytään tarkemmin selvittämään sitä, miten sukupuoli merkityksellistyy kuvissa. Laadullinen analyysi avaa ovia representaatioissa esiintyvien merkkien ja niistä syntyvien merkitysten maailmaan.

Kvalitatiivisessa analyysissä käydään läpi yksitellen kaikki yhdeksän kuvaa, jotka siihen on valittu määrällisen analyysin aineistoa kerätessä esiin nousseiden havaintojen pohjalta. Jokaista kuvaa tulkitaan aiemmassa luvussa esitellyn semioottisen työkalupakin voimin. Kuvista pyritään löytämään vastauksia siihen, millaisissa rooleissa naisia ja miehiä esitetään, minkälaisia merkityksiä heidän sukupuolensa saavat ja myös miten heitä esitetään suhteessa toiseen sukupuoleen ja yhteiskunnan normeihin. Ensin käyn läpi tarkastelun kohteeksi valikoituneet valokuvat, sen jälkeen siirryn analysoimaan kuvituskuvia.

4.2.1 Valokuvien analyysi

Yhteenvedon tuo näkyviin vuoden 2012 kolmannessa numerossaan viestinnän vaativuutta. Jutun pääkuvassa esiintyy markkinointi- ja viestintäsuunnittelija esitteitä molemmissa käsissään iloisesti pidellen (esimerkkikuva 1). Kuvassa katse kiinnittyy ensiksi naiseen ja hänen pitelemiinsä esitteisiin. Kuva tukee hyvin jutun otsikkoa: ”Viestinnän vaatimus näkyviin”. Kuvateksti, joka kertoo tiedotuslehtien ja esitteiden tärkeydestä markkinoinnissa, kun oppilaitokset kilpailevat opiskelijoista, vahvistaa puolestaan kuvan viestiä. *Yhteenvedon* kuva vaikuttaa aineistoni perusteella hyvin tyypilliseltä ja ikoniselta ammattilehtikuvalta: iloinen ihminen työtä tekemässä tai työtään edustamassa. Kuva symboloi ihanteellista ammattiliiton jäsentä. Samalla lämminhenkinen kuva muistuttaa yhteenkuluvaisuudesta ja yhtenäisestä liitosta, jossa käsitellään yhteisiä asioita.

Ensimmäisessä esimerkkikuvassa nainen on todennäköisesti valittu kuvaan toimenkuvansa puolesta. Sukupuolella ei tunnu olevan kovin suurta merkitystä kyseisen representaation kannalta. Naisen ulkoisesta olemuksesta on kuitenkin tulkittavissa joitakin maskuliinisuuteen viittaavia merkkejä. Esimerksi miesten muoti hylkäsi 1800-luvulla koristautumisen, se on sen jälkeen määritelty pukeutumiskulttuurissa naiselliseksi (Rossi 2003, 35). Kuvan naisen asu on hyvin yksinkertainen. Pientä rintaneulaa tai pinssiä lukuunottamatta hänellä ei ole muita koruja eikä

myöskään vahvaa meikkiä. Garberia [1992] lainaten Rossi (emt., 63) puhuukin vaatetussemiotiikan hyödyllisyydestä tutkimuksessa ja painottaa vaatetuksen poliittisuutta. Vaatteet voivat ilmaista erilaisia asioita, esimerkiksi auktoriteettia, fyysistä voimaa ja seksuaalisuutta (emt.).

Maskuliinisuutta ja feminiinisyttä usein arkielämässäkkin korostetaan vaatteiden, asusteiden ja välineiden avulla. Vaatteet voivat siis olla tärkeä osa työelämään liittyvien merkitysten ja sukupuolia rakentavien denotaatioiden sekä konnotaatioiden luomisessa. *Yhteenvetoon* kuvatus naisen asu on hyvin tyyppillinen näky ammattilehtien sivuilla. Työelämään vaikuttaa kuuluvan hillitty ja selkeä, siis tietyllä tapaa miehinen, pukeutumistyyli.

Naisen hymy on yksi kuvan vahvasti esiin nousevista elementeistä. Se tuokin naisen lähelle kuvan katsojaa, lehden lukijaa. Suora katsekontakti ja lievästi ylhäältä päin otettu kuva korostavat vaikutelmaa kuvattavan ja kuvaajan sekä mahdollisesti katsojan vuorovaikutuksesta. Iloisuutta ja lämpöä huokuvasta olemuksesta ja merkeistä rakentuu

*Esimerkkikuva 1. Aineiston kuva 67, "Esitteet esillä".
Yhteenveto 3/2012, sivu 16.*

tietynlainen yhteenkuuluvaisuuden tunne, mikä saattaa olla ammattijärjestöjen viestinnässä tärkeää. Kaiken kaikkiaan kuvan merkityssuhteet vaikuttavat risteilevän hyvin tasa-arvoisesti kuvan subjektin, kuvaajan ja katsojan kesken lukuunottamatta kuvakulmaa, joka asettaa naisen hieman alemmas ja paljastaa paremmin taustalla olevaa rakennusta.

Tasa-arvoa pidetään Suomen työelämässä usein toteutuneena (esim. Korvajärvi 2010), ja ajatus vallitsevasta tasa-arvosta ilmenee siis varmasti myös viestinnässä jollain tasolla. McRobbien (2009, 2) mukaan epätasa-arvoisuutta kuitenkin esiintyy edelleen merkittävästi, vaikka naisten alistaminen ja kokemukset epätasa-arvosta ovat muuttuneet. Hänen mielestään esimerkiksi populaarikulttuurin representaatioiden kautta naisille tarjotaan etenkin koulutukseen ja työllistymiseen liittyvää kuvitteellista tasa-arvoa, mikä korvaa mahdollisesti uudestaan keksittävän feministipolitiikan (emt.). Yksinkertaistetusti McRobbie tarkoittanee sitä, että tarjoamalla naisille mielikuvan

toteutuneesta tasa-arvosta feminismin uusi nousu voidaan estää. Kvantitatiivinen analyysi paljasti, että naisten todelliseen edustusmäärään nähden naisia esitetään ammattilehdissä suhteellisesti vähemmän kuin miehiä. Miehet pääsivät useammin esille myös isoimmissa kuvissa ja johtokontekstissa. Ensimmäisen esimerkkikuvan kohdalla herääkin kysymys, onko nainen representoitu kuvassa todella tasa-arvoisesti miehiin nähden, voisiko miehen esimerkiksi yhtä vaivattomasti asettaa samanlaiseen tilanteeseen esittelemään esitteitä? Vahvistaako kuva kokemusta tasa-arvosta vai pyrkiikö se peittämään työelämässä vallitsevaa segregatiota? Joka tapauksessa kuva on hyvä esimerkki siitä, miten sukupuolet saattavat merkityksellistyä kuvissa ja miten pienetkin merkit, kuten vaatetus, saattavat kantaa sukupuolistavia merkityksiä, vaikka sukupuoli ensisilmäyksellä vaikuttaisi toissijaiselta asialta representaatioissa. Merkityksiä voidaankin rakentaa harkitusti, mutta ne voivat syntyä myös huomaamatta.

Toimin vuoden 2012 kolmannessa numerossa julkaistu koko aukeaman kattava valokuva (esimerkkikuva 2) sopii ammattilehtien tyypilliseen kuvastoon yhtälailla kuin ensimmäinen esimerkkikuva. Työntekijä ja työpaikka tuodaan lähelle katsojaa. En työekonomisista syistä johtuen tarkastellut kuvien tunnetiloja kvantitatiivisissa analyysissä, mutta yleistuntumaksi jäi, että ammattilehdissä pyritään melko positiiviseen työelämään liittyvään visuaalisen viestintään, kuten *Yhteenvedosta* ja *Toimista* poimitut esimerkkikuvat yksi ja kaksi osoittavat.

Toimin jutussa 29-vuotias ajojärjestelijä ja kuljetusliikkeen osakas on yksi jutussa ajankäytöstään kertovista henkilöistä. Hän vaikuttaa suuren kuvan perusteella jutun päähenkilöltä. Sama mies on päässyt myös kyseisen lehden kansikuvaan. Jutun yhteydessä olevassa kuvassa hän istuu mitä ilmeisimmin työpöytänsä takana kurotellen pehmoleluapinaa kohti. Jutun otsikko ”Aikansa kutakin”, luo mielikuvan pienestä ohimenevästä hetkestä, joka kuvaan on ikuistettu. Kuvassa on kenties menossa pieni tauko töiden teosta, mikä sopii hyvin ajankäyttöä ja sen hallintaa käsittelevään juttuun. Pehmoleluapina ja miehen leveä hymy tekevät kuvasta erityisen rennon ja lämpimän. Kuvan ilmapiiri on keveä, jopa humoristinen. Suuri ja melko täyteen ahdettu työpöytä muistuttaa kuitenkin kiireistä ja töistä.

Esimerkkikuva 2. Aineiston kuva 245, "Mies työpöydän takana". Toimi 3/2012, sivut 12-13.

Kuva on otettu ensimmäisen esimerkkikuvan kanssa samalla tavoin hieman ylhäältäpäin. Kuvat ovat kuitenkin muuten melko erilaiset, *Yhteenvedon* esimerkkikuvassa nainen katsoi suoraan kameraan, kun *Toimin* kuvassa miehen huomio kiinnittyy leluapinaan. Miehen työpöytä vie kuvasta myös paljon pinta-alaa, pöytä rakentaa eräänlaisen muurin miehen ja kuvaajan sekä kuvan katsojan väliin. Pöytä muistuttaa kiireistä ja vastuusta. Mies vaikuttaa tärkeältä ja siltä, että hänellä saattaa olla monta rautaa tulossa.

Kuva ilmentää segregaatiota lähinnä vain sen kautta, että mies esitetään kuljetusliikkeen osakkaana ja tarpeeksi tärkeänä oman työpisteen tai -huoneen omistajana. Sukupuolta ei pyritä kuvassa erityisemmin korostamaan tai häivyttämään, vaikka miehen pukeutuminen ja olemus viestivät maskuliinisuudesta. Mies on myös tietyllä tapaa itsenäinen, hän ei kiinnitä huomiota kameraan, vaikka todennäköisesti juuri kuvaaja onkin pyytänyt häntä tekemään jotain muuta. Valta merkityksellistyykin kyseisessä representaatiossa kahdella tavalla. Mies on omassa rauhassaan työpöydän takana, työpöytä erottaa hänet kuvaajasta ja katsojasta kuin hänen valtansa symboliksi. Toisaalta kuva vaikuttaa hyvin asetellulta ja rakennetulta. Mies saattaa kurotella leluapinaa kohti kuvaajan pyynnöstä. Siksi kuva onnistuukin olemaan suhteellisen neutraali. Kuva representoi

miestä työelämässä, mutta ei rakenna konnotaatioita, jotka rajaisivat naiset kokonaan pois samasta kontekstista. Korvajärven (2010, 183) mukaan työelämän tutkimuksessa työntekijän perustyyppinä toimi pitkään liukuhihnatyötä tekevä mies. Vaikka perustyyppi ei enää ole teollisuustyötä tekevä mies, ei se myöskään ole sukupuoliaton (emt.). *Toimissa* julkaistun kuvan ei voi sanoa varsinaisesti rakentavan segregatiota, mutta välittämillään merkityksillä se ei myöskään osallistu miehiä työntekijän perustyyppinä pitävän myytin kumoamiseen.

Motiivin 13. numerossa vuonna 2012 julkaistussa valokuvassa (esimerkkikuva 3) tilanne on hieman päinvastainen kuin *Toimissa* julkaistussa kuvassa (esimerkkikuva 2), vaikka molemmissa kuvissa miehet osoittavat huomiota jollekin. *Toimin* kuvassa apinalle, *Motiivin* kuvassa apua tarvitsevalle vanhukselle. Sukupuoliroolit ovat kuitenkin kääntyneet pääläelleen *Motiivin* kuvassa, mies on astunut ”naisen saappaisiin”. *Miesten töissä* -palsta on laittanut miehen perinteisesti naisten työksi miellettyyn hoitajan asemaan. Kuvaan on valittu paradigmaattisesti elementtejä sekä naisten että miesten työelämästä ja ne on yhdistelty ennakkoluulottomasti horisontaaliseen segregatioon puuttuvaksi merkitysten syntagmaksi.

Kuvan päämääränä on todennäköisesti juuri purkaa horisontaalista segregatiota, kumota ihmisten ennakkoluuloja ja avata ovia miehillekin naisvaltaisiin ammatteihin. Alleviivatessaan naismaisen ammatin sopivuutta miehille se kuitenkin erottelee yhä sukupuolet toisistaan. Kuvassa hoidettavana ja apua tarvitsevana on myös edelleen heiveröinen vanhempi nainen, eikä miestä näin ollen aseteta heikon asemaan, vaan maskuliinisuus säilyttää voimakkaan ja aktiivisen roolinsa.

Motiivin kuvaa voidaan tarkastella subversiivisenä sukupuolen toisin tekemisenä. Mies näyttää viihtyvän naisellisena pidetyssä hoitajan työssä. Jutun otsikko kertoo, että ”Hitsipilli vaihtui vanhuksiin”, mikä selventää katsojalle, että kuvassa oleva mies on kuitenkin tehnyt ja osaa tehdä miestenkin töitä, hoitajan työ on hänelle oma valinta. Miehelle on mahdollisesti annettu vapaus valita mitä ammattia hän työelämässä harjoittaa. Valinnallaan hän osoittaa, että jako naisten ja miesten ammatteihin on turha. Samalla kuva konteksteineen kuitenkin todistaa sen, että miesten ja naisten ammatit ovat yhä olemassa.

Esimerkkikuva 3. Aineiston kuva 439, "Mieshoitaja". Motiivi 13/2012, sivu 25.

Laittaessaan miehen hoitajan rooliin korostetusti epätavallisena miehen työnä, kuvan merkitykset saattavatkin taipua helposti tukemaan sukupuolieroja, eivätkä todennäköisesti tavoiteltua tasa-arvoa päin. Yritykset purkaa vallitsevia normeja ja vakiintuneita työelämän sukupuolittuneita käytäntöjä voivatkin kääntyä helposti alkuperäisiä tarkoituseriään vastaan, ellei representaatiota ole osattu viedä tarpeeksi kauas alkuperäisestä sukupuolittuneesta kontekstista.

Butler (1999) on pohtinut parodiaa yhtenä vahvojen sukupuolinormien vastakeinona. Sillä hän tarkoittaa normin näkökulmasta jonkin representaation tietoista väärintoistoa. Parodian toimivuus on kuitenkin riippuvainen sen tulkintakontekstista, sen pitää toimiakseen olla varmasti ymmärrettävissä. (Butler 1999, 174–177; ks. myös Rossi 2003, 48.) Väärin käytettäessä parodia voi kääntyä alkuperäistä tarkoitustaan vastaan, pönkittämään sukupuolittuneisuutta. *Motiivin* kuvassa on vaarana, että representaation merkitykset rakentuvat tulkitsijalle eri tavalla kuin on mahdollisesti tarkoitettu.

Vaikka suuri osa lukijoista todennäköisesti tunnistaa representaation yrityksen korostaa naisellisen ammatin sopivuutta miehille ilman, että se vähentää työntekijän maskuliinisuutta mitenkään, toisille sukupuolierot saattavat kuitenkin vain vahvistua kuvan myötä. Esimerkiksi otsikko, joka paljastaa,

että mies osaa käyttää hitsipillää, rakentaa metallityöhön, eli perinteiseen maskuliiniseen ammattiin liittyviä konnotaatioita. Se on eräänlainen merkki kuvassa olevan miehen maskuliinisuudesta. Sen vuoksi representaation viestin voi tulkita myös niin, että miehille on edelleen tärkeää maskuliinisuus, jota ei välttämättä löydy naisten ammatista ja sen olemassaolo täytyy todistaa jotenkin muuten. Perinteinen naisvaltainen ammatti nähdään yhä feminiinisenä ja naisellisena, koska miehen sopivuutta alalle täytyy korostaa. Kuvan merkitysongelma piilee siis siinä, että se yhä korostetusti erottaa miesten ja naisten ammatit toisistaan, vaikka se pyrkii taistelemaan samaa jakoa vastaan. Myöntämällä naisille ja miehille usein työelämässä jämähtäneet roolit *Motiivin* valokuva saattaa vahvistaa käsitystä horisontaalisesta segregatiosta.

Kuntalehden vuoden 2012 viimeisen numeron kannessa poseeraa Suomen silloinen peruspalveluministeri Maria Guzenina-Richardson (esimerkkikuva 4). Kuva on hyvin tyyppillisen oloinen ammattilehden representaatio ihmisestä: kuvattava seisoo kuvan pääosassa staattisesti poseeraten, siististi pukeutuneena ja kameraan katsoen. *Kuntalehden* kuvassa Guzenina-Richardsonin asento on lisäksi itsevarma ja ylväs, katse tuima ja päättäväinen. Kuvassa hän seisoo mitä todennäköisimmin työpaikkansa eli eduskunnan käytävällä. Naisministerin kuva tuntuu liittävän vallan feminiinisyteen, vaikka valta usein on kuulunut maskuliinisuuteen (Devor 1989, 51). Koska suuri osa johtajista ja päättäjistä on perinteisesti ollut miehiä ja on edelleen, kuten kvantitatiivinen analyysi todisti, myös *Kuntalehden* kuvan voi tulkita hieman *Motiivin* kuvan (esimerkkikuva 3) tavoin työelämän perinteisten representaatioiden toisin toistamisena.

Esimerkkikuva 4. Aineiston kuva 585, "Guzenina-Richardson". *Kuntalehti* 16/2012, sivu 1.

Kuva herättää ristiriitaisia tunteita. Guzenina-Richardsonin kädet ovat ristissä rinnan päällä, mikä korostaa hänen jyrkää asentoaan ja toisaalta myös peittää hänen biologista naiseuttaan. Hänen pukeutumistapansa on melko koruton, vaatteet ovat kirjavat ja hieman epäviralliset. Kuvassa risteilee siis maskuliinisuuden ja feminiinisuuden merkitsijöitä. Ministeri tuntuu huokuvan naismaskuliinisuutta saavuttamansa aseman pönkittämiseksi. Toisaalta hän kirjavasti kuvioidulla paidalla ja laitetuilla hiuksillaan päästää myös feminiinisyytensä valloilleen. Siten representaation visuaalinen järjestys rikkoo osittain myyttiä yhteiskuntaan jämähtäneestä naiskäsityksestä, jonka mukaan heikkojen ja riippuvaisten naisten rooli on lähinnä miellyttää heteromiesten silmää (Devor 1989, 51).

Suomessa naiset ovatkin jo pitkään ottaneet tasa-arvoeetoksen mahdollistamina sosiaalisesti sekä maskuliinisia että feminiinisiä positioita, vaikka se on usein merkinnyt heille kaksoistaakkaa (Rossi 2003, 59). Naisministerin kuva konnotoi vahvasti voimakkaaseen ja työelämään sopeutuvaan naiseuteen. Guzenina-Richardsonia ei mainita kannessa nimeltä, vaan otsikko luottaa hänen tunnistettavuuteensa. Hän seisoo luontevasti eduskuntatalon käytävällä kuin kuka tahansa päättäjä. Kuva luo mielikuvan työelämässä menestyneestä naisesta.

Esimerkkikuvissa sekä miehet että naiset pääsivät esille, ja molemmat sukupuolet esiintyivät aktiivisina toimijoina. Valokuvat vahvistivat käsitystä siitä, että maskuliinisuus ei kuulu kuvamaailmassakaan vain miehille, eikä feminiinisyys vain naisille, sillä molempia piirteitä esiintyi kummallakin sukupuolella. Molemmat sukupuolet ottivat myös toiselle sukupuolelle ominaisia rooleja, kuten esimerkiksi mieshoitajan ja Guzenina-Richardsonin kuvissa (esimerkkikuvat 3 ja 4).

4.2.2 Kuvituskuvien analyysi

Vaikka kuvituskuvia oli ammattilehdissä selvästi valokuvia vähemmän, vaikutti niitä olevan reilummin muun muassa tyyppillisiin sanomalehtiin verrattuna. Siksi onkin mielenkiintoista, millaisia valintoja kuvituskuvissa ja niiden käytössä on tehty. Kuten kvantitatiivisen analyysin yhteydessä selvisi, suurin osa aineiston kuvituskuvista oli sukupuolen suhteen neutraaleja, mutta miehiä esittäviä kuvia oli hieman enemmän kuin naisia. Kuvituskuvan indeksisyys ei ole valokuvaan verrattuna yhtä vahvaa ja tekijän intentioita voidaan ilmaista niissä sen vuoksi jopa vahvemmin.

Yhteenvedossa (4/2012) ammattikorkeakoulu-uudistusta koskevan jutun yhteydessä on parin perinteisen valokuvan lisäksi kuvituskuva (esimerkkikuva 5). Kuviossa viisi selkeästi maskuliinista, keskenään lähes identtistä, jyrkää mieshahmoa palloilee harmaissa puvuissaan lapioiden ja eri suuntaan osoittavien nuolien kanssa. Kuvitus on asetettu ”Mikä ihmeen AMK-uudistus”

-faktalaatikon ja ammattilistauksen, jota uudistus koskee, päälle. Uudistus koskee erilaisia ammatteja konservaattorista sosionomiin, siis sekä miehisiä ja naismaisia aloja. Juttuun on haastateltu mieshenkilöä, josta on valokuva viereisellä sivulla. Kuvituskuvasta ei kuitenkaan selviä, keneen sillä viitataan, sillä valokuvatusta haastateltavasta tuskin on tarvinnut tehdä kuvituskuva. Kuvitus esittää todennäköisesti AMK-uudistuksen tekijöitä, mutta epäselväksi jää, miksi kuvaan on piirretty pelkkiä miehiä.

Yksi mahdollinen tapa tulkita kuvan ilmimerkitys on, että AMK-uudistus on monimutkainen ja haasteellinen asia, jossa on monta muuttujaa ja mielipidettä mukana. Kuva antaa kuitenkin ymmärtää, että oli suunta mikä tahansa, työryhmänä uudistuksen takana häääävät miehet: vastuu päätöksistä ja toteuttamisesta näyttää valuvan heille. He kannattelevat suuria nuolia ja yrittävät muotoilla niitä.

Idea kuvituksen nuolista sopii periaatteessa otsikkoon ”Suunta oikea, toimet mietityttävät”,

mutta mikään ei anna viitteitä siitä, että kuvassa voisi olla vain miehiä. Suljetaanko naiset perinteisesti päätöksenteon ulkopuolelle, rakennetaanko ammattikorkeakoulu-uudistus vain miesten näkökulmien varaan?

Uudistus koskee sosionomien ja konservaattorien lisäksi muun muassa medianomien ja suuhygienistien, siis hyvin naisvaltaisten alojen koulutusta, mutta kuvasta feminiiniset elementit jäävät puuttumaan. Kuvan konnotoimaa horisontaalista ja vertikaalista segregatiota alleviivaa vielä samassa numerossa muutamaa aukeamaa aiemmin julkaistu kuvitus, jossa puolestaan naispuolinen siivoojahahmo pyrkii lakaisemaan valtavaa roskakasaa pois (Yhteenveto 4/2012, 15). Kuvien merkitykset yhdistyvät syntagmaksi, jossa horisontaalinen ja vertikaalinen segregatioajattelu tuntuu elävän vielä vahvasti. Määrällisessä analyysissä *Yhteenveto* osoittautui naisvaltaisten representaatioiden lehdeksi. Esimerkin pohjalta voi ajatella, että *Yhteenvedon* korkea naisia

*Esimerkkikuva 5. Aineiston kuva 145, "AMK-uudistus".
Yhteenveto 4/2012, sivu 23.*

esittävien kuvien määrä johtuu juuri Akavan Erityisalojen jäsenten naisvaltaisuudesta, ei välttämättä naisiin suhtautumisesta tai heidän asemastaan. Kyseisessä kuvituksessa toinen sukupuoli vaikuttaa jäävän täysin näkymättömäksi, vaikka siihen ei olisi tarvetta. Perusteluna tuntuu olevan vain perinteisten sukupuolittuneiden normien seuraaminen.

Aivan päinvastaista kuvaa, tai oikeammin päinvastoin sukupuolittunutta kuvaa, luo puolestaan *Motiivissa* (10/2012) sivulla 39 julkaistu SAK:n vuoden parasta luottamusmiestä etsivä juttu (esimerkkikuva 6). Kuvassa seisoo pöytää vasten kolme vartaloa ja heidän edessään pöydällä on kolme kolikkopinoa. Henkilöiden kasvot on sumennettu valkoisella, mutta kuvan vartalot ja metonyymisyys täydentävät katsojalle, että kyse on naisista.

Kuva ei olekaan perinteinen kuvituskuva, joka olisi tehty selvästi muuten kun valokuvallisin keinoin tai monia eri kuvia yhdistelemällä, mutta kuvankäsittelyn avulla peitetyt valkoiset alueet liittävät sen kuvituskuvakategoriaan. Kuva herättää naispainotteisuudessaan kysymyksen, voiko SAK:n vuoden paras luottamusmies olla mies? Vai onko kuva vain vastapainoa luottamus*mies*-sanalle, korostaen sitä, että myös nainen voi pärjätä tässä kisassa?

Kuvan vartalot, vaikkakin ne ovat naisiksi helposti tunnistettavissa, kuiskivat kuitenkin myös maskuliinisuudesta, jota erottuu kuvasta selkeästi. On tutkittu, että ihmiset havaitsevat miehisyyden, kun siitä on vain jokin pienikin indikaattori. Pienetkin visuaaliset viitteet miehisyydestä saattavat mennä lisäksi feminiinisten indikaattorien edelle, oli niitä representaatioissa melkein kuinka paljon tahansa. (Devor 1989, 48.) Devoria tulkiten maskuliinisuus on siis tietyllä tavalla helpommin havaittavissa kulttuurissamme.

Esimerkkikuva 6. Aineiston kuva 400, "Naiset pääluottamusmiehiksi". Motiivi 10/2012, sivu 39.

Motiivin kuvassa vartaloiden habitus on jossain määrin perinteisen miesmäinen, esimerkiksi jokaisella hahmolla on lyhyet hiukset. Se saattaa kertoa siitä, että yhä nykyäänkin usein ajatellaan, että miesmäisten naisten on helpompi pärjätä työelämässä. Pukeutumistyyli, voimakkaat järkkymättömät asennot, vauraudesta viestivät kolikkotornit symboloivat menestystä ja valtaa, tietyssä mielessä ne toimivat siis myös maskuliinisuuden metaforana. Kuva yrittääkin mahdollisesti ravistella katsojaa irti perinteisistä sukupuolirooleista,

sillä kuvaan on valittu juuri maskuliinisuutta hehkuvia naisia. Kuka vain voi olla luottamusmies. Toisaalta kuva asettaa kyseenalaiseksi sukupuolten tasa-arvoisuuden: voiko vain miehisyydellä pärjätä työelämässä?

Tulkinta on melko vanhanaikainen ja normittunut, mutta kuva antaa siihen aineksia. Toisaalta kuva on myös eräänlainen merkki sukupuolten välisestä murroksesta: miehet ovat herkistyneet ja kiinnostuneet perheen ja kodin hoidosta, naiset ovat astuneet työelämään. Esimerkiksi isyydelle on annettu uusia, äitiyteen kytkettyjä odotuksia, samalla miehiltä on kadonnut elättäjän status ja perheen pään auktoriteetti (Tigerstedt 1996, 264). Muutos heijastuu pakostikin myös työelämään ja *Motiivin* kuva antaa siitä viitteitä. Mieheyden ja isyyden uudelleenmäärittelyn voidaan nähdä aiheutuvan yhteiskunnan pitkäaikaisesta ja kiihtyneestä heikentymistendenssistä (ema. 268). Miesten syrjäytyminen työelämästä ei liity vain isyyteen, vaan ylipäänsä työelämän arvon laskuun. Esimerkiksi automaation suosion kasvu ja teollisuuden kuivuminen ovat jättäneet juuri horisontaalisesti miesvaltaisiksi jakautuneita työpaikkoja tarpeettomiksi. Miehen siirtyminen töistä kotiin ei siis välttämättä aiheudu kokonaan asenteiden muutoksesta perhe-elämää kohtaan, vaan asenteet ovat muuttuneet, koska työolot eivät enää ole olleet miehille yhtä houkuttelevia kuin aiemmin. Joka tapauksessa, kun moderni isä haastaa äidin asemaa kotona, nainen pyrkii todennäköisesti ottamaan jalansijaa töissä. Tässä valossa *Motiivin* kuva saattaa representoida nykyelämän valtataistoa työelämän, isyyden, äitiyden ja sukupuolten välimaastossa.

Motiivin juttukattaus antaa viitteitä tasa-arvokysymyksistä kiinnostuneista teksteistä ja kuvituksista. Siksi myös perinteisemmän kuvituskuvan analysoiminen lehdestä on hedelmällistä. Esimerkiksi *Motiivin* 2012 vuoden 13. numerossa on puututtu juuri pinttyneiden sukupuoliroolien ongelmaan työelämässä (esimerkkikuva 7). Kuvituskuva on samanlaisen Miesten töissä -vinjetin alla kuin aiemmin analysoitu *Motiivin* valokuva (esimerkkikuva 3). Kuvituskuvassa supermieheksi pukeutunut mies toimii lastenhoitajan tai isän roolissa. Miehen polvella istuu pieni tyttö nalle sylissään, kun mies itse pitää lapiota ja ämpäriä kädessään. Kauempana näkyy isompi lapsi skeittilaudallaan. Taustalla on myös kerrostalo, mikä sijoittaa kuvan tapahtumat ulos. Kuten aiemmin analysoidussa *Motiivin* valokuvassa, jossa mies toimi vanhusten hoitajana, tässäkin kuvituskuvassa naispuolinen henkilö on hoidettavan roolissa.

Esimerkkikuva 7. Aineiston kuva 434, "Teräsmies". Motiivi 13/2012, sivu 19.

Kuvituskuva on tavallaan ikonisen miehen roolin ja sen vastakohdan sekoitus. Kuvassa on paljon maskuliinisuutta ja yksi perinteisen maskuliinisuuden tunnetuin ruumiillistuma: teräsmies, vaikka supersankari on saanut naisellisen tehtävän hoitaakseen. Mies näyttäytyy hoivaavana ja hellänä, mutta kuitenkin vahvana ja voimakkaana. Hänessä risteilevät siis sekä feminiiniset että maskuliiniset merkitykset. Asettamalla miehen naisen tilalle lasten keskelle kuvituskuva rikkoo myytin naisesta kodin hengettärenä ja lastenhoitajana teräsmies-metaforan avulla. Perheen sankarittaren paikalla nähdään sankarimies.

Jutun ingressi kertoo, että ”Muuttuvat työmarkkinat pakottavat miehiä hakeutumaan uusille aloille. Perinteinen miehen rooli lyö kuitenkin kapuloita rattaisiin.” Kuvituskuva alleviivaa, että maskuliininen supersankarikin voi toimia tai pärjätä uudella, miehille epätyypillisellä alalla. Toisaalta kuvituskuva ei kuitenkaan alenna naista, vaikka feminiinisyys on syrjäytetty sijoiltaan. Teräsmies-metaforan voi tulkita niinkin, että naisten tehtävä lastenhoitajana on ollut vaativa, minkä vuoksi miesten on yhä vaikeampi täyttää samoja saappaita.

Kuvituskuvasta ei ilmene, mikä tai mitkä ominaisuudet varsinaisesti perinteisessä miehen roolissa pistävät kapuloita urarattaisiin naisten urille astuttaessa, mahdollisesti juuri tarve olla vahva ja supersankarimainen. Sylissä istuva lapsi näyttää tyytyväiseltä, mikä merkityksellistää vastustavien

asenteiden tulevan jostain muualta, ehkäpä yhteiskunnan tai aikuisten tasolta. Nosto kertoo, että miehellä ja lapsilla on yhteisiä kiinnostuksen kohteita kuten lepakkomies ja teräsmies, mistä aihe kuvitukseenkin on todennäköisesti saatu.

Myös teräsmies-kuvan voi nähdä Butlerin (1999) parodia-keinoja hyödyntävänä kuten *Motiivin* Miesten töissä -palstalla julkaistu valokuva. Kyseisessä kuvituksessa parodia toimii kuitenkin mieshoitajan valokuvaa paremmin. Kuvituksen konteksti avautuu lukijalle selkeämmin eikä siihen liity samanlaista, yhtä vahvaa väärintulkinnan vaaraa, joka saattaisi vahvistaa segregatiota entisestään. Teräsmiehen ikoninen miehisuus ja sankarillisuuden symbolit, toisaalta herkkä hoivavietti ja nallekarhut tuntuvat onnistuvan tasapainottamaan mieheyden ja naiseuden roolit sopusointuiseksi merkkien yhdistelmäksi. Representaatio onnistuu leikittelemään miehisen roolin muutokseen liittyvillä merkityssuhteilla kuitenkin parodiomatta niitä liikaa. Korostettu supermies-maskuliinisuus merkityksellistää representaation tulkitsijalle roolijaon ja segregatian surrealistisuuden. Kuva herättää kysymyksen sukupuoliroolien merkityksestä työelämässä, tai oikeastaan ajatuksen niiden merkityksettömyydestä. Se patistaa pohtimaan työelämän roolijaon ja naisten ja miesten asemien ristiriitaisuutta. Tarvitseeko miehen esimerkiksi olla teräsmies selviytyäkseen naisten töistä? Kääntymällä segregatian puoleen, kuvitus onnistuu paljastamaan juuri siihen liittyvän ajattelumaailman ongelmallisuuden ja purkamaan pinttyneitä, mutta tarpeettomia eroja miesten ja naisten väliltä.

Toisin kun macho-maskuliinisuutta ja feminiinistä asemaa pohdiskelleva teräsmies-kuva, monet ammattilehtien kuvituksesta olivat sukupuolineutraaleja. Koska suurin osa tarkasteleman aineiston kuvituskuvista oli sukupuolineutraaleja, koin myös yhden neutraalin kuvituksen analysoimisen tärkeäksi sukupuoli-kysymyksen ja segregatian tarkastelun kannalta. Tästä toimii esimerkkinä *Toimissa* (4/2012) julkaistu ”Pieniä veroparatiiseja” käsittelevän jutun kuvitus (esimerkkikuva 8). Juttu kertoo siitä, miten tai missä asioissa yksittäinen palkansaaja voi vältellä veroja.

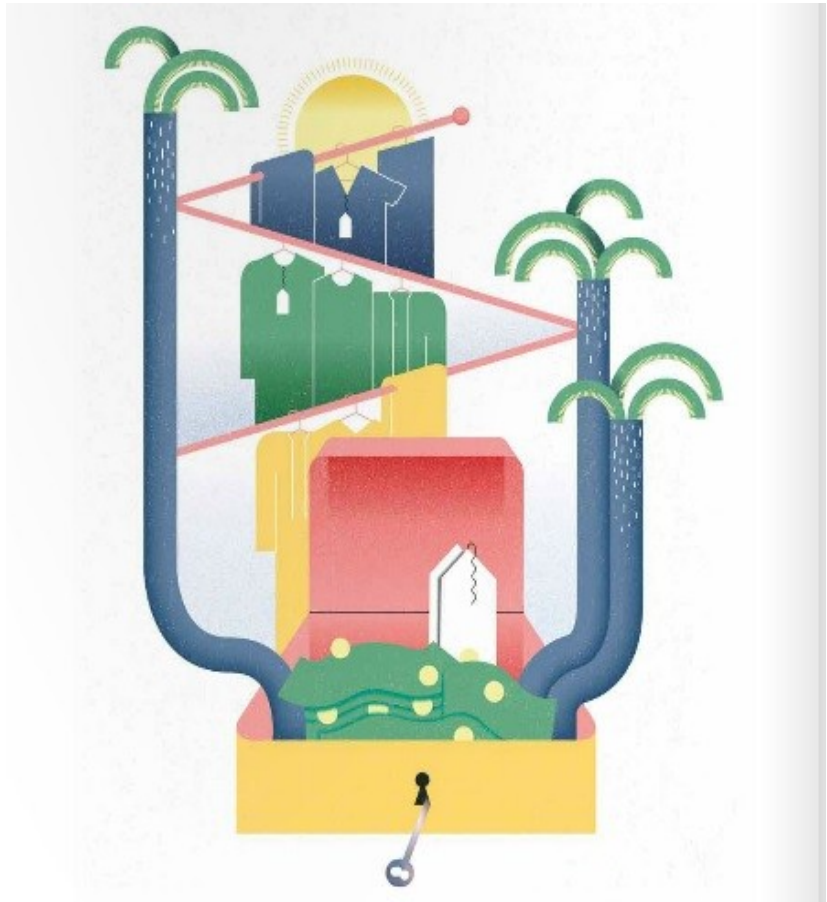
Kuvitus on melko abstrakti eikä sen merkitys aukea katsojalle välttämättä heti. Kuvitus yrittää kuvata niitä keinoja, joiden avulla yksittäinen ihminen voi saavuttaa jossain määrin oman veroparatiisin. Vaikka kuvassa on ihmisiin viittaavia merkkejä, kuten vaatteita, kaikki on piirretty sukupuolien tunnistamisen kannalta liian vähän sukupuolia merkitsevästi. Toisaalta sukupuolineutraalius rakentuu tietyn tasapainon päälle. Vaikka jokin vaate kuvassa olisi ehkä tulkittavissa naiselliseksi, sen voiman kumoo seuraava vaate, jonka voi tulkita miehiseksi ja niin edelleen. Kuvan värimaailma on tavallaan melko suppea ja hillitty, vaikka värit ovatkin pirteitä. Väreinä on käytetty vain perusvärejä: vihreää ja sinistä, jotka voi liittää perinteisten normien mukaisesti maskuliinisuuteen sekä keltaista ja punaista, joihin voidaan liittää feminiinisyys. Kuva

on muutenkin tasapainoinen. Lipasto, putkista rakentuvat palmut, vaate tangot ja vaatteet sekä aurinko kietoutuvat yhteen viittaamatta naiseuteen tai mieheyteen.

Kuvituskuva on esimerkki siitä, millaisilla valinnoilla visuaalisia järjestyksiä voidaan rakentaa puuttumatta sukupuolittuneisuuteen. Kuvituskuvassa ei ole minkäänlaista indeksisyyttä sukupuoliin, vaan naisten ja miesten paradigmoilta on jätetty kuvitusta rakennettaessa merkit kokonaan valitsematta. Jättämällä sukupuoliin viittaavat indeksit tai ikonit pois kuvasta, kuvituskuva todistaa, että työelämä voi toimia hyvin ilman sukupuolia. Sen kautta kuvitus onnistuu myös horjuttamaan segregatiota. Valinnoillaan kuvituskuva luo konnotaatioita ja denotaatioita,

jotka ovat kaikille yhteisiä sukupuoleen katsomatta. Jutun oheen olisi hyvin voinut liittää kuvituksen, jossa mies, nainen tai molemmat tekevät jotain, josta voi hankkia tuloja ilman verovelvollisuutta. Silloin kuvan henkilöiden tai kuvan ja katsojan välille olisi todennäköisesti syntynyt sukupuoliin liittyviä merkityssuhteita jossain muodossa. Yksittäiset merkit, kuten vaatteet ja avain lipastossa viittaavat kuitenkin inhimilliseen toimintaan. Eläimet, kasvit tai koneet harvemmin käyttävät avaimia ja vaatteita. Ihminen pidetään siis mukana visuaalisen järjestyksen toiminnassa, mutta sukupuolelle ei anneta merkitystä.

Etenkin mainonnassa mutta myös muualla mediassa maskuliiniseksi ja feminiiniseksi ymmärrettyjä piirteitä on tarkoituksenmukaisesti yhdistetty sukupuolittuneisiin ruumiisiin erilaisissa diskursseissa ja niihin liittyvässä vallassa. Kyseisillä diskursseilla on lujitettu ylittämätöntä kahtiajakoa, näkemystä vastakkaisista sukupuolista. (Rossi 2003, 61). Kahdeksas esimerkkikuva erottautuu tästä dikotomiasta. Vaikka kuvassa on monia vastakohtia, kuten aurinko ja sade, se asettelee eri ilmiöt

*Esimerkkikuva 8. Aineiston kuva 278, "Veroparatiisi".
Toimi 4/2012, sivu 10.*

tasapainoon keskenään ja jättäytyy valintoineen kokonaan pois sukupuolittuneesta diskurssista. Yksi mahdollisista keinoista työelämään liittyvän segregaatian häivyttämiseen representaatioista tuntuukin olevan sukupuolittuneiden ihmisten pois jättäminen kuvista tai tasapainon rakentaminen vastakohtien välille. Journalistisissa kuvissa korostuu kuitenkin ihmisten tärkeys ja journalismissa oleellista on juttuun liittyvien henkilöiden näyttäminen silloin kun se on mahdollista. Sen vuoksi *Toimin* kuvituksen kaltaisten sukupuolineutraalien representaatiokeinojen soveltaminen varsinaisesti henkilöitä ja ihmishahmoja esittäviin kuviin olisi tärkeää.

Kuntalehden vuoden 2012 seitsemännessä numerossa julkaistu kuvitus rakentuu puolestaan ihmistoimijoiden ja sukupuolten varaan (esimerkkikuva 9). Kuva on käypä esimerkki siitä, kuinka kuvituskuviin on usein valittu selkeästi jomman

kumman sukupuolen edustaja. Kuten kvantitatiivinen analyysi paljasti, tuo valinta kohdistuu hieman useammin miehiin kuin naisiin. *Kuntalehden* kuvituksessa on nopeasti katsottuna kaksi miestä, mutta kun kuvitusta tarkastelee lähemmin ja suhteuttaa sitä välittömään tekstikontekstiin, kuvassa onkin vain yksi mies, joka toimii kahdessa roolissa.

Samaksi mieheksi ymmärrettävä henkilö toimii kuvituksen mukaan lääkärinä ja kuntatyöntekijänä. Miehisyys paljastuu henkilön ulkomuodosta ja pukeutumisesta selkeästi, vaikkei hahmojen indeksisyys suhteessa todelliseen ihmiseen ole verrattavissa aivan valokuvan tasoon, esimerkiksi putken mallisen nenän vuoksi. Maskuliinisuuteen on usein liitetty dominointi, aggressiivisuus ja valta (Devor 1989, 50.), mikä näkyy kuvassa arvostettuina toimenkuvina ja myös siten, että mies on siinä hallitsevassa asemassa feminiinisten merkkien puuttuessa.

Kuvituksessa on valtaan ja vaatetukseen liittyviä miehisiä merkitsijöitä, mutta muuten sukupuoleen viittaavia merkkejä ei kuitenkaan suuremmin löydy hahmoista. Niinpä sukupuoli tuntuu rakentuvan kuvituksessa ennen kaikkea luonnollisen ja kulttuurisen perimän varaan.

Esimerkkikuva 9. Aineiston kuva 492, "Kaksoisagentit". Kuntalehti 7/2012, sivut 38-39.

Käsitykset feminiinisyydestä ja maskuliinisuudesta pyörivät naisille ja miehille langenneiden ”luonnollisten” roolien ympärillä. Molempien sukupuolten uskotaan jakavan samoja ihmismäisiä piirteitä ja pystyvän samoihin asioihin, mutta joidenkin tehtävien ajatellaan olevan toiselle sukupuolelle sopivampia kuin toiselle. Henkilöiden, jotka tekevät asioita, joiden ajatellaan sopivan toiselle sukupuolelle paremmin, odotetaan suoriutuvan toimista heikosti. (Devor 1989, 50.)

Kuntalehden kuvituskuva herättää denotaatioita, jotka viittaavat tähän ilmiöön. Sekä kuntatyöntekijän eli lääkärin, ja luottamushenkilön että agentin roolin (kyseisen jutun kaksoisagentti-termiin viitaten) voi mieltää miehiseksi tai maskuliiniseksi. Työelämä on todennäköisesti suurimmaksi osaksi jakautunut naisten ja miesten aloihin juuri yllä mainitun käsityksen vuoksi, jonka mukaan naiset selviävät paremmin toisista tehtävistä, kuten äitiydestä ja kauneudesta, kun miehet taas toisista, esimerkiksi raskaista ja vaativista töistä. Vaikka kuvan konnotaatiot eivät varsinaisesti ilmennä miehen eroa suhteessa naiseen, koska feminiininen toimija puuttuu kuvasta täysin, kulttuurisen taustan ja Devorin ajattelun pohjalta kuva näyttäytyy joka tapauksessa tavallaan miesten tehtävien symbolina.

Kuvitus on välittömän tekstiyhteyden kannalta oivaltava ja havainnollistaa esimerkillisesti jutun esiin tuomaa dilemmaa: voiko kuntatyöntekijä toimia myös kunnan luottamushenkilönä vai aiheuttaako se eturistiriitoja. Mielenkiintoista kuvituksessa on myös kaksoisagentti-metaforan suhde sukupuoleen. Vaikka kuvan merkityksistä rakentuu kahden hahmon sulautuminen yhdeksi agentiksi, siinä on kuitenkin useampi miehinen toimija: lääkäri, luottamushenkilö ja kaksoisagentti. Kuvituksessa valta kuuluu miehille. Se toimiikin ikään kuin horisontaalisen ja vertikaalisen segregaaation metaforana, jakautuneen työelämän kuvaajana, mikä tulee *Kuntalehdessä* korostetusti esille jo määrällisen analyysin suuresti sukupuolten mukaan jakautuneiden kuvamäärien myötä. Kun kuvan subjektiin olisi voitu valita merkkejä vain kuntatyöntekijän, lääkärin, agentin tai henkilöiden paradigmoilta, on päädytty valitsemaan miessukupuolen paradigmat ja jätetty nainen valitsematta. Kuva ei välttämättä intentionaalisesti esitä vain miestä, mutta liittää miehisyyden kuitenkin lääkärin ja kuntatyöntekijän toimenkuvaan. Valinta tukee segregatiota, koska se ei anna mahdollisuutta valita toisin. Kyseisen representaation visuaalisessa järjestyksessä nainen ei voi olla lääkäri tai kunnan luottamushenkilö. Sen vuoksi katsojan on helpompi rakentaa kunnallisen kaksoisagentinkin rooli miehisen merkitysjärjestelmän varaan. Vastaavat kuvitukset naisista toimivat samoin tavoin toiselle sukupuolelle. Esimerkiksi kun pelkästään nainen nähdään lehden sivuilla kuvittamassa hoitajan tai siivoojan ammattia, merkitykset rakentuvat perinteisen normitetun ja sukupuolittuneen yhteiskuntajärjestelmän varaan, jossa miehille ja naisille on omat roolinsa ja heidän töillään tietyt asemansa. *Kuntalehden* kuva toimii tässä mielessä samalla tavalla kuin

analysoimani *Yhteenvedon* ammattikorkeakoulu-uudistuksen tekoa esittelevä kuvituskuva (esimerkkikuva 5). Molemmissa kuvissa toimijaksi on valittu sukupuoli, vaikka viestin välittämiseksi valintaa ei olisi tarvinnut tehdä tai kummassakin kuvituksessa olisi mahdollisesti voitu esittää molemmat sukupuolet. Kvantitatiivinen analyysi antoi viitteitä siitä, että valinta kohdistetaan kuitenkin useammin miehiin.

Ammattilehtien välillä ja jopa yksittäisten lehtien sisällä on selvästi eroja miesten ja naisten esittämisessä. Selkeää on, että miehet ja naiset saavat representaatioissa vielä erilaisia rooleja. Usein perinteisiä esittämistapoja alleviivataan, mutta toisinaan niitä vastaan myös taistellaan, kuten *Motiivin* teräsmies-kuvassa. Kuvalliset esitykset vaikuttavat ylläpitävän segregatiota. Analyysin perusteella näyttää siltä, että työelämässä ei voi useinkaan olla pelkästään henkilö, on oltava mies tai nainen. Työntekijä ei vielääkään voi siis olla täysin sukupuoleton henkilö, tai ainakin töissä on toimittava jommalle kummalle sukupuolelle asetettujen tyypillisten normien mukaisesti.

Esimerkkikuvissa miehet pääsivät usein aktiivisempaan rooliin ja enemmän esille, kuten jo määrällinen analyysi paljasti. Kuvituskuville oli selvästi irroteltu valokuvia enemmän, mutta silti esimerkiksi sukupuoliin ei oltu kuitenkaan suurissa määrin puututtu, niihin kiinnittyvät merkit oli jätetty katsojan selkeästi tunnistettavaksi. Kuvituksista paistoivat useammin esille miehiset merkit kuin feminiiniset. Naiset jätettiin usein kuvituksissa kokonaan pois, tai heihin liitettiin maskuliinisia piirteitä, kuten myös naisia kuvaavissa valokuvissa tehtiin.

5. JOHTOPÄÄTÖKSET

Sekä kvantitatiivinen että kvalitatiivinen analyysi jo erikseen osoittivat, että työelämän segregaatio näkyy myös ammattilehtien visuaalisissa representaatioissa. Se ilmenee kuitenkin monissa erilaisissa muodoissa ja eri tavoin. Vahvasti kulttuuriin kytkeytyneiden sukupuolien ja representaatioiden tutkiminen ei ole aina yksinkertaista. Välillä sukupuolittuneisuutta voi olla vaikea erottaa opituista näkökulmista ja tarkastelutavoista.

Tutkimuksen alussa mainitsin innostukseni aiheeseen alkaneen omista kokemuksistani työelämässä. Vaikka sukupuolen tutkimuksen tarvetta nyky-Suomessa joskus vähätellään vedoten hyvin toteutuneeseen tasa-arvoon, representaatioiden tarkastelu todisti, että työelämästä itselleni syntynyt eriytynyt mielikuva oli varsin pitävä. Miehet ja naiset ovat yhä eriarvoisessa asemassa keskenään, mutta häviäjiä eivät ole aina naiset, kuten usein kuvitellaan, vaan miehilläkin on omat ongelmansa segregaation suhteen. Seuraavaksi käyn läpi vielä tarkemmin, millaisia asioita kuvat oikeastaan paljastivat ammattilehtien visuaalisesta viestinnästä ja työelämän eriytymisestä.

5.1 Kuvien viesti

Analyysi osoitti, että ammattilehtien visuaaliset representaatiot ovat sukupuolittuneet sekä määrällisessä että laadullisessa mielessä. Naisten kuvia löytyy lehdistä enemmän, mutta lukijakunnan sukupuolijakaumaan verrattuna miehet vievät voiton. Toisaalta määrällinen eriytyminen noudatteli edes viitteellisesti lukijakunnan sukupuolijakaumaa – ja todisti sen, että ainakin horisontaalista segregaatiota esiintyy yhä niin työelämässä kuin sitä kuvaavissa representaatioissa. Laadullinen analyysi puolestaan toi esille erilaisia esittämistapoja miehille ja naisille. Miehiä esitettiin voimakkaampina, tärkeämissä asemissa olevina, supersankarin ominaisuuksin varusteltuna ja jopa normina, kuten esimerkiksi *Yhteenvedon* AMK-uudistuskuvassa. Naisia kuvattiin usein hieman heikompana miehiin verrattuna, esimerkiksi hoivan kohteena kuten *Motiivin* mieshoitajaa esittävässä valokuvassa. Toisaalta naisille annettiin myös valtaa, heidän voimakkuuttaan lisättiin maskuliinisin piirtein, kuten *Motiivin* pääluottamusmieskuvassa. Maskuliinisuus näkyi siis vahvasti myös naisia esittävässä kuvissa.

Miesten pääsy voimakkaammin esille kuvissa voi johtua miehille tyypillisesti historiallisesti määräytyvästä johto- ja edustusasemasta. Glendhill ja Ball (2013, 341) tuovat esiin monien, etenkin feministitutkijoiden huomaaman piirteen, että joukkoviestinnässä on tapana pitää maskuliinisuutta normina ja vain naisten kulttuuri täytyy erikseen sukupuolittaa. Uutisgenren ajatellaan usein olevan neutraali jo journalismin objektiivisuuden ihanteen vuoksi. Aiemmissa tutkimuksissa on kuitenkin

havaittu, että naiset ovat uutisissa usein aliedustettuina (Aslama 2006, 51–52). Tutkimus vahvisti tätä käsitystä. Tarkastelemiani ammattilehtiä julkaisevien liittojen jäsenistöstä valtaosa on naisia, mutta silti lehtien varsinaisissa uutisten ja juttujen kuvissa naiset jäivät suhteellisesti vähemmän näkyville. Olisikin mielenkiintoista selvittää, miten miesten ja naisten julkinen asema määräytyy? Julkisuuden ehdot tuntuvat olevan ammattilehdissäkin erilaisia miehille ja naisille. Tulokset viittaavat siihen suuntaan, että ammattilehtien viestintä on jossain määrin sukupuolten mukaan eriytynyttä. Eriytyminen on erityisen ongelmallista silloin, kun media rakentaa mielikuvia työelämästä lukijoille. Työelämän vertikaalista ja horisontaalista segregaatiota voi olla vaikea purkaa, jos sekin nähdään median luomien ajatusmallien vuoksi normaalina.

Erilaisia maskuliinisuuksia etenkin mainoskuville tutkinut Nixon (2013) on kiinnittänyt huomiota myös katseen sukupuolittuneisuuteen. Representaatiot eivät siis välttämättä itsessään aina synnytä sukupuolittuneita merkityksiä, vaan olennaista on myös kuka representaatiota katsoo ja miten. (Nixon 2013, 310.) Ammattilehdissä katsojaksi on todennäköisesti ajateltu ammattikunnan edustaja, joku jolla on jonkinasteinen aiheisiin liittyvä asiantuntemus. Jatkotutkimuksissa voisi pohtia sitä, ajatellaanko tutkimissanikin ammattilehdissä katsojan olevan mies, samoin kuin joukkoviestinnän normeissa, vaikka enemmistö lukijoista on todennäköisesti naisia. Vai ajatellaanko ammattilehtien lukijoissa liiton jäsenmäärän mukaisesti olevan enemmän naisia, ja miehet on mahdollisesti asetettu representaatioissa suurissa määrin esille malliksi tai objektiksi naisille? Joka tapauksessa miesten määrä suhteessa liittojen todelliseen sukupuolijakaumaan kertoo siitä, että miehillä on jonkinlainen erityinen tai normitettu asema työelämässä – tai ainakin sitä esittävässä kuvissa. Ennen kaikkea kuvat paljastavat sen, että ihmisiä ei edelleenkään kohdella työelämässä vain ihmisinä, vaan sukupuolina ja sukupuolille ominaisiksi oletettujen piirteiden mukaisesti. Se kävi ilmi esimerkiksi naisia esittävien representaatioiden tarkemmassa analyysissä; työelämässä menestyvillä naisilla täytyi lähes poikkeuksetta olla miehisyys tai maskuliinisuuteen liittyviä piirteitä. Miehet saatettiin kuvissa asettaa naisten ammattiin tai asemaan, mutta he säilyttivät silti vahvemmin oman sukupuoli-identiteettinsä, mikä korostui esimerkiksi *Motiivin* teräsmies-kuvituksessa.

Ammattilehtien visuaalisissa representaatioissa seikkailtiin sekä horisontaalista että vertikaalista segregaatiota ilmentävissä teemoissa. Jotkut segregaatioteoriat väittävät, että vertikaalinen segregaatio juontaa juurensa naisten alemmasta tuottavuusasteesta ja inhimillisestä pääomasta. Naiset ”tuhlaavat” enemmän energiaa perhe-elämään, mikä näkyy kunnianhimon ja sitoumuksen puutteena työpaikalla. (Browne 2006, 65.) Perhe-elämän vastuun jakaminen yksityiselämän ja työelämän sekä miesten ja naisten välillä onkin osoittautunut usein tasa-arvon kannalta ongelmalliseksi. Perhe-elämä voi olla myös yksi selitys representaatioiden sukupuolijakaumalle, eli

naisten suhteellisesti vähäisemmälle näkyvyydelle kuvissa ja miesten suuremmalle edustukselle korkeammissa asemissa. Kuvien määrällisen analyysin mukaan naiset ovat selvästi työelämässä mukana, lehdissä esitetyistä toimijoiden kuvista suurin osa oli naisia. Varsinaisissa journalistisissa kuvissa, eli kooltaan hyvin pieniä toimija-kuvia suuremmissa kuvissa miehiä representoitiin kuitenkin enemmän. Juuri perhe-elämä saattaa olla yksi tämän eron aiheuttajista. Suomessa naisia on nykyään työelämässä lähes yhtä paljon kuin miehiä, mutta kenties perheestä huolehtiminen estää heitä saavuttamasta aivan samanlaista asemaa työelämässä miehiin verrattuna? Ura voi perheen vuoksi olla katkonaisempi, eikä työlle pystytä mahdollisesti uhraamaan samassa mittakaavassa aikaa. Ajatus tukee käsitystä siitä, että vastuu perheestä ja kodista, oli kyseessä sitten oma tai perinteisistä yhteiskunnallisista ajattelumalleista ponnistava valinta, jää edelleen naisten harteille. Perhe-elämä ja sen tuomat kiireet ja velvollisuudet voivat vaikuttaa siihen, miksi kuvien kohteeksi valikoituu ammattilehdissä useammin mies kuin nainen. Vaikka naisten määrä työelämässä lähentelee tiiviisti miesten määrää, ammattilehtien kuvissa he eivät vielä pääse samalla viivalle. Miehisuus korostui määrällisen analyysin lisäksi myös laadullisessa analyysissä. *Yhteenvedon* kuvituskuva ”AMK-uudistus” on hyvä esimerkki siitä, miten maskuliinisuus tuntui edelleen normittuvan myös representaatioiden tarjoamissa merkityksissä. Kuvitus antoi ymmärtää, että AMK-uudistuksesta vastuussa ovat vain miehet, vaikka se koski myös naisvaltaisia aloja. Kuva herättääkin kysymyksen, miten työelämä voi kasvaa pois segregatiosta, jos muutoksissa huolimatta maskuliinisuus ja miesten tarpeet toimivat työelämässä ensisijaisina muutosten vetureina?

Horisontaaliseen segregatioon liittyy puolestaan mahdollisesti vahvemmin asenteet ja ajattelumallit. Naiset siirtyvät työelämän rakennemuutosten myötä uusille urille, mutta perinteisillä naisten aloilla usein vallitseva pienempi palkka ei houkuttele enää työntekijöitä. Tiivistetysti horisontaalinen segregatio vaikuttaa siihen, että joitakin aloja uhkaa työvoimapula kun toisilla on liikaa tarjontaa. Osassa aineiston representaatioista asenteita yritettiin purkaa, joskus onnistuneesti ja joskus vähemmän onnistuneesti. Sekä miehille että naisille tuntuu kuitenkin olevan selkeät ja vakiintuneet esittämistavat, mikä vaikeuttaa uusien ajatusmallien omaksumista. Jos nainen koetaan esimerkiksi heikoksi, mies ei välttämättä halua tulla liitettyksi ”heikon” ihmisen ammattiin. Jos naiset puolestaan ovat omaksuneet kulttuurisesti heille langenneen heikomman aseman, heitäkin saattaa pelottaa miesten saappaisiin astuminen. Aiemmissa tutkimuksissa on havaittu, että naiset ovat työelämässä vaatimattomampia ja saattavat tyytyä miehiä helpommin esimerkiksi pieneen palkkaan (esim. EK 2013; Browne 2006).

Tuloksia tarkasteltaessa on muistettava, että vaikka segregatian usein ajatellaan olevan haitallista, se estää muun muassa naisten ja miesten väliset jatkuvat kilpailu- ja vertailutilanteet (Korvajärvi

2010, 186). Toisaalta aineisto osoittaa, että vaikka tarkasteltavat lehdetkin edustivat pääasiassa naisvaltaisia aloja, usein esille pääseviltä naisilta vaadittiin juuri maskuliinisia ominaisuuksia ja miehet olivat enemmän edustettuina merkittävimmissä yhteyksissä, kuten johtokontekstissa ja todella suurissa kuvissa. Etenkin *Kuntalehden* miesvoittoinen kuvasto voi johtua lehden miesvaltaisesta lukijakunnasta ja päättäjien ammattiryhmään keskittyneestä näkökulmasta, mutta samalla se on osoitus siitä, että vertikaalinen segregatio jyllää edelleen vahvana. Havaintoa tukee myös aineiston naisvaltaisinta kuvastoa edustava *Yhteenveto*, jossa oli puolestaan eniten hyvin pieniä kuvia. Tämän aineiston pohjalta sukupuoli vaikuttaa korreloivan representaatioissa henkilön näkyvyyteen ja se puolestaan viestii sukupuolten erilaisesta arvostuksesta ja merkityksestä työelämässä. Esimerkiksi ylläpitämällä maskuliinista kuvastoa korkeissa asemissa olevista henkilöistä *Kuntalehti* saattaa tukea lasikattoa, joka edelleen pitelee naisia poissa johtajan asemasta. Julkusen (2009, 74) tavoin voitaisiinkin todeta segregatian purkautumisesta, että vaikka suunta on oikea, se on riittämätöntä. Juuri kunta-alan, joka on yhteiskunnallisen toiminnan perusyksikkö, ja joka jossain määrin koskettaa kaikkia välillisesti tai välittömästi, tulisi näyttää esimerkkiä segregatiovapaana vyöhykkeenä, sillä sen käytännöt heijastuvat päätöksenteossa ja sääädöksissä jokaiseen työelämän osa-alueeseen.

Lisäksi *Yhteenveto*, *Toimi* ja *Motiivi* esittivät suhteessa edustamansa ammattiliiton jäsenmäärään nähden enemmän miehiä. Näin lehdet saattavat osaltaan rakentaa ja ylläpitää kuvastoa miesten vahvemmassa asemasta työelämässä. Esimerkiksi teollisuuden rakennemuutos, etenkin perinteisen teollisuuden kuihtuminen, on kuitenkin vaikuttanut siihen, että todellisuudessa miehiä uhkaa jossain määrin syrjäytyminen työelämästä. Korvajärven (2010, 185) mukaan tilastot osoittavat, että naisten määrä on työelämässä kasvanut 2000-luvulla ja he ovat muodostamassa työssäkäyvien enemmistön Suomessa. Pystytäänkö miesten representaatioiden avulla, esimerkiksi uusia rooleja esittämällä kuten tehtiin *Motiivin* Miesten töissä -palstan kuvilla, tasapainottamaan muuttuvaa rooliasetelmaa sukupuolten välillä ja estämään miesten syrjäytyminen? Elinkeinoelämän keskusliiton (2013, 8) mukaan muutokset ovat joka tapauksessa hitaita ja vaikka miehet saataisiin hakeutumaan esimerkiksi opiskelemaan hoitoalaa, vaikutusten siirtyminen työelämään kestää vuosia.

Miesten syrjäytymisen kannalta mietittynä *Motiivin* ”teräsmiestä” esittävän kuvituksen voikin ajatella representoivan nykyelämän valtataistoa työelämän, isyyden, äitiyden ja sukupuolten välillä. Muun muassa Rahkosta [1987] mukaillen, Tigerstedt (1996) on todennut, että työelämässä vallitsee heikentymistendenssi, joka on ollut havaittavissa jo ennen 1990-luvun lamaa. Hänen mukaansa ”automaatio aiheutti teknologista työttömyyttä, työntekijä ja työesine loitontuivat toisistaan, työaika lyheni, vähitellen työn arvostus alkoi laskea erilaisten ei-työkeskeisten toimintojen kustannuksella,

työetiikka rapautui.” Muutokset ovat ajaneet miehiä enemmän perhe-elämän piiriin, mutta siitä huolimatta kodin työnjako on pysynyt yllättävän samana, eli naisvetoisena. (Tigerstedt 1996, 263–268.) Naisille on langennut kaksoistaakka. Olisi mielenkiintoista tietää, ovatko naiset saaneet viime vuosikymmeninä sijaa työelämässä juuri koska se on rapautunut ja miehet etsivät sen vuoksi suurempaa roolia kotoa? Jatkotutkimuksissa voisi selvittää, ovatko miehet siirtyneet työelämästä kotiin pakosta, kun työelämä on ajautunut kriisiin vai ovatko ajattelumallit perheasioita kohtaan muuttuneet?

Kuten Elinkeinoelämän keskusliiton (2013, 12) selvitys paljasti, tytöt kouluttautuvat nykyään poikia enemmän, eikä pojille ole samassa mittakaavassa uudelle urille ohjaavia hankkeita kuin tytöille, vaikka monet perinteisesti miesvaltaiset alat ovat kriisissä. Syrjäytyminen on monille miehille todellinen riski, vaikka miehiä saattaa myös kiinnostaa koti-isyys. Asenneongelmat ovat edelleen nyky-yhteiskunnassa esteenä. Asia tuotiin osassa ammattilehtien kuvista esille, mutta ne eivät aina välittäneet katsojalle muutoksen kannalta myönteistä viestiä. Esimerkiksi *Motiivin* kuvissa pyrittiin poikkeuksellisen ahkerasti tarkastelemaan asioita tuoreella tavalla ja asettamaan miehiä myös naisten ammatteihin. Kuitenkin kuvissa korostuivat usein perinteiset miesten ominaisuudet ja niiden tärkeys. Representaatiot siis heijastelevat työelämän eriytyneisyyttä ja pönkittämällä vakiintuneita normeja ne myös rakentavat eriytyneitä näkökulmia yhä vahvemmiksi. Ammattilehtien kuvat näyttävät katsojalle miten horisontaalinen ja vertikaalinen segregatio edelleen vaikuttavat työelämässä, mutta samalla ne sortuvat välillä itse segregatian rakentamiseen – silloinkin, kun ne pyrkivät sitä tarkoituksenomaisesti purkamaan.

Jos representaatioita tarkastellaan kulttuurisesta näkökulmasta, niiden merkitys ei voikaan koskaan olla lopullisesti vakiintunut kuten ei sukupuolenkaan, koska sosiaaliset ja kielelliset käytäntömme sekä sääntömme muuttuvat jatkuvasti (Hall 2013, 9). Sen vuoksi onkin olennaista nähdä se potentiaali, joka representaatioihin kätkeytyy. Aineistoni osoitti, että sukupuolia käytetään hyvin eri tavoin ammattilehtien kuvissa. Joissakin kuvissa sukupuoli tuodaan vahvasti esille, naisten ja miesten rooleilla leikitellään kuten *Motiivin* valokuvaesimerkissä ja teräsmies-kuvassa. Toisaalta naiset ja miehet asetetaan usein heille tyypillisiin asemiin, miehet edustajiksi ja naiset taustalle toimijoiksi, kuten määrällinen sisällönanalyysi osoitti. Vakiintuneita sukupuolirooleja tuetaan myös yksittäisten representaatioiden käytännöissä. Näin vahvistetaan vallitsevia representaatiokäsityksiä ja samalla niitä asenteita, jotka estävät työelämää tasoittumasta.

Ongelma ei ehkä olekaan vain siinä, että useat ammatit mielletään sukupuolten mukaan jakautuneiksi eikä niitä siksi sekoiteta keskenään, vaan sukupuolet itsessään pitäisi rakentaa uusien mielikuvien varaan. Vaikuttaa siltä, että työelämässä perinteiset sukupuolimallit ovat jossain määrin

iskostuneet niin syvälle, että ne hallitsevat myös eriytymistä korjaavaa toimintaa. Vaikka segregaaation ongelmaan pyritään ainakin näennäisesti muun muassa koulutuksessa puuttumaan, uskotaan yhä, että poikia ei tarvitse ohjata niin paljon kuin tyttöjä, koska he ovat vahvempia ja pärjäävät paremmin omillaan.

Eriytyneisyys ei siis rakennu pelkästään perinteisestä ammatti- ja asemajaosta, johon olemme tottuneet. Se rakentuu suureksi osaksi niistä mielikuvista, joita sukupuoliin liitämme ja millaista toimintaa eri sukupuolten edustajilta odotamme. Sen vuoksi esimerkiksi miehille voi olla vaikeaa astua ”alempaan ja heikompaan” naisten ammattiin, kun naiset taas yrittävät pärjätä urillaan korostamalla maskuliinisia piirteitään. Suuri osa ammattilehtien representaatioista tukee osaltaan tämän jaon ylläpitämistä, koska niissä ei ole luovuttu tietyistä miehille ja naisille normitetuista esittämisen käytännöistä välttämättä silloinkaan, kun pyritään kuvaamaan ammattikuntia ja niiden edustajia uudella tavalla sukupuolinnormien ulkopuolella. Työelämän segregatiota ei todennäköisesti voidakaan täysin purkaa keskittymällä pelkästään työelämän ongelmiin, vaan on selkeästi pureuduttava syvemmin kulttuurin näkemyksiin sukupuolesta; siihen miten miehet ja naiset nähdään ja miten heidät tulisi nähdä. Kokonaisvaltaisten kulttuuristen sukupuoliin liittyvien suhtautumis- ja ajattelutapojen muutoksen jälkeen monipuolisempi ja tasa-arvoisempi työelämä voisi olla molemmille sukupuolille mahdollinen.

5.2 Kriittisiä huomioita

Määrällinen analyysi sisältää yli 600 kuvaa ja on melko kattava otos aineistoon kuuluvien lehtien kuvavirrasta. Toisaalta se on vain murto-osa kaikkien Suomen ammattilehtien kuvamäärästä. Esimerkiksi *Motiivin* ja *Kuntalehden* vuodessa julkaistavista numeroista aineisto kattaa vain pienen osan. Tutkimusaineistoa ja sen tuloksia ei siksi voi suuresti yleistää. Toisaalta se viestii kuitenkin puolueettomasti ammattilehtien kuvituksesta siinä mielessä, että lehdet ovat kuvallisesti sattumanvaraisesti valittuja ja vain muutamankin numeron tarkastelu paljasti tiettyjä kaavoja kuvamaailmasta.

Kvantitatiivinen analyysi on merkityksellisessä mielessä hieman rajoittunut. Vaikka se kertoo mitä sukupuolta esitetään ja millaisessa asemassa, se ei kuitenkaan loppujen lopuksi paljasta miten sukupuolta yksittäisen kuvan piirissä esitetään. Esimerkiksi vaikka kuvassa olisi enemmän naisia, mies voi toimia kuvassa paljon aktiivisemmin. Tai vaikka kuvassa olisi mies, voi siinä silti olla paljon feminiinisiä piirteitä, kuten esimerkiksi *Motiivin* teräsmies-kuvituksessa oli havaittavissa. Näitä vivahteita määrällinen analyysi ei paljastanut. Toisaalta pyrin valitsemaan juuri tyypillisiä tai

muuten olennaisia kuvia representaatioiden tarkempaan analyysiin, että kuvat kertoisivat mahdollisimman paljon ammattilehtien representaatioista yleensä.

Merkityksiä voi olla lähes yhtä monia kuin on kuvaajia ja kuvattavia, koska kuva rakentuu sekä kuvaajan valinnoista, että kuvattavan tietoisuudesta kameran edessä. Ammattilehdissä ei ollutkaan monia ”salaa” otettuja kuvia, vaan suurimmassa osassa kuvista malli poseerasi tai näytti muuten tiedostavan kameran läsnäolon. Foucault (1977/2010) on pohtinut näkemiseen ja tarkkailun kohteena olemiseen liittyvää valta-asetelmaa Benthamin Panoptikonin avulla. Panoptikon on vankilarakennus, jossa vankeja pystytään tarkkailemaan ilman, että he tietävät milloin heidät nähdään. Jatkuva nähdäksitulemisen uhka vaikuttaa käyttäytymiseen. (Foucault 1977/2010.) Panoptikonin periaatetta voidaan jossain määrin soveltaa valokuvaukseen ja kuvajournalismiin. Hyvien journalististen tapojen mukaisesti ammattilehtien kuvia ei ole kuvattu salaa ja useimmiten ”aidon” tilanteen lavastamisen sijaan oli menty askel edemmäs: poseeraukseen. Se antaa myös jonkin verran valtaa kuvattavalle päättää, miten hän haluaa näyttäytyä ja näkyä kuvissa. Representaatiot eivät siis välttämättä kerro vain miten sukupuolet esitetään, ne saattavat paljastaa hieman myös sitä ajattelutapaa, miten sukupuolet haluavat itsensä esitettävän. Voi siis olla, että naisten kuvista nousi esiin miehisiä ominaisuuksia, koska työmaailmassa on tärkeää osoittaa olevansa voimakas ja pärjäävänsä. Miesten kuvissa saattoi korostua maskuliinisuus samasta syystä. Naiseus ja feminiinisyys tuntuu olevan edelleen jotain, mikä ei välttämättä kuulu työelämään samalla tavalla kuin mieheys ja maskuliinisuus.

Jatkotutkimuksissa tutkimuksen muuttujien määritelmiä voisi vielä hioa. Vaikka muuttujat ovat saaneet arvonsa tarkasti tehdyn koeluokittelun pohjalta, on lehdissä niin monenlaisia kuvia, että raja niiden välillä on joissakin tapauksissa häilyvä. Muutamassa tapauksessa kuva olisi voinut sopia useampaankin muuttujan arvon määritelmään, etenkin juttutyyppeiden kohdalla. Esimerkiksi pitkän tai lyhyen jutun ja henkilöjutun raja voi usein olla epäselvä, eikä se aina hahmotu välittömästi tekstuaalisesta kontekstistaan. Sellaisissa tilanteissa muuttujan arvo valikoitui intuition perusteella. Sisällönanalyysin pitäisi olla aina tarkasti myös muiden henkilöiden toistettavissa ja tutkimuksen verifioitavissa (Seppä 2012, 23), mikä pätee kuitenkin selkeästi suurimpaan osaan aineistoni kuvista. Määrittelemäni suuntaviivat osoittivat joka tapauksessa pieniä puutteita, joiden en kuitenkaan usko haittaavan suurien suuntaviivojen tai olennaisimpien havaintojen ja ilmiöiden huomaamista aineistosta.

Muuttujat eivät välttämättä pureudu tarvittavan tarkasti niihin aspekteihin, joihin niiden oli tarkoitus pureutua. Juttutyyppeiden arvot syntyivät periaatteesta löytää kuvien ja kuvattavien asema ammattilehtien sivuilla: kuinka paljon naiset ja miehet saavat tilaa. Sen tueksi otin johto-, työ-, ja

vapaa-aikakontekstin määrittelyn sekä kuvien koon määrittelyn. Luokittelu paljastaa paljon olennaisia tietoja, mutta esimerkiksi muuttujan arvo ”johto”, joka määriteltiin vain pitkistä jutuista, on laaja ja kattaa kaikenlaiset edustustilanteet ja asiantuntijana kuvatut henkilöt. On hyvin mahdollista, että kaukana johtotehtävistä työskentelevä henkilökin pääsee edustustehtäviin ja toimenkuvakin voi vaatia sitä, vaikka työhön ei muuten lukeutuisi johtajan toimia. Toisaalta, kontekstin arvot paljastivat joka tapauksessa sukupuolittuneen tendenssin päästää miehet useammin esille johto- ja edustustehtävissä. Kontekstin arvot antoivat myös viitteitä siitä, miten aktiivisesti sukupuolet ovat mukana eri työelämän osa-alueilla.

Pohdittavaksi jää, miten tekemäni suurelta osin stereotyyppinen kvantitatiivinen sisällönanalyysi osaltaan rakentaa sukupuolittuneisuutta, vai onnistuuko se murtautumaan neutraalille alueelle? Korvajärvi toteaa, että kun esimerkiksi nostetaan usein naisten ja miesten välinen palkkaero tai ammattien ja alojen jakautuminen sukupuolen mukaan, feministinen työelämän tutkimuksen valtavirta sortuu usein sen kautta toistamaan kritisointia sukupuolten kahtiajaon järjestystä. Samalla tutkimus myös ”purkaa käsitystä naisten ja miesten ryhmien samanlaisuudesta sekä naisista ja miehistä työelämän yhtenäisenä ryhmänä.” (Korvajärvi 2010, 184.) Yrittäessään selvittää sukupuolten jakautuneisuutta ja kiinnittämällä huomiota perinteiseen jaotteluun tutkimus saattaa samalla tukea ja vahvistaa tuota eriytymistä.

Asettamalla miehet ja naiset vastakkain tutkimus törmäsi samalla representaation ongelmallisuuteen. Kun representaation nähdään rakentavan todellisuutta, sumenee todellisuuden ja representaation raja helposti. Etenkin kvalitatiivinen analyysi nostaa esille konstruktivistisesta näkökulmasta tarkasteltuna representaation ongelman siitä, onko tiedollinen kosketus representaatioiden ulkopuoliseen todellisuuteen kateissa? Mitkä erot miesten ja naisten välillä korostuvat vain representaatioissa ja niiden tulkinnassa ja mitä voidaan pitää varmasti totena? Representaatioiden merkitykset voivat rakentua monimutkaisesti todellisuudesta, mielikuvituksesta ja niiden sekoituksista. Koska ammattilehtien kuvissa kuitenkin on selkeitä eroja sukupuolten välillä, näkyvät ne varmasti jossain määrin työelämässä. Toisaalta representaatioista suurin osa saa myös kimmokkeen todellisuudesta. Representaatioanalyysin kohdalla on syytä pohtia lisäksi, mihin ja miten voidaan verrata jatkuvasti kulttuurin mukana muuttuvia ilmiöitä: sukupuolta ja representaatioita? Konstruktivististen representaatioiden ongelma liittyy myös valtaan. Valta näkyy tutkimuksen tasolla tutkijankin valinnoissa, vaikka olen tässä tutkimuksessa pyrkinyt päästämään toimitusten tuottamat materiaalit ääneen. Näiden näkökulmien viidakosta on pitänyt yrittää löytää mahdollisimman pitäviä ja totuudenmukaisia tulkintoja.

Sekä kvantitatiivisen että kvalitatiivisen analyysin heikkous on se, että vaikka tutkimus paljasti monia representaatiokäytäntöjä, joita ei välttämättä aina tulla edes ajatelleeksi, visuaalisten esitysten kautta ei pystytä havaitsemaan kaikkia segregaatian vivahteita. Esimerkiksi aiemmin mainitut palkkaerot ovat yhä yksi suurimmista yksittäisistä naisia ja miehiä työelämässä jakavista seikoista, eikä siitä esiintynyt juuri minkäänlaisia merkkejä kuva-aineistossa. Jonkinlaisia viitteitä tosin antaa esimerkiksi miesten esiintyminen naisia useammin johtajan asemassa, mikä yleensä merkitsee paksumpaa tiliä, mutta varsinaisia palkkaeroon liittyviä representaatioita ei ammattilehdissä näkynyt. Raha-asioita sivuava ”veroparatiisi”-kuvitus oli toteutettu sukupuolineutraalisti. On ehdotettu, että segregaatio aiheuttaisi suurimman osan naisten ja miesten palkkaerosta, mutta toisaalta on huomioitava, että siihen voi vaikuttaa myös moni muu asia, kuten esimerkiksi tulospalkkioiden yksilöllistyminen, työn arvostus, luokka-asema ja vanhemmuus (Korvajärvi 2010, 187). Aineisto paljastaa paljon, mutta se jättää myös asioita kertomatta. On siis otettava tuloksia tarkastellessa huomioon, että kuvat eivät kerro kaikkea, vaan representaatiot ovat aina valintoja, mitä näytetään ja mitä jätetään näyttämättä. Samalla tavalla kuin jotkin todellisuuden merkityksellistämistavat ovat aina etusijalla verrattuna muihin mahdollisiin merkityksiin (Palin 1998, 134), myös jotkut representaatiotavat tuntuvat pääsevän työelämäkulttuurin esittämisessä etusijalle. On hämmästyttävää, että työelämässä kuitenkin hyvin olennainen elementti eli raha jää kyseissä kuvastossa taka-alalle.

Tässä tutkimuksessa kiinnitin huomiota vain sukupuolten eriytymiseen. En tarkastellut segregaatiota esimerkiksi etnisen taustan perusteella lainkaan. Jatkotutkimuksissa olisikin oleellista kiinnittää huomiota siihen, onko muun muassa jotkin muut syrjinnän muodot tai esimerkiksi kaksoissyrjintä voinut vaikuttaa siihen, miten sukupuolet ovat eriytyneet. Kohdellaanko eri kulttuureissa miehiä ja naisia eri tavoin tai onko kuvissa esiintyneistä henkilöistä osa saattanut joutua kyseisessä representaatiossa saamaansa rooliin ennemminkin jonkun muun syyn, esimerkiksi ulkomaalaistaustaisuuden, kuin sukupuolen vuoksi? Julkunen (2009, 31) on todennut muun muassa Forsanderia [2007] mukaillen, että esimerkiksi maahanmuutto ja kotoutuminen ovat sukupuolistuneita. Niinpä työelämän sukupuolittuneisuuteen vaikuttavat todennäköisesti sukupuolen lisäksi monet muut tekijät, joita ei tutkimuksessani ole tarkemmin huomioitu.

Journalistiset ja toimitukselliset käytännöt eivät myöskään aina arjen kiireessä noudattele journalismin ideaaleja. Vaikka kuviin rakentuu monenlaisia merkityksiä, monet niistä saattavat olla tarkoituksettomasti tehtyjä. Toisaalta, olivat kuvitusten merkitykset intentionaalisia tai eivät, niistä loistaa se, että segregaatio ylläpitää asemaansa työelämässä ja usein se onnistuu ammattilehtien visuaalisen viestinnän tuella. Jatkotutkimuksissa olisi omien tulkintojeni sijaan kiinnostavaa

selvittää tekijöiden intentioita. Tarkoituserät ja varsinaiset viestinnän päämäärät saattavat poiketa suurestikin siitä, miten itse olen representaatiot tässä tutkimuksessa nähnyt ja tulkinnut.

5.3 Lopuksi

Tuntuu, että naisten ja miesten tasa-arvoon tai segregaatioon keskittyvän tutkimuksen merkitystä joutuu Suomessa usein todistelemaan. Kuten aiempi tutkimus on paljastanut, omalla työpaikalla ei havaita sukupuoliin liittyviä ristiriitoja ja sukupuoli tai sukupuoliin liittyvät asiat nähdään kielteisenä, ei työympäristöön kuuluvana asiana (Korvajärvi 2010, 190–192). Tutkimukseni osoitti kuitenkin, ettei sukupuoli ole yhdenmukainen, ei työelämässä eikä siihen liittyvässä viestinnässä. Sukupuolittuneisuuden ja segregaatian tutkiminen on edelleen todella ajankohtaista ja tärkeää.

Sukupuolet ja niiden eriytyminen näkyy vahvasti valtavirtamedioissa lähes päivittäin ja ylilyöntejäkin tulee toistuvasti. Tutkimus paljasti, että sukupuolien eriytyneisyys ei ole esimerkiksi ainostaan mainosten tai tv-ohjelmien ongelma, vaan se elää myös ammattilehdissä, niin kuin muuallakin yhteiskunnassa.

Tutkimuksen alussa lähdin selvittämään, millä tavoin ammattilehtien visuaaliset representaatiot ovat sukupuolittuneet, miten ja millaisina lehtien kuvat representoivat naisia ja miehiä sekä miten työelämän segregatio näkyy ammattilehtien kuvallisissa representaatioissa. Selvisi, että sukupuolet ovat lehtien kuvissa eriytyneet määrällisesti muun muassa lehtien, sukupuolien esittämistapojen ja asemien suhteen. Kuvat esittivät lisäksi naisia ja miehiä usein heille tyypillisiksi miellettyin piirtein, naiset nähtiin heikompina ja miehet sopivat useammin esimerkiksi johtajiksi. Toisaalta miehille ei annettu eväitä sukeltaa perinteiseen naisten maailmaan samassa mittakaavassa kuin naiset keräsivät maskuliinisuutta osakseen. Ammattilehtien kuvien sukupuolittuneisuus ja sukupuoliin liittyvät erilaiset representoimiskäytännöt viestivät molemmat työelämän segregatiosta. Kuvien kautta tarkasteltuna vaikuttaa siltä, että naisilla ja miehillä on edelleen selvästi työelämässä omat alansa ja asemansa, niin kuin heillä on kuvissakin. Asiaan tuskin on tulossa muutosta aivan hetkessä, vaikka ammattilehdissä vaihtoehtoisiaakin representaatiotapoja ja myös sukupuolineutraaliutta jo jonkin verran onkin.

Olemme tottuneita toimimaan tietyllä tavalla, tiettyjä normeja noudattaen. Siksi sukupuolta ei välttämättä esimerkiksi journalismia tehdessä aina edes mietitä. Joka tapauksessa sen luoma lopputulos vaikuttaa aina käsityksiimme vallitsevasta yhteiskunnasta ja työelämästä ympärillämme, sekä ennen kaikkea sukupuolten asemasta niissä. Valitettavasti työelämän toimijat ja kuvattavat nähdään vielä aina enemmän tai vähemmän sukupuolina. Se, että sukupuolia on aina olemassa biologisesti ainakin kaksi, ei tarkoita, että niihin pitäisi suhtautua eriarvoisesti mediassa, töissä tai

yhteiskunnassa ylipäänsä. Erilaisuuden sukupuolten välillä tulisi olla rikkaus, ei este, haitta tai omituisuus niiden edustajille. Ihmisten näkeminen henkilöinä yksilötasolla ja heidän esittäminen ihmisinä eikä sukupuolina kantaisi askeleen oikeaan suuntaan, kohti todellista tasa-arvoa, jossa sekä miehillä että naisilla olisi samat mahdollisuudet, edut ja haasteet. Tasa-arvoa ja segregatiota ei pidä nähdä myöskään pelkästään naisten ongelmana, sillä kuten tutkimus osoitti, miehet ja miehisyyt käyvät myös läpi suuria muutoksia.

Segregaation purkamiseksi on työskenneltävä ja jatkettava ponnisteluja sekä representaatioiden että todellisuuden tasolla. Suurin virhe on tuudittautua uskoon toteutuneesta tasa-arvosta, ja olla tunnistamatta Suomessakin yhä jokaisen nenän edessä olevaa tosiasiaa miesten ja naisten eriytymisestä.

LÄHTEET

- Aslama, Minna (2006) Sukupuoli numeroina. Teoksessa Mäkelä, Anna, Puustinen, Liisa & Ruoho, Iris (toim.) *Sukupuolishow. Johdatus feministiseen mediatutkimukseen*. Helsinki: Gaudeamus, 47–61.
- Bell, Phillip (2003) Content Analysis of Visual Images. Teoksessa Van Leeuwen, Theo & Jewitt, Carey (toim.) *The Handbook of Visual Analysis*. Kolmas painos. [2001] Lontoo: Sage, 10–34.
- Browne, Jude (2006) *Sex Segregation and Inequality in the Modern Labour Market*. Bristol: Policy Press.
- Butler, Judith (1999) *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity*. New York & London: Routledge.
- Devor, Holly (1989) *Gender Blending*. Bloomington – Indianapolis: Indiana University Press.
- Fiske, John (1996) *Merkkien kieli. Johdatus viestinnän tutkimiseen*. Suomennoksen toim. Pietilä, Veikko, Suikkanen, Risto & Uusitupa, Timo (alkup. Introduction to Communication Studies, 1990). Neljäs painos. [1992] Tampere: Vastapaino.
- Foucault, Michel (1977/2010) Panopticism. Teoksessa Evans, Jessica & Hall, Stuart (toim.) (2010) *Visual Culture: the Reader*. Kymmenes painos [1999] Lontoo: Sage, 61–71.
- Gill, Rosalind (2007) *Gender and the Media*. Cambridge: Polity Press.
- Glendhill, Christine & Ball, Vicky (2013) Genre and gender: The case of soap opera. Teoksessa Hall, Stuart, Evans, Jessica & Nixon, Sean (toim.) *Representation*. Toinen painos. [1997] Thousand Oaks, California: Sage, 335–390.
- Hall, Stuart (2013) The Work of Representation. Teoksessa Hall, Stuart, Evans, Jessica & Nixon, Sean (toim.) *Representation*. Toinen painos. [1997] Thousand Oaks, California: Sage, 1–59.
- Jokinen, Arto (1999) Suomalainen miestutkimus- ja liike: muutoksen mahdollisuus. Teoksessa Jokinen, Arto (toim.) *Mies ja muutos. Kriittisen miestutkimuksen teemoja*. Tampere: Tampere University Press, 15–51.
- Julkunen, Raija (2009) *Työelämän tasa-arvopolitiikka*. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2009:53. Saatavilla [www-muodossa](http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=1082856&name=DLFE-10782.pdf). http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=1082856&name=DLFE-10782.pdf (viitattu 12.11.2013).
- Juvonen, Tuula, Rossi, Leena-Maija & Saresma, Tuija (2010) Kuinka sukupuolta voi tutkia? Teoksessa Saresma, Tuija, Rossi, Leena-Maija & Juvonen, Tuula (toim.) *Käsikirja sukupuoleen*. Tampere: Vastapaino, 21–38.
- Kinnunen, Merja & Korvajärvi, Päivi (1996a) Johdanto: Naiset ja miehet työelämässä. Teoksessa Kinnunen, Merja & Korvajärvi, Päivi (toim.) *Työelämän sukupuolistavat käytännöt*. Tampere: Vastapaino, 9–22.

- Kinnunen, Merja & Korvajärvi, Päivi (toim.) (1996b) *Työelämän sukupuolistavat käytännöt*. Tampere: Vastapaino.
- Kinnunen, Taina (2010) Sukupuolen ja seksuaalisuuden ruumiillinen muoto-oppi. Teoksessa Saresma, Tuija, Rossi, Leena-Maija & Juvonen, Tuula (toim.) *Käsikirja sukupuoleen*. Tampere: Vastapaino, 226–240.
- Knuuttila, Tarja & Lehtinen, Aki Petteri (toim.) (2010) *Representaatio. Tiedon kivijalasta tieteiden työkaluksi*. Helsinki: Gaudeamus.
- Koivunen, Anu (2004) Mihin katse kohdistuu? Feministisen elokuvatutkijan metodologinen itsereflektio. Teoksessa Liljeström, Marianne (toim.) *Feministinen tietäminen*. Tampere: Vastapaino, 228–251.
- Korvajärvi, Päivi & Kinnunen, Merja (1996) Lopuksi: Työelämän sukupuolistaminen. Teoksessa Kinnunen, Merja & Korvajärvi, Päivi (toim.) *Työelämän sukupuolistavat käytännöt*. Tampere: Vastapaino.
- Korvajärvi, Päivi (2010) Sukupuolistunut ja sukupuolistava työ. Teoksessa Saresma, Tuija, Rossi, Leena-Maija & Juvonen, Tuula (toim.) *Käsikirja sukupuoleen*. Tampere: Vastapaino, 183–196.
- Laiho, Marianne & Ruoho, Iris (toim.) (2005) *Median merkitsemät: ruumis ja sukupuoli kuvassa*. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- McRobbie, Angela (2009) *The Aftermath of Feminism: Gender, Culture and Social Change*. Lontoo: Sage.
- Mulvey, Laura (1975/2010) Visual Pleasure and Narrative Cinema. Teoksessa Evans, Jessica & Hall, Stuart toim. (2010); *Visual Culture: the Reader*. Kymmenes painos [1999] Lontoo: Sage, 381–389.
- Mäkelä, Anna, Puustinen, Liisa & Ruoho, Iris (2006) Esipuhe. Teoksessa Mäkelä, Anna, Puustinen, Liisa & Ruoho, Iris (toim.) *Sukupuolishow. Johdatus feministiseen mediatutkimukseen*. Helsinki: Gaudeamus, 7–13.
- Nikunen, Kaarina (1996) *Naisellisuuden naamiot; Kuva, katse ja representaation politiikka*. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Nixon, Sean (2013) Exhibiting Masculinity. Teoksessa Hall, Stuart, Evans, Jessica & Nixon, Sean (toim.) *Representation*. Toinen painos. [1997] Thousand Oaks, California: Sage, 288–334.
- Paasonen, Susanna (2010) Sukupuoli ja representaatio. Teoksessa Saresma, Tuija, Rossi, Leena-Maija & Juvonen, Tuula (toim.) *Käsikirja sukupuoleen*. Tampere: Vastapaino, 39–48.
- Palin, Tutta (1998) Merkistä mieleen. Teoksessa Elovirta, Arja & Lukkarinen, Ville (toim.) *Katseen rajat. Taidehistorian metodologiaa*. Lahti: Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus, 115–150.

- Puustinen, Liisa, Ruoho, Iris & Mäkelä, Anna (2006) Feministisen mediatutkimuksen näkökulmat. Teoksessa Mäkelä, Anna, Puustinen, Liisa & Ruoho, Iris (toim.) *Sukupuolishow. Johdatus feministiseen mediatutkimukseen*. Helsinki: Gaudeamus, 15–44.
- Rojola, Lea (2004) Sukupuolieron lukeminen. Feministinen kirjallisuudentutkimus. Teoksessa Liljeström, Marianne (toim.) *Feministinen tietäminen*. Tampere: Vastapaino, 25–43.
- Rossi, Leena-Maija (2003) *Heterotehdas*. Helsinki: Gaudeamus.
- Ruoho, Iris & Torkkola, Sinikka (2010) *Journalismin sukupuoli*. Tampere: Vastapaino.
- Ruoho, Iris (2006) Julkisuudet, naiset ja journalismi. Teoksessa Mäkelä, Anna, Puustinen, Liisa & Ruoho, Iris (toim.) *Sukupuolishow. Johdatus feministiseen mediatutkimukseen*. Helsinki: Gaudeamus, 171–192.
- Seppä, Anita (2012) *Kuvien tulkinta: menetelmäopas kuvataiteen ja visuaalisen kulttuurin tulkitsijalle*. Helsinki: Gaudeamus.
- Seppänen, Janne (2005) *Visuaalinen kulttuuri*. Tampere: Vastapaino.
- Seppänen, Janne (2006) *Katseen voima*. Neljäs painos. [2001] Tampere: Vastapaino.
- Tigerstedt, Christoffer (1996) Isyys. Teoksessa Hoikkala, Tommi (toim.) *Miehenkuvia*. Helsinki: Gaudeamus, 262–269.
- Tuomi, Jouni & Sarajarvi, Anneli (2009) *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.
- Turtiainen, Jussi (2005) Hirviöitä ja bikinejä – urheilevat naiset maskuliinisuuden varjossa. Teoksessa Laiho, Marianne ja Ruoho, Iris (toim.) *Median merkitsemät: ruumis ja sukupuoli kuvassa*. Jyväskylä: PS-Kustannus, 51–68.
- Törrönen, Jukka (2010) Kuvaus, näkökulma, ääni: Representaatioiden analyysi empiirisessä sosiaalitutkimuksessa. Teoksessa Knuuttila, Tarja & Lehtinen, Aki Petteri (toim.) *Representaatio. Tiedon kivijalasta tieteiden työkaluksi*. Helsinki: Gaudeamus, 276–304.
- Vänskä, Annamari (2002) Läpinäkyvä kaappi. 1990-luvun muotikuvien naisandrogynia, moderni nainen ja lesbian chic. Teoksessa Vänskä, Annamari (toim.) *Näkyvä(i)seksi. Tutkimuksia kuvien sukupuolikulttuurista*. Helsinki: Taidehistorian seura, 111–134.
- Vänskä, Annamari (toim.) (2002) *Näkyvä(i)seksi. Tutkimuksia kuvien sukupuolikulttuurista*. Helsinki: Taidehistorian seura.
- Wingfield, Adia Harvey (2010) Caring, Curing, and the Community: Black Masculinity in a Feminized Profession. Teoksessa Williams, Christine L. & Dellinger, Kirsten (toim.) *Gender and Sexuality in the Workplace*. Bingley: Emerald, 15–38.

Elektroniset lähteet:

- Ala-Mettälä, Helena: *Naisten ja miesten palkkaero kasvaa koko työuran*. Uutinen, Yle Uutiset 7.10.2013 http://yle.fi/uutiset/naisten_ja_miesten_palkkaero_kasvaa_koko_tyouran/6863114 (viitattu 29.10.2013).
- Elinkeinoelämän keskusliiton (EK) julkaisu (03/2013): *Naiset ja miehet työelämässä*. http://ek.fi/wp-content/uploads/naismiehet_maaliskuu2013.pdf (Viitattu 27.2.2014).
- ERTO, Toimihenkilöliitto ERTO:n sukupuolijakauma <http://www.erto.fi/ammattiliitto-erto> (viitattu 5.2.2014).
- JHL:n tasa-arvo ja yhdenvertaisuus. <http://www.jhl.fi/portal/fi/edunvalvonta/tasa-arvo/> (Viitattu 21.3.2013.)
- JHL lukuina, Julkisten ja hyvinvointialojen liiton sukupuolijakauma, http://www.jhl.fi/portal/fi/jhl-tieto/jhl_lukuina/ (viitattu 5.2.2014.)
- Kuntatyönantajat, kunta-alan henkilöstö <http://www.kuntatyonantajat.fi/fi/kunta-tyonantajana/henkilosto/Sivut/default.aspx> (viitattu 5.2.2014.)
- Toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi 15.4.2005/232, *Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta* 8.8.1986/609 (Finlex) <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860609> (viitattu 7.2.2014).
- SAK: *Sukupuoli sanelee työelämässä*. www.sak.fi/ajankohtaista/uutiset/sukupuoli-sanelee-tyoelamassa (Viitattu 21.3.2013).
- SAK: *Tasa-arvosuunnitelma ja opas valtavirtaistamiseen* (2004) <http://netti.sak.fi/sak/pdf/tasuunn.pdf> (viitattu 8.3.2014).

Henkilölähteet

- Honkaniemi, Monica; *Kuntalehti*, toimituksen sihteeri. Sähköposti Kuntalehden lukijakunnan sukupuolijakaumasta 11.2.2014.
- Joutsenniemi, Anna; *Yhteenveto*, päätoimittaja ja Akavan Erityisalojen viestintäpäällikkö. Sähköposti Akavan Erityisalojen jäsenten sukupuolijakaumasta, 5.2.2014.

LIITTEET

Liite 1. Tutkimusaineisto

Yhteenveto

Yhteenveto 2/2012 <http://www.digipaper.fi/Yhteenveto-lehti/90557/>

Yhteenveto 3/2012 <http://www.digipaper.fi/Yhteenveto-lehti/98320/>

Yhteenveto 4/2012 <http://www.digipaper.fi/Yhteenveto-lehti/103858/>

Toimi

Toimi 2/2012 http://issuu.com/toimi/docs/toimi_2_2012

Toimi 3/2012 http://issuu.com/toimi/docs/toimi_3_2012_nettiin

Toimi 4/2012 http://issuu.com/toimi/docs/toimi_4_2012

Motiivi

Motiivi 6/2012 <http://proofer.faktor.fi/epaper/MV612/#/1/>

Motiivi 10/2012 <http://proofer.faktor.fi/epaper/mv1012/>

Motiivi 13/2012 <http://proofer.faktor.fi/epaper/MV1312/>

Kuntalehti

Kuntalehti 7/2012 <http://www.kuntalehti.fi/Pdfarkisto/KL-1207.pdf>

Kuntalehti 11/2012 <http://www.kuntalehti.fi/Pdfarkisto/KL-1211.pdf>

Kuntalehti 16/2012 <http://www.kuntalehti.fi/Pdfarkisto/KL-1216.pdf>

(Linkit tutkimusaineistoon tarkistettu 3/2014.)

Liite 2. Havaintomatriisi

Muuttujat

1=Kuvan järjestysnumero aineistossa

2=Lehti, muuttujan arvot: 1=Yhteenveto, 2=Toimi, 3=Motiivi, 4=Kuntalehti

3=Lehden numero (kirjoitettu auki)

4=Kuvan sivunumero lehdessä

5=Kuvatyyppi, muuttujan arvot: 1=valokuva, 2=kuvituskuva

6=Sukupuoli, muuttujan arvot: 1=mies, 2=nainen, 3=ryhmä, neutraali, 4=miesvoittoinen ryhmä, 5=naisvoittoinen ryhmä, 6=sukupuolineutraali, 7=ei henkilöä

7=Koko, muuttujan arvot: 1=hyvin pieni, 2=pieni, 3=suuri, 4=todella suuri

8=Juttutyyppi, muuttujan arvot: 1=kansi, 2=vinkki, 3=toimija, 4=henkilö, 5=pitkä juttu, 6=lyhyt juttu.

9=Kuvan konteksti, muuttujan arvot: 1=edustaminen, 2=työ, 3=vapaa-aika, 4=muut, 5=inhimillistä toimijaa tai työelämäkontekstia. Konteksti-muuttujan piiriin kuuluu vain juttutyypiltään pitkät jutut, muut juttutyyppit saaneet muuttujan arvo 0.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	Havainnot
1	1	Yhteenveto 2/2012	1	1	1	3	1	0	
2	1	Yhteenveto 2/2012	4	1	2	1	2	0	
3	1	Yhteenveto 2/2012	4	1	1	1	2	0	
4	1	Yhteenveto 2/2012	4	1	1	2	2	0	
5	1	Yhteenveto 2/2012	4	1	2	1	2	0	
6	1	Yhteenveto 2/2012	4	1	3	1	2	0	
7	1	Yhteenveto 2/2012	5	1	1	1	3	0	
8	1	Yhteenveto 2/2012	10	1	7	2	6	0	
9	1	Yhteenveto 2/2012	12	1	3	3	5	4	
10	1	Yhteenveto 2/2012	13	1	1	1	5	1	
11	1	Yhteenveto 2/2012	13	1	2	1	5	1	
12	1	Yhteenveto 2/2012	13	1	1	1	5	1	
13	1	Yhteenveto 2/2012	14	1	1	1	5	1	
14	1	Yhteenveto 2/2012	14	1	5	2	5	1	
15	1	Yhteenveto 2/2012	15	1	2	2	5	1	
16	1	Yhteenveto 2/2012	16	2	4	2	5	4	
17	1	Yhteenveto 2/2012	17	1	2	1	5	1	
18	1	Yhteenveto 2/2012	20	2	1	2	5	4	
19	1	Yhteenveto 2/2012	23	1	1	3	5	1	
20	1	Yhteenveto 2/2012	24	1	1	2	5	1	
21	1	Yhteenveto 2/2012	29	1	7	2	6	0	
22	1	Yhteenveto 2/2012	30	1	2	3	5	4	
23	1	Yhteenveto 2/2012	30	1	1	1	5	5	
24	1	Yhteenveto 2/2012	30	1	2	1	5	5	
25	1	Yhteenveto 2/2012	31	1	2	1	5	5	
26	1	Yhteenveto 2/2012	31	1	2	1	5	5	
27	1	Yhteenveto 2/2012	31	1	7	1	5	5	
28	1	Yhteenveto 2/2012	32	1	1	3	5	2	
29	1	Yhteenveto 2/2012	35	1	3	2	5	1	
30	1	Yhteenveto 2/2012	36	1	2	1	5	1	
31	1	Yhteenveto 2/2012	36	1	2	1	5	1	
32	1	Yhteenveto 2/2012	36	1	2	1	5	1	

33	1	Yhteenveto 2/2012	37	1	2	2	5	1	
34	1	Yhteenveto 2/2012	37	1	2	1	5	1	
35	1	Yhteenveto 2/2012	39	1	2	2	5	1	
36	1	Yhteenveto 2/2012	40	1	2	1	3	0	
37	1	Yhteenveto 2/2012	41	1	7	1	6	0	
38	1	Yhteenveto 2/2012	44	1	5	2	6	0	
39	1	Yhteenveto 2/2012	44	1	5	2	6	0	
40	1	Yhteenveto 2/2012	45	1	2	2	6	0	
41	1	Yhteenveto 2/2012	46	1	1	1	3	0	
42	1	Yhteenveto 2/2012	46	1	2	1	3	0	
43	1	Yhteenveto 2/2012	46	1	1	1	3	0	
44	1	Yhteenveto 2/2012	46	1	1	1	3	0	
45	1	Yhteenveto 2/2012	46	1	1	1	3	0	
46	1	Yhteenveto 2/2012	46	2	2	1	3	0	
47	1	Yhteenveto 2/2012	46	1	2	1	3	0	
48	1	Yhteenveto 2/2012	46	1	1	1	3	0	
49	1	Yhteenveto 2/2012	46	1	1	1	3	0	
50	1	Yhteenveto 2/2012	49	1	3	1	6	0	
51	1	Yhteenveto 3/2012	1	2	7	3	1	0	
52	1	Yhteenveto 3/2012	4	1	1	1	2	0	
53	1	Yhteenveto 3/2012	4	1	2	1	2	0	
54	1	Yhteenveto 3/2012	4	1	2	1	2	0	
55	1	Yhteenveto 3/2012	4	1	2	1	2	0	
56	1	Yhteenveto 3/2012	4	1	1	2	2	0	
57	1	Yhteenveto 3/2012	5	1	2	1	3	0	
58	1	Yhteenveto 3/2012	6	1	1	1	6	0	
59	1	Yhteenveto 3/2012	6	1	1	1	6	0	
60	1	Yhteenveto 3/2012	6	1	1	1	6	0	
61	1	Yhteenveto 3/2012	6	1	2	1	6	0	
62	1	Yhteenveto 3/2012	6	1	1	1	6	0	
63	1	Yhteenveto 3/2012	7	1	2	2	6	0	
64	1	Yhteenveto 3/2012	9	1	4	1	6	0	
65	1	Yhteenveto 3/2012	10	2	7	2	5	5	
66	1	Yhteenveto 3/2012	14	1	1	1	5	1	
67	1	Yhteenveto 3/2012	16	1	2	3	5	2	"Esitteet esillä"
68	1	Yhteenveto 3/2012	17	1	2	2	5	2	
69	1	Yhteenveto 3/2012	18	1	2	3	5	4	
70	1	Yhteenveto 3/2012	20	1	1	1	3	0	
71	1	Yhteenveto 3/2012	20	2	7	1	6	0	
72	1	Yhteenveto 3/2012	21	2	7	2	6	0	
73	1	Yhteenveto 3/2012	23	1	2	3	5	1	
74	1	Yhteenveto 3/2012	25	1	2	1	3	0	
75	1	Yhteenveto 3/2012	25	1	1	1	3	0	
76	1	Yhteenveto 3/2012	25	1	1	1	3	0	
77	1	Yhteenveto 3/2012	25	1	2	1	3	0	
78	1	Yhteenveto 3/2012	25	1	2	1	3	0	
79	1	Yhteenveto 3/2012	25	1	2	1	3	0	

80	1	Yhteenveto 3/2012	25	1	2	1	3	0	
81	1	Yhteenveto 3/2012	25	1	2	1	3	0	
82	1	Yhteenveto 3/2012	26	1	2	1	3	0	
83	1	Yhteenveto 3/2012	26	1	2	1	3	0	
84	1	Yhteenveto 3/2012	26	1	1	1	3	0	
85	1	Yhteenveto 3/2012	26	1	2	1	3	0	
86	1	Yhteenveto 3/2012	26	1	2	1	3	0	
87	1	Yhteenveto 3/2012	26	1	2	1	3	0	
88	1	Yhteenveto 3/2012	26	1	2	1	3	0	
89	1	Yhteenveto 3/2012	26	1	2	1	3	0	
90	1	Yhteenveto 3/2012	27	1	2	1	3	0	
91	1	Yhteenveto 3/2012	27	1	2	1	3	0	
92	1	Yhteenveto 3/2012	27	1	2	1	3	0	
93	1	Yhteenveto 3/2012	27	1	2	1	3	0	
94	1	Yhteenveto 3/2012	27	1	2	1	3	0	
95	1	Yhteenveto 3/2012	27	1	2	1	3	0	
96	1	Yhteenveto 3/2012	27	1	2	1	3	0	
97	1	Yhteenveto 3/2012	27	1	2	1	3	0	
98	1	Yhteenveto 3/2012	28	1	1	1	3	0	
99	1	Yhteenveto 3/2012	28	1	1	1	3	0	
100	1	Yhteenveto 3/2012	28	1	2	1	3	0	
101	1	Yhteenveto 3/2012	28	1	2	1	3	0	
102	1	Yhteenveto 3/2012	28	1	2	1	3	0	
103	1	Yhteenveto 3/2012	28	1	2	1	3	0	
104	1	Yhteenveto 3/2012	28	1	2	1	3	0	
105	1	Yhteenveto 3/2012	31	1	2	3	5	2	
106	1	Yhteenveto 3/2012	32	1	2	3	4	0	
107	1	Yhteenveto 3/2012	34	1	1	3	5	3	
108	1	Yhteenveto 3/2012	35	1	2	1	3	0	
109	1	Yhteenveto 3/2012	37	2	2	1	5	4	
110	1	Yhteenveto 3/2012	37	2	2	1	5	4	
111	1	Yhteenveto 3/2012	38	1	2	1	6	0	
112	1	Yhteenveto 3/2012	39	1	2	1	3	0	
113	1	Yhteenveto 3/2012	40	1	3	2	6	0	
114	1	Yhteenveto 3/2012	41	1	3	1	6	0	
115	1	Yhteenveto 3/2012	42	1	2	1	5	1	
116	1	Yhteenveto 3/2012	42	1	1	1	5	1	
117	1	Yhteenveto 3/2012	42	1	2	1	5	1	
118	1	Yhteenveto 3/2012	46	1	2	1	3	0	
119	1	Yhteenveto 3/2012	46	1	2	1	3	0	
120	1	Yhteenveto 3/2012	46	1	1	1	3	0	
121	1	Yhteenveto 3/2012	46	1	2	1	3	0	
122	1	Yhteenveto 4/2012	1	1	1	3	1	0	
123	1	Yhteenveto 4/2012	4	1	2	2	2	0	
124	1	Yhteenveto 4/2012	4	1	5	2	2	0	
125	1	Yhteenveto 4/2012	4	1	2	1	2	0	
126	1	Yhteenveto 4/2012	4	2	1	1	2	0	

127	1	Yhteenveto 4/2012	5	1	1	1	3	0	
128	1	Yhteenveto 4/2012	6	1	3	1	6	0	
129	1	Yhteenveto 4/2012	6	1	3	2	6	0	
130	1	Yhteenveto 4/2012	9	1	1	1	5	1	
131	1	Yhteenveto 4/2012	9	2	1	2	5	1	
132	1	Yhteenveto 4/2012	12	1	1	1	6	0	
133	1	Yhteenveto 4/2012	12	1	1	2	6	0	
134	1	Yhteenveto 4/2012	13	1	1	1	6	0	
135	1	Yhteenveto 4/2012	15	1	2	1	5	1	
136	1	Yhteenveto 4/2012	15	2	2	2	5	2	
137	1	Yhteenveto 4/2012	17	1	2	1	6	0	
138	1	Yhteenveto 4/2012	18	1	5	2	6	0	
139	1	Yhteenveto 4/2012	18	1	2	1	3	0	
140	1	Yhteenveto 4/2012	19	2	6	2	6	0	
141	1	Yhteenveto 4/2012	20	2	2	1	5	2	
142	1	Yhteenveto 4/2012	21	1	2	1	5	1	
143	1	Yhteenveto 4/2012	22	1	3	2	5	4	
144	1	Yhteenveto 4/2012	22	1	1	1	5	1	
145	1	Yhteenveto 4/2012	23	2	1	2	5	4	"AMK-uudistus"
146	1	Yhteenveto 4/2012	24	1	2	3	5	2	
147	1	Yhteenveto 4/2012	25	1	2	2	5	2	
148	1	Yhteenveto 4/2012	26-27	1	3	3	5	2	
149	1	Yhteenveto 4/2012	27	1	2	2	5	2	
150	1	Yhteenveto 4/2012	28	1	2	2	5	2	
151	1	Yhteenveto 4/2012	33	1	3	2	6	0	
152	1	Yhteenveto 4/2012	34-35	2	7	1	5	5	
153	1	Yhteenveto 4/2012	35	1	3	2	5	1	
154	1	Yhteenveto 4/2012	35	1	3	2	5	1	
155	1	Yhteenveto 4/2012	36	2	1	3	5	4	
156	1	Yhteenveto 4/2012	38	1	7	2	5	5	
157	1	Yhteenveto 4/2012	39	1	2	1	3	0	
158	1	Yhteenveto 4/2012	40	1	2	2	5	1	
159	1	Yhteenveto 4/2012	41	1	2	2	5	1	
160	1	Yhteenveto 4/2012	41	1	2	2	5	1	
161	1	Yhteenveto 4/2012	41	1	1	2	5	1	
162	1	Yhteenveto 4/2012	42	1	1	2	5	2	
163	1	Yhteenveto 4/2012	42	1	1	2	5	1	
164	1	Yhteenveto 4/2012	43	1	5	1	5	2	
165	1	Yhteenveto 4/2012	43	1	3	1	5	1	
166	1	Yhteenveto 4/2012	44	1	3	1	5	4	
167	1	Yhteenveto 4/2012	44	1	3	1	5	4	
168	1	Yhteenveto 4/2012	44	1	3	1	5	4	
169	1	Yhteenveto 4/2012	45	1	4	1	5	4	
170	1	Yhteenveto 4/2012	45	1	6	1	5	4	
171	1	Yhteenveto 4/2012	45	1	3	1	5	4	
172	1	Yhteenveto 4/2012	45	1	4	1	5	1	
173	1	Yhteenveto 4/2012	46	1	3	2	5	1	

174	1	Yhteenveto 4/2012	46	1	2	2	5	2	
175	1	Yhteenveto 4/2012	46-47	1	2	2	5	1	
176	1	Yhteenveto 4/2012	46-47	1	2	3	5	1	
177	1	Yhteenveto 4/2012	47	1	1	2	5	1	
178	1	Yhteenveto 4/2012	48	1	4	2	5	1	
179	1	Yhteenveto 4/2012	48	1	1	2	5	1	
180	1	Yhteenveto 4/2012	48	1	2	2	5	1	
181	1	Yhteenveto 4/2012	48	1	4	2	5	1	
182	1	Yhteenveto 4/2012	49	1	2	2	5	1	
183	1	Yhteenveto 4/2012	49	1	1	2	5	1	
184	1	Yhteenveto 4/2012	49	1	3	2	5	1	
185	1	Yhteenveto 4/2012	49	1	5	2	5	1	
186	1	Yhteenveto 4/2012	49	1	3	2	5	1	
187	1	Yhteenveto 4/2012	52	1	7	1	6	0	
188	1	Yhteenveto 4/2012	54	1	2	1	3	0	
189	1	Yhteenveto 4/2012	54	1	2	1	3	0	
190	1	Yhteenveto 4/2012	54	1	2	1	3	0	
191	1	Yhteenveto 4/2012	57	1	3	2	6	0	
192	2	Toimi 2/2012	1	1	2	3	1	0	
193	2	Toimi 2/2012	2	1	2	3	2	0	
194	2	Toimi 2/2012	3	1	2	1	3	0	
195	2	Toimi 2/2012	3	1	2	1	3	0	
196	2	Toimi 2/2012	4	1	2	1	3	0	
197	2	Toimi 2/2012	4	1	1	1	3	0	
198	2	Toimi 2/2012	4	1	1	1	3	0	
199	2	Toimi 2/2012	5	1	1	2	6	0	
200	2	Toimi 2/2012	5	1	2	1	6	0	
201	2	Toimi 2/2012	6	1	2	3	4	0	
202	2	Toimi 2/2012	7	1	7	2	6	0	
203	2	Toimi 2/2012	7	1	2	1	6	0	
204	2	Toimi 2/2012	7	1	1	1	6	0	
205	2	Toimi 2/2012	8	1	2	3	4	0	
206	2	Toimi 2/2012	9	1	1	2	6	0	
207	2	Toimi 2/2012	10	2	6	2	6	0	
208	2	Toimi 2/2012	11	1	1	1	3	0	
209	2	Toimi 2/2012	12–13	1	2	4	5	2	
210	2	Toimi 2/2012	15	1	2	2	5	2	
211	2	Toimi 2/2012	15	1	2	2	5	2	
212	2	Toimi 2/2012	16-17	1	2	4	5	3	
213	2	Toimi 2/2012	19	1	2	3	5	3	
214	2	Toimi 2/2012	21	1	2	3	5	3	
215	2	Toimi 2/2012	23	1	1	1	3	0	
216	2	Toimi 2/2012	23	1	1	1	3	0	
217	2	Toimi 2/2012	23	1	1	1	3	0	
218	2	Toimi 2/2012	23	1	2	1	3	0	
219	2	Toimi 2/2012	23	1	1	1	3	0	
220	2	Toimi 2/2012	23	1	2	1	3	0	

221	2	Toimi 2/2012	23	1	2	1	3	0	
222	2	Toimi 2/2012	25	1	1	3	5	2	
223	2	Toimi 2/2012	26	1	6	2	5	2	
224	2	Toimi 2/2012	27	1	2	1	3	0	
225	2	Toimi 2/2012	28	1	2	3	4	0	
226	2	Toimi 2/2012	29	1	2	1	3	0	
227	2	Toimi 2/2012	30	1	1	2	6	0	
228	2	Toimi 2/2012	35	1	1	3	4	0	
229	2	Toimi 3/2012	1	1	1	3	1	0	
230	2	Toimi 3/2012	2	1	6	2	2	0	
231	2	Toimi 3/2012	3	1	2	1	3	0	
232	2	Toimi 3/2012	3	1	2	1	3	0	
233	2	Toimi 3/2012	4	1	2	1	3	0	
234	2	Toimi 3/2012	4	1	1	1	3	0	
235	2	Toimi 3/2012	4	1	1	1	3	0	
236	2	Toimi 3/2012	5	1	5	2	6	0	
237	2	Toimi 3/2012	5	1	2	1	6	0	
238	2	Toimi 3/2012	6	1	2	3	4	0	
239	2	Toimi 3/2012	7	1	5	2	6	0	
240	2	Toimi 3/2012	7	1	1	1	6	0	
241	2	Toimi 3/2012	8	1	3	3	4	0	
242	2	Toimi 3/2012	9	1	7	2	6	0	
243	2	Toimi 3/2012	10	2	7	2	6	0	
244	2	Toimi 3/2012	11	1	1	2	3	0	
245	2	Toimi 3/2012	12–13	1	1	4	5	2	"Mies työpöydän takana"
246	2	Toimi 3/2012	15	1	1	2	5	2	
247	2	Toimi 3/2012	15	1	2	2	5	2	
248	2	Toimi 3/2012	16-17	1	4	4	5	2	
249	2	Toimi 3/2012	19	1	6	3	5	2	
250	2	Toimi 3/2012	21	1	1	3	5	2	
251	2	Toimi 3/2012	23	1	1	1	3	0	
252	2	Toimi 3/2012	23	1	1	1	3	0	
253	2	Toimi 3/2012	23	1	2	1	3	0	
254	2	Toimi 3/2012	23	1	1	1	3	0	
255	2	Toimi 3/2012	23	1	2	1	3	0	
256	2	Toimi 3/2012	23	1	1	1	3	0	
257	2	Toimi 3/2012	23	1	1	1	3	0	
258	2	Toimi 3/2012	24	2	6	3	5	4	
259	2	Toimi 3/2012	27	1	2	1	3	0	
260	2	Toimi 3/2012	28	1	1	3	4	0	
261	2	Toimi 3/2012	29	1	2	1	3	0	
262	2	Toimi 3/2012	30	1	5	2	6	0	
263	2	Toimi 3/2012	35	1	2	3	4	0	
264	2	Toimi 4/2012	1	1	2	3	1	0	
265	2	Toimi 4/2012	2	1	1	2	2	0	
266	2	Toimi 4/2012	3	1	2	1	3	0	
267	2	Toimi 4/2012	3	1	2	1	3	0	

268	2	Toimi 4/2012	4	1	2	1	3	0	
269	2	Toimi 4/2012	4	1	1	1	3	0	
270	2	Toimi 4/2012	4	1	1	1	3	0	
271	2	Toimi 4/2012	5	1	1	2	6	0	
272	2	Toimi 4/2012	5	1	2	1	6	0	
273	2	Toimi 4/2012	6	1	1	3	4	0	
274	2	Toimi 4/2012	7	1	6	2	6	0	
275	2	Toimi 4/2012	7	1	1	1	6	0	
276	2	Toimi 4/2012	8	1	2	3	4	0	
277	2	Toimi 4/2012	9	1	6	2	6	0	
278	2	Toimi 4/2012	10	2	7	2	6	0	"Veroparatiisi"
279	2	Toimi 4/2012	11	1	1	1	3	0	
280	2	Toimi 4/2012	12–13	1	2	4	5	3	
281	2	Toimi 4/2012	15	1	1	2	5	3	
282	2	Toimi 4/2012	15	1	2	2	5	3	
283	2	Toimi 4/2012	16-17	1	1	4	5	4	
284	2	Toimi 4/2012	19	1	7	3	5	5	
285	2	Toimi 4/2012	21	1	7	3	5	5	
286	2	Toimi 4/2012	23	1	1	1	3	0	
287	2	Toimi 4/2012	23	1	2	1	3	0	
288	2	Toimi 4/2012	23	1	1	1	3	0	
289	2	Toimi 4/2012	23	1	2	1	3	0	
290	2	Toimi 4/2012	23	1	2	1	3	0	
291	2	Toimi 4/2012	23	1	2	1	3	0	
292	2	Toimi 4/2012	23	1	2	1	3	0	
293	2	Toimi 4/2012	25	1	1	3	5	1	
294	2	Toimi 4/2012	27	1	2	1	3	0	
295	2	Toimi 4/2012	28	1	2	3	4	0	
296	2	Toimi 4/2012	29	1	2	1	3	0	
297	2	Toimi 4/2012	30	1	2	2	6	0	
298	2	Toimi 4/2012	35	1	1	3	4	0	
299	3	Motiivi 6/2012	1	1	2	3	1	0	
300	3	Motiivi 6/2012	1	1	2	1	2	0	
301	3	Motiivi 6/2012	1	2	7	1	2	0	
302	3	Motiivi 6/2012	1	2	1	1	2	0	
303	3	Motiivi 6/2012	3	1	1	3	4	0	
304	3	Motiivi 6/2012	4	1	2	2	2	0	
305	3	Motiivi 6/2012	5	1	2	1	2	0	
306	3	Motiivi 6/2012	5	1	2	1	2	0	
307	3	Motiivi 6/2012	5	1	1	1	3	0	
308	3	Motiivi 6/2012	5	1	7	1	2	0	
309	3	Motiivi 6/2012	6–7	1	2	4	5	1	
310	3	Motiivi 6/2012	8	1	2	2	5	1	
311	3	Motiivi 6/2012	9	1	2	1	3	0	
312	3	Motiivi 6/2012	9	1	1	1	3	0	
313	3	Motiivi 6/2012	10	1	7	1	6	0	
314	3	Motiivi 6/2012	11	2	1	1	6	0	

315	3	Motiivi 6/2012	11	1	2	1	3	0	
316	3	Motiivi 6/2012	12	1	3	2	6	0	
317	3	Motiivi 6/2012	13	1	3	3	6	0	
318	3	Motiivi 6/2012	14	1	1	2	3	0	
319	3	Motiivi 6/2012	15	1	5	2	5	4	
320	3	Motiivi 6/2012	16–17	2	7	2	5	5	
321	3	Motiivi 6/2012	16	1	2	1	3	0	
322	3	Motiivi 6/2012	16	1	2	1	3	0	
323	3	Motiivi 6/2012	17	1	1	1	3	0	
324	3	Motiivi 6/2012	17	1	1	1	3	0	
325	3	Motiivi 6/2012	18	1	2	3	5	2	
326	3	Motiivi 6/2012	19	1	6	2	5	2	
327	3	Motiivi 6/2012	20-21	1	6	3	5	2	
328	3	Motiivi 6/2012	20	1	7	1	5	5	
329	3	Motiivi 6/2012	23	2	1	1	5	2	
330	3	Motiivi 6/2012	23	2	2	1	5	2	
331	3	Motiivi 6/2012	24	1	2	1	3	0	
332	3	Motiivi 6/2012	25	1	7	1	6	0	
333	3	Motiivi 6/2012	26	1	2	3	5	2	
334	3	Motiivi 6/2012	27	1	7	1	5	5	
335	3	Motiivi 6/2012	28	1	2	2	5	2	
336	3	Motiivi 6/2012	28	1	2	2	5	2	
337	3	Motiivi 6/2012	28-29	1	2	2	5	2	
338	3	Motiivi 6/2012	28	1	2	2	5	2	
339	3	Motiivi 6/2012	29	1	1	1	3	0	
340	3	Motiivi 6/2012	31	1	1	2	5	4	
341	3	Motiivi 6/2012	30-31	1	7	3	5	5	
342	3	Motiivi 6/2012	32	1	2	3	5	4	
343	3	Motiivi 6/2012	34	1	7	3	5	5	
344	3	Motiivi 6/2012	35	1	1	2	5	1	
345	3	Motiivi 6/2012	37	1	2	2	3	0	
346	3	Motiivi 6/2012	40	1	2	1	6	0	
347	3	Motiivi 6/2012	47	2	7	1	6	0	
348	3	Motiivi 6/2012	47	1	2	2	4	0	
349	3	Motiivi 6/2012	48	1	2	1	3	0	
350	3	Motiivi 6/2012	49	1	2	2	4	0	
351	3	Motiivi 6/2012	49	1	2	1	4	0	
352	3	Motiivi 6/2012	50	1	6	1	6	0	
353	3	Motiivi 6/2012	50	2	2	1	6	0	
354	3	Motiivi 10/2012	1	1	2	3	1	0	
355	3	Motiivi 10/2012	1	1	1	1	2	0	
356	3	Motiivi 10/2012	1	1	6	1	2	0	
357	3	Motiivi 10/2012	3	1	2	3	4	0	
358	3	Motiivi 10/2012	4	1	2	2	2	0	
359	3	Motiivi 10/2012	5	1	2	1	2	0	
360	3	Motiivi 10/2012	5	1	2	1	2	0	
361	3	Motiivi 10/2012	5	1	2	1	3	0	

362	3	Motiivi 10/2012	5	1	7	2	2	0	
363	3	Motiivi 10/2012	6–7	1	1	4	5	1	
364	3	Motiivi 10/2012	8	1	1	2	5	1	
365	3	Motiivi 10/2012	9	1	2	1	3	0	
366	3	Motiivi 10/2012	9	1	2	1	3	0	
367	3	Motiivi 10/2012	10	2	1	1	6	0	
368	3	Motiivi 10/2012	11	1	7	1	6	0	
369	3	Motiivi 10/2012	11	1	1	1	3	0	
370	3	Motiivi 10/2012	12	1	7	1	6	0	
371	3	Motiivi 10/2012	12	1	7	1	6	0	
372	3	Motiivi 10/2012	14	1	1	2	3	0	
373	3	Motiivi 10/2012	15	1	7	1	6	0	
374	3	Motiivi 10/2012	16–17	1	2	4	5	2	
375	3	Motiivi 10/2012	18	1	5	3	5	4	
376	3	Motiivi 10/2012	18	1	2	1	5	1	
377	3	Motiivi 10/2012	19	1	1	1	5	2	
378	3	Motiivi 10/2012	20	1	2	1	5	1	
379	3	Motiivi 10/2012	20	1	2	1	5	1	
380	3	Motiivi 10/2012	21	1	1	2	5	2	
381	3	Motiivi 10/2012	22-23	1	1	3	5	2	
382	3	Motiivi 10/2012	22	1	7	2	5	5	
383	3	Motiivi 10/2012	22	1	7	2	5	5	
384	3	Motiivi 10/2012	23	1	7	1	5	5	
385	3	Motiivi 10/2012	23	1	7	1	5	5	
386	3	Motiivi 10/2012	23	1	7	2	5	5	
387	3	Motiivi 10/2012	24	1	3	2	6	0	
388	3	Motiivi 10/2012	25	2	7	1	6	0	
389	3	Motiivi 10/2012	25	1	6	1	6	0	
390	3	Motiivi 10/2012	26–27	1	2	4	5	2	
391	3	Motiivi 10/2012	28	1	2	1	5	2	
392	3	Motiivi 10/2012	28	1	2	1	5	2	
393	3	Motiivi 10/2012	28	1	2	1	5	2	
394	3	Motiivi 10/2012	28–29	1	6	1	5	2	
395	3	Motiivi 10/2012	29	1	2	1	3	0	
396	3	Motiivi 10/2012	30–31	1	2	3	5	4	
397	3	Motiivi 10/2012	32	1	5	2	6	0	
398	3	Motiivi 10/2012	33-34	1	7	2	5	5	
399	3	Motiivi 10/2012	34	2	2	1	6	0	
400	3	Motiivi 10/2012	39	2	2	2	6	0	"Naiset pääluottamusmiehiksi"
401	3	Motiivi 10/2012	46	1	6	2	6	0	
402	3	Motiivi 10/2012	47	1	1	2	4	0	
403	3	Motiivi 10/2012	48	1	2	1	3	0	
404	3	Motiivi 10/2012	49	1	2	2	4	0	
405	3	Motiivi 10/2012	49	1	2	1	4	0	
406	3	Motiivi 10/2012	50	2	3	2	6	0	
407	3	Motiivi 10/2012	50	1	3	1	6	0	
408	3	Motiivi 13/2012	1	2	1	3	1	0	

409	3	Motiivi 13/2012	1	1	1	1	2	0	
410	3	Motiivi 13/2012	1	1	2	1	2	0	
411	3	Motiivi 13/2012	1	1	1	1	2	0	
412	3	Motiivi 13/2012	3	1	2	3	4	0	
413	3	Motiivi 13/2012	4	1	7	2	2	0	
414	3	Motiivi 13/2012	5	1	2	1	2	0	
415	3	Motiivi 13/2012	5	1	1	1	2	0	
416	3	Motiivi 13/2012	5	1	1	1	3	0	
417	3	Motiivi 13/2012	5	1	7	1	2	0	
418	3	Motiivi 13/2012	7	1	1	3	5	1	
419	3	Motiivi 13/2012	8	1	1	2	5	1	
420	3	Motiivi 13/2012	9	1	2	1	3	0	
421	3	Motiivi 13/2012	9	1	1	1	3	0	
422	3	Motiivi 13/2012	10	2	2	2	6	0	
423	3	Motiivi 13/2012	11	1	7	1	6	0	
424	3	Motiivi 13/2012	11	1	1	1	3	0	
425	3	Motiivi 13/2012	12	1	1	1	6	0	
426	3	Motiivi 13/2012	13	2	7	3	6	0	
427	3	Motiivi 13/2012	14	1	1	2	3	0	
428	3	Motiivi 13/2012	15	1	5	2	5	1	
429	3	Motiivi 13/2012	15	1	1	1	5	1	
430	3	Motiivi 13/2012	16	1	5	2	5	1	
431	3	Motiivi 13/2012	16	1	4	2	5	1	
432	3	Motiivi 13/2012	17	1	3	2	6	0	
433	3	Motiivi 13/2012	18	1	1	2	5	2	
434	3	Motiivi 13/2012	19	2	4	3	5	4	"Teräsmies"
435	3	Motiivi 13/2012	20	1	1	1	5	1	
436	3	Motiivi 13/2012	21	1	1	2	5	2	
437	3	Motiivi 13/2012	24	1	2	1	3	0	
438	3	Motiivi 13/2012	25	1	3	2	6	0	"Mieshoitaja"
439	3	Motiivi 13/2012	26	1	2	2	6	0	
440	3	Motiivi 13/2012	28–29	1	1	4	5	2	
441	3	Motiivi 13/2012	30	1	1	2	5	2	
442	3	Motiivi 13/2012	30	1	7	2	5	5	
443	3	Motiivi 13/2012	30-31	1	1	2	5	2	
444	3	Motiivi 13/2012	30	1	7	2	5	5	
445	3	Motiivi 13/2012	31	1	2	1	3	0	
446	3	Motiivi 13/2012	33	1	3	3	5	4	
447	3	Motiivi 13/2012	47	1	7	1	6	0	
448	3	Motiivi 13/2012	48	1	2	1	3	0	
449	3	Motiivi 13/2012	49	1	3	2	4	0	
450	3	Motiivi 13/2012	49	1	7	1	4	0	
451	3	Motiivi 13/2012	49	1	2	1	4	0	
452	3	Motiivi 13/2012	50	1	7	1	6	0	
453	3	Motiivi 13/2012	50	1	7	1	6	0	
454	4	Kuntalehti 7/2012	1	2	7	3	1	0	
455	4	Kuntalehti 7/2012	1	1	1	1	2	0	

456	4	Kuntalehti 7/2012	3	1	1	2	2	0	
457	4	Kuntalehti 7/2012	3	1	1	2	3	0	
458	4	Kuntalehti 7/2012	4	1	2	2	2	0	
459	4	Kuntalehti 7/2012	4	1	1	2	2	0	
460	4	Kuntalehti 7/2012	5	1	1	2	2	0	
461	4	Kuntalehti 7/2012	5	2	3	2	2	0	
462	4	Kuntalehti 7/2012	5	1	1	1	2	0	
463	4	Kuntalehti 7/2012	7	1	1	3	5	5	
464	4	Kuntalehti 7/2012	8	1	1	3	5	1	
465	4	Kuntalehti 7/2012	9	1	5	2	6	0	
466	4	Kuntalehti 7/2012	10	1	1	1	3	0	
467	4	Kuntalehti 7/2012	11	1	1	2	6	0	
468	4	Kuntalehti 7/2012	13	1	1	3	5	1	
469	4	Kuntalehti 7/2012	14	1	1	2	6	0	
470	4	Kuntalehti 7/2012	16	1	2	2	6	0	
471	4	Kuntalehti 7/2012	18–19	1	3	4	5	4	
472	4	Kuntalehti 7/2012	18	2	7	1	5	5	
473	4	Kuntalehti 7/2012	20	1	2	3	5	4	
474	4	Kuntalehti 7/2012	21	1	7	2	5	5	
475	4	Kuntalehti 7/2012	22-23	1	1	4	5	2	
476	4	Kuntalehti 7/2012	24-25	1	2	3	5	4	
477	4	Kuntalehti 7/2012	26	1	2	2	5	2	
478	4	Kuntalehti 7/2012	27	1	7	2	5	5	
479	4	Kuntalehti 7/2012	28-29	1	1	4	5	1	
480	4	Kuntalehti 7/2012	30	1	2	3	5	1	
481	4	Kuntalehti 7/2012	31	1	7	1	5	5	
482	4	Kuntalehti 7/2012	31	1	1	2	5	2	
483	4	Kuntalehti 7/2012	31	1	7	2	5	5	
484	4	Kuntalehti 7/2012	32-33	1	7	3	5	5	
485	4	Kuntalehti 7/2012	32	2	7	2	5	5	
486	4	Kuntalehti 7/2012	33	1	7	2	5	5	
487	4	Kuntalehti 7/2012	33	1	7	2	5	5	
488	4	Kuntalehti 7/2012	34-35	2	5	4	5	4	
489	4	Kuntalehti 7/2012	35	2	7	2	5	5	
490	4	Kuntalehti 7/2012	36-37	1	1	3	5	1	
491	4	Kuntalehti 7/2012	37	1	7	1	5	5	
492	4	Kuntalehti 7/2012	38–39	2	1	3	5	2	"Kaksoisagentit"
493	4	Kuntalehti 7/2012	40–41	1	1	4	5	2	
494	4	Kuntalehti 7/2012	42	1	1	2	5	2	
495	4	Kuntalehti 7/2012	43	1	3	2	6	0	
496	4	Kuntalehti 7/2012	45	2	7	3	5	5	
497	4	Kuntalehti 7/2012	50	2	7	1	5	5	
498	4	Kuntalehti 7/2012	52	1	1	1	3	0	
499	4	Kuntalehti 7/2012	53	2	3	2	6	0	
500	4	Kuntalehti 7/2012	54-55	1	1	4	4	0	
501	4	Kuntalehti 7/2012	56	1	1	2	4	0	
502	4	Kuntalehti 7/2012	56	1	1	1	3	0	

503	4	Kuntalehti 7/2012	60	1	1	2	3	0	
504	4	Kuntalehti 7/2012	60	1	2	1	3	0	
505	4	Kuntalehti 7/2012	63	1	1	3	4	0	
506	4	Kuntalehti 11/2012	1	1	2	3	1	0	
507	4	Kuntalehti 11/2012	1	1	1	1	2	0	
508	4	Kuntalehti 11/2012	3	1	2	2	2	0	
509	4	Kuntalehti 11/2012	3	1	1	2	3	0	
510	4	Kuntalehti 11/2012	4	1	3	2	2	0	
511	4	Kuntalehti 11/2012	4	1	2	1	2	0	
512	4	Kuntalehti 11/2012	4	1	3	2	2	0	
513	4	Kuntalehti 11/2012	5	1	7	1	2	0	
514	4	Kuntalehti 11/2012	5	1	2	1	2	0	
515	4	Kuntalehti 11/2012	5	2	1	2	2	0	
516	4	Kuntalehti 11/2012	7	1	2	3	5	1	
517	4	Kuntalehti 11/2012	8–9	1	2	4	5	1	
518	4	Kuntalehti 11/2012	10	1	2	2	5	1	
519	4	Kuntalehti 11/2012	11	1	2	1	6	0	
520	4	Kuntalehti 11/2012	13	1	4	2	6	0	
521	4	Kuntalehti 11/2012	14	1	2	1	3	0	
522	4	Kuntalehti 11/2012	16–17	1	1	4	4	0	
523	4	Kuntalehti 11/2012	21	1	1	1	3	0	
524	4	Kuntalehti 11/2012	23	1	1	2	5	1	
525	4	Kuntalehti 11/2012	24	1	1	1	3	0	
526	4	Kuntalehti 11/2012	24	1	2	1	3	0	
527	4	Kuntalehti 11/2012	27	1	1	1	3	0	
528	4	Kuntalehti 11/2012	27	2	1	2	6	0	
529	4	Kuntalehti 11/2012	28	1	2	1	6	0	
530	4	Kuntalehti 11/2012	28	1	7	2	6	0	
531	4	Kuntalehti 11/2012	31	1	1	1	5	1	
532	4	Kuntalehti 11/2012	31	1	1	1	5	1	
533	4	Kuntalehti 11/2012	31	1	2	1	5	1	
534	4	Kuntalehti 11/2012	31	1	2	1	5	1	
535	4	Kuntalehti 11/2012	32	1	1	1	5	1	
536	4	Kuntalehti 11/2012	32	1	1	1	5	1	
537	4	Kuntalehti 11/2012	32	1	1	1	5	1	
538	4	Kuntalehti 11/2012	34–35	1	2	4	5	4	
539	4	Kuntalehti 11/2012	36	1	7	2	5	5	
540	4	Kuntalehti 11/2012	37	1	2	3	5	4	
541	4	Kuntalehti 11/2012	38	1	2	2	5	2	
542	4	Kuntalehti 11/2012	40–41	1	7	4	5	5	
543	4	Kuntalehti 11/2012	44–45	2	7	4	5	5	
544	4	Kuntalehti 11/2012	46	1	4	3	5	1	
545	4	Kuntalehti 11/2012	48	1	2	2	5	1	
546	4	Kuntalehti 11/2012	48	1	1	1	5	1	
547	4	Kuntalehti 11/2012	51	1	1	2	5	1	
548	4	Kuntalehti 11/2012	51	1	7	1	5	5	
549	4	Kuntalehti 11/2012	51	1	7	2	5	5	

550	4	Kuntalehti 11/2012	52	1	1	2	5	1	
551	4	Kuntalehti 11/2012	54–55	1	2	3	5	1	
552	4	Kuntalehti 11/2012	55	1	1	2	5	1	
553	4	Kuntalehti 11/2012	56–57	1	3	4	5	4	
554	4	Kuntalehti 11/2012	58–59	1	3	4	5	4	
555	4	Kuntalehti 11/2012	60	1	3	2	5	4	
556	4	Kuntalehti 11/2012	60	1	3	2	5	4	
557	4	Kuntalehti 11/2012	60–61	1	3	2	5	4	
558	4	Kuntalehti 11/2012	61	1	3	2	5	4	
559	4	Kuntalehti 11/2012	61	1	3	2	5	4	
560	4	Kuntalehti 11/2012	61	1	7	2	5	5	
561	4	Kuntalehti 11/2012	62	1	6	2	5	5	
562	4	Kuntalehti 11/2012	64	1	3	2	5	4	
563	4	Kuntalehti 11/2012	66–67	1	1	4	5	1	
564	4	Kuntalehti 11/2012	68	1	1	3	5	1	
565	4	Kuntalehti 11/2012	69	1	1	1	5	1	
566	4	Kuntalehti 11/2012	75	2	7	2	5	5	
567	4	Kuntalehti 11/2012	80–81	1	1	4	5	4	
568	4	Kuntalehti 11/2012	83	1	4	2	5	4	
569	4	Kuntalehti 11/2012	85	1	3	3	5	4	
570	4	Kuntalehti 11/2012	86–87	1	7	2	5	5	
571	4	Kuntalehti 11/2012	86	1	7	1	5	5	
572	4	Kuntalehti 11/2012	87	1	7	2	5	5	
573	4	Kuntalehti 11/2012	88–89	1	1	4	5	1	
574	4	Kuntalehti 11/2012	90	1	7	2	5	5	
575	4	Kuntalehti 11/2012	90	1	3	2	5	5	
576	4	Kuntalehti 11/2012	92–93	1	5	3	5	1	
577	4	Kuntalehti 11/2012	94	1	1	2	5	2	
578	4	Kuntalehti 11/2012	95	1	7	2	5	5	
579	4	Kuntalehti 11/2012	98–99	1	2	3	5	1	
580	4	Kuntalehti 11/2012	101	1	1	2	3	0	
581	4	Kuntalehti 11/2012	102	1	1	1	3	0	
582	4	Kuntalehti 11/2012	105	1	2	2	3	0	
583	4	Kuntalehti 11/2012	107	1	2	3	4	0	
584	4	Kuntalehti 16/2012	1	1	2	3	1	0	"Guzenina-Richardson"
585	4	Kuntalehti 16/2012	3	1	1	2	2	0	
586	4	Kuntalehti 16/2012	3	1	1	2	3	0	
587	4	Kuntalehti 16/2012	4	1	1	2	3	0	
588	4	Kuntalehti 16/2012	4	1	7	2	2	0	
589	4	Kuntalehti 16/2012	5	1	1	2	2	0	
590	4	Kuntalehti 16/2012	5	1	1	2	2	0	
591	4	Kuntalehti 16/2012	5	1	2	1	2	0	
592	4	Kuntalehti 16/2012	5	1	1	1	2	0	
593	4	Kuntalehti 16/2012	5	1	2	1	2	0	
594	4	Kuntalehti 16/2012	7	1	7	2	5	5	
595	4	Kuntalehti 16/2012	8–9	1	6	3	5	5	
596	4	Kuntalehti 16/2012	9	1	1	2	5	2	

597	4	Kuntalehti 16/2012	13	1	1	1	5	1	
598	4	Kuntalehti 16/2012	13	1	1	1	5	1	
599	4	Kuntalehti 16/2012	13	1	1	1	5	1	
600	4	Kuntalehti 16/2012	15	1	1	1	3	0	
601	4	Kuntalehti 16/2012	16	1	1	1	3	0	
602	4	Kuntalehti 16/2012	17	2	1	2	6	0	
603	4	Kuntalehti 16/2012	18–19	1	2	4	5	1	
604	4	Kuntalehti 16/2012	20	1	2	2	4	0	
605	4	Kuntalehti 16/2012	22	1	7	3	5	5	
606	4	Kuntalehti 16/2012	24	1	7	2	5	5	
607	4	Kuntalehti 16/2012	27	1	1	2	6	0	
608	4	Kuntalehti 16/2012	28	1	1	2	6	0	
609	4	Kuntalehti 16/2012	30	1	1	2	6	0	
610	4	Kuntalehti 16/2012	33	1	2	1	3	0	
611	4	Kuntalehti 16/2012	36	1	1	3	5	2	
612	4	Kuntalehti 16/2012	37	1	1	2	5	2	
613	4	Kuntalehti 16/2012	38–39	1	1	4	5	2	
614	4	Kuntalehti 16/2012	40	1	3	2	5	2	
615	4	Kuntalehti 16/2012	42	1	2	2	5	2	
616	4	Kuntalehti 16/2012	43	1	3	2	5	1	
617	4	Kuntalehti 16/2012	46	1	2	2	6	0	
618	4	Kuntalehti 16/2012	48	1	2	2	6	0	
619	4	Kuntalehti 16/2012	50	1	1	3	5	1	
620	4	Kuntalehti 16/2012	51	1	3	2	5	4	
621	4	Kuntalehti 16/2012	53	1	7	3	5	5	
622	4	Kuntalehti 16/2012	56	1	1	3	5	1	
623	4	Kuntalehti 16/2012	62	1	1	2	5	1	
624	4	Kuntalehti 16/2012	66	1	2	1	3	0	
625	4	Kuntalehti 16/2012	68	1	1	2	3	0	
626	4	Kuntalehti 16/2012	71	1	2	3	4	0	